ಅಧ್ಯಾಯ ೧

ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕ

ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯು ದೇಶದಲ್ಲೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು ಮತ್ತು ಕಡಲ ನಡುವಿನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೆಲಪಟ್ಟಿಯು ಭೂ ಸಂರಚನೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಹಂತಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು ಅಪರೂಪದ ಸಸ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಖನಿಜಗಳ ಆಕರವಾಗಿವೆ. ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿರುವ ಸಮುದ್ರವು ಮತ್ಸ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ಸೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು ಮತ್ತು ಕಡಲ ನಡುವೆ ಅನೇಕ ಬೃಹತ್ ಗುಡ್ಡಗಳು, ಕಣಿವೆಗಳು, ಹೊಳೆಗಳು ಮತ್ತು ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶಗಳಿವೆ. ಗುಡುಗು, ಮಿಂಚುಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ ಬಂದು ಹೋಗುವ ಮಳೆಗಾಲ; ಬೆಟ್ಟಗಳ ಬೆನ್ನಲ್ಲಿ, ಅರಣ್ಯಗಳ ಮೆತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳ ಸವಾರಿ; ನಿರಭ್ರ ಆಗಸದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಮಿನುಗು; ಮತ್ತೆ ಗರಿಗರಿಯಾಗಿ, ಅಲೆಅಲೆಯಾಗಿ ಕವಿಯುವ ಬೆಳ್ಳಿ ಮೋಡಗಳು, ಕಾರ್ಗಾಲದ ದಟ್ಟ ಮೋಡಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ತಮ್ಮ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರು ವಿಜಯನಗರ, ಕೆಳದಿ, ಹೈದರಾಲಿ–ಟಿಪ್ಪು, ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲಾವಧಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಒಳಗಾದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡವು ರಾಷ್ಟ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಹೊಸ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಕಂಡಿದೆ.

ಮೊದಲಿಗೆ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯು ಮೈದಾಳಲು ಬೇಕಾದ ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣು, ಕಲ್ಲು, ಮರ, ಸೋಗೆಗಳು ಒದಗಿಸಿತು. ದೀರ್ಘಕಾಲ ಇಲ್ಲಿನ ಜನರ ಪಾಲಿಗಿದ್ದುದು ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆಗಳು, ಮಣ್ಣು–ಮುರಕಲ್ಲಿನ ಗೋಡೆ, ಹುಲ್ಲಿನ ಛಾವಣಿ, ಬೆತ್ತದ ಬುಟ್ಟಿ, ಮುಂಡಗಿ–ಈಚಲ ಚಾಪೆ, ಹಾಳೆಯ ಮುಟ್ಟಾಳೆ, ಸೋಗೆಯ ಕೊರಂಬು, ಒಳ್ಳೆಯ ಜಾತಿ ಮರಗಳಿಂದ ಬಾಗಿಲು, ಮಂಚ, ಪೀಠೋಪಕರಣ ಮಾಡುವುದು; ಮರದ ಗಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬರಿ ಹರಳುಗಳನ್ನು ಹಿಂಡಿ ತಿನಿಸಿಗೆ, ಬೆಳಕಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವುದು; ಒನಕೆಯಿಂದ ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿ ಮಾಡುವುದು; ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಕೆ, ಕುಡಿಕೆ, ಕರಟದ ಸೌಟು, ತೆಂಗಿನ ಹುರಿಯ ಹಗ್ಗ, ಗುಂಡಿ ಮಗ್ಗದ ಧೋತರ, ಕಬ್ಬು–ಕಳ್ಳುಗಳಿಂದ ಬೆಲ್ಲ ತಯಾರಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಷನ್‌ನಿಂದ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಮದಾದಂತೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ವರೂಪವು ಬದಲಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಯ ಮಣ್ಣು ಹೆಂಚು ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಸರಿಹೋಯಿತು. ಗಾಣದ ಬದಲು ಮಿಲ್ಲುಗಳು ಬಂದವು. ಮಡಕೆಗಳ ಬದಲು ಲೋಹದ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಬಳಕೆಯಾದವು. ಕಾಫಿ ಸಂಸ್ಕರಣೆ, ಗೇರುಬೀಜದ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದವು ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡಿದವು. ಎಲೆ–ಹುಡಿಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಬೀಡಿ ಕಟ್ಟುವ ಉದ್ಯಮ

ಸರ್ವತ್ರವಾಯಿತು. ಇದೀಗ ಮತ್ಸೋದ್ಯಮ ಚಟುವಟಿಕೆ ಆಧುನಿಕ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಬೃಹತ್ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಕಾರ್ಖಾನೆಯು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದೆ. ನವ ಮಂಗಳೂರು ಬಂದರದ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯವು ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಪ್ರಗತಿಗೆ ವರದಾನವಾಗಿದೆ.

ಬಯಲು–ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬು, ಅಡಿಕೆ, ತೆಂಗುಗಳ ಕೃಷಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಕುಮರಿ ಕೃಷಿಯೂ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿತ್ತು. ಹಿಂದೆ ಅನಾರೋಗ್ಯ ಭಯದಿಂದ ಫಲವತ್ತಾದ ಜಾಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜನ ಬೇರೆಡೆಗೆ ಸಾಗಿದ್ದುಂಟು. ಇಂದು ಅಂತಹ ಜಾಗಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ವಸತಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಹೊಸ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವ, ಹೊಸ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಸಾಹಸ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಗೊಬ್ಬರವು ಸೊಪ್ಪು, ಸೆಗಣಿ, ಸುಡುಮಣ್ಣು ಆಗಿದೆ. ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿಗಾಗಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರದ ಬಳಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿಗಾರನ ಆರ್ಥಿಕ ಕಷ್ಟ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪಂಪು, ಪವರ್ ಟಿಲ್ಲರ್‌ಗಳು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸುಲಭಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಆರೋಗ್ಯ, ಆಯುಷ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಮಲೆ–ಮಳೆಗಳ ಪ್ರಭಾವವೇ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದ ಕಾಲವೊಂದಿತ್ತು. ಜ್ವರ, ಜಠರದ ತೊಂದರೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದುವು. ಉಳಿದ ಅಸೌಖ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ವಿರಳವೆನಿಸುವ ಆನೆಕಾಲು ಮತ್ತು ಕುಷ್ಠ ರೋಗಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದುವು. ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಘಟನೆ ಸಡಿಲಾಗಿದ್ದ ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲರಾ, ಸಿಡುಬುಗಳೂ ತಾಂಡವವಾಡಿದ್ದುವು. ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಆಯುರ್ವೇದ, ಹಳ್ಳಿ ವೈದ್ಯಪದ್ಧತಿ ಮಾತ್ರವೇ ಹಿಂದೆ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇಂದು ಆಧುನಿಕ ವೈದ್ಯಪದ್ಧತಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಇಲ್ಲವೆ ಸರಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳೂ, ಖಾಸಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳೂ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಬೇಗನೆ ಒದಗಿಸಬಲ್ಲವು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಬೆಸೆದ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕದ ಪಾತ್ರವೂ ಹಿರಿದಾದುದು.

ಕಾಸರಗೋಡು–ಪಾಣೆಮಂಗಳೂರು, ಸಂಪಾಜೆ ಘಾಟಿ, ಚಾರ್ಮಾಡಿ ಘಾಟಿ, ನಾಗೋಡಿ ಘಾಟಿ ರಸ್ತೆಗಳಂತೆ ಕೆಲವು ದಾರಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಾಡಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಇಂದು ಹಳ್ಳಿ–ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ರಸ್ತೆ ಜಾಲ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೆ ಹರಡಿದೆ. ಎತ್ತಿನಗಾಡಿ–ಜಟಕಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದು ಲಾರಿ ಬಸ್ಸುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಹೆದ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ದೋಣಿಗಳ ಕೆಲಸ ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ಜಲ ಸಾರಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಸಾಗಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಕೆಲಸ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ನಡೆದು ಸಾಗುವ ಹಾದಿ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ಆಹಾರ–ವಿರಾಮಗಳಿಗಾಗಿದ್ದ ಛತ್ರಗಳು ಮಾಯವಾಗಿ ಸಂಚಾರ ವೇಗಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಹೋಟೆಲುಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹೋಟೆಲು ಉದ್ದಿಮೆಯ ನೇತಾರರಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಜನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಚೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಂತೆ ಪೂರ್ವದ ಹಿನ್ನಾಡಿಗೆ ರೈಲು ಮಾರ್ಗ ಸುಗಮ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು, ಸಾಮಾನು ಸಾಗಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ವಿಮಾನ ಸಾರಿಗೆಯಂತೂ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಮೂರು ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ರಾತ್ರಿ ಬಂಟ್ವಾಳದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಆಣೆ ಕೊಟ್ಟು ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡರೆ ಮುಂಜಾನೆ ಮಂಗಳೂರು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಅನುಭವ ಜನರಿಗೆ ಹಳೆಯ ನೆನಪಾಗಿದೆ. ಪೆಟಾರಿಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಜಟಕಾಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡಿಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಈಗ ಕಾಣುವಂತಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರೋರಾತ್ರಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರಯಾಣ ಹಾಗೂ ಒಂದು–ಒಂದೂವರೆ ದಿನದಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕ ಪ್ರಯಾಣ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಜನರು ಕೊಡುವ ಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆ. ಬೇಕಾದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿ ಮಾಡಲು ಇಲ್ಲವೆ ಇರುವ ಸಾಮಾನನ್ನು ಮಾರಲು ವಾರದ ಸಂತೆಗಳು, ವಾರ್ಷಿಕ ಸಂತೆಗಳು, ಜಾತ್ರೆಗಳು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದುವು. ವ್ಯಾಪಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಇವು ಈಗಲೂ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳದೇ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಲ್ಲ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಜಾತ್ರೆಯು ಜಾನುವಾರು, ಕಂಬಳಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಪುತ್ತೂರಿನ ಸಂತೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ಈಗ ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಹಣ್ಣು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ತರುತ್ತಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲೂ ಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ಲಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹಿಂದೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಿಂದ ಅಕ್ಕಿ ರಫ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಸಾಕಾಗದೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬರಬೇಕು. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಿಯ ಅಭಾವ ಇದ್ದಾಗಿನಿಂದ ಜೋಳ, ಗೋಧಿಗಳಿಗೂ ಜನ ಒಗ್ಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೋಟೆಲಿನ ಪ್ರಭಾವ ಮನೆಗಳಿಗೂ ಸೋಂಕಿದೆ. ಬೆಳಗ್ಗಿನ ಗಂಜಿಯ ಬದಲು ತಿಂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಬಾಯಾರಿಕೆಗೆ ಬೆಲ್ಲದ ಪಾನಕ, ಮಜ್ಜಿಗೆ ನೀರು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ

ಕಾಫಿ, ಚಹ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಸಾರಿಗೆಗಳೂ ಇಂತಹ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಕ್ಷಿಪ್ರಗೊಳಿಸಿವೆ. ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಸಂಘಟಿಸಿದ ಅಂಚೆ ಸೌಲಭ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಸಿಗುವಂತಾಗಿದೆ. ಅಂಚೆ–ತಂತಿ ಕಚೇರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದುದು ಸಾರಿಗೆಯ ಜೊತೆಗೆ ನಡೆದ ಸಂಪರ್ಕ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿದೆ.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಉತ್ತಮ ನೆಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇಂದು ಇದು ಆಧುನಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಜೇನುಗೂಡು. ಇಲ್ಲಿನ ಶಿಕ್ಷಿತ ಯುವಕರು ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುವುದು, ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯುವಜನರು ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಸ್ತರಣೆಯ ನೇರ ಪರಿಣಾಮಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿವೆ. ಆಧುನಿಕ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಈ ಜಿಲ್ಲೆ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿತು. ಬ್ಯಾಂಕ್ ಶಾಖಾ ನಿಬಿಡತೆಗೆ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ಕೂಡಿಡುವಲ್ಲಿ ಜೀವ ವಿಮೆಯೂ ಪಾಲುಗೊಂಡಿತು. ಶಿಕ್ಷಿತ ಪದವೀಧರರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಚೈತನ್ಯ ನೀಡಿದವು. ಶಿಕ್ಷಣ, ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಸಾರಿಗೆ–ಸಂಪರ್ಕ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮೊದಲಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಹೊಕ್ಕು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಸಂಘಟನೆಯ ರೀತಿಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಭಾಷೆಗಳು ಹಲವು. ತುಳು ಭಾಷೆಯ ತವರೂರಿದು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋದ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಅದು ರಾಜ್ಯ, ದೇಶಗಳನ್ನು ದಾಟಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆ, ಉಪಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಸಮೃದ್ಧ. ಇಲ್ಲಿ ಬಹುಭಾಷೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿದ್ದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಖ್ಯಾತರಾದ ಬರಹಗಾರರು, ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ಬರೆದರು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ, ಶೈಲಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಲದ ಪ್ರಭಾವ ಇಲ್ಲೂ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿರುವ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು ಮನೋರಂಜನೆಯನ್ನೂ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವು ಈಗ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತಿವೆ. ವ್ಯಾಪಕ ಮತ್ತು ಆಳವಾದ ಮನೋರಂಜನೆ ನೀಡುತ್ತಾ ಬಂದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟದ ಪ್ರದರ್ಶನ ಶೈಲಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲೆಡೆಯಂತೆ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಬದಲಾವಣೆಯು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಜನಹಿತಕಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಹಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಹಾಗೂ ನಿಸರ್ಗ ಪರಿಸರದ ಹಲವು ಮುಖಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರಿಗೆ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಜನ ಜೀವನವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದ ಮಹನೀಯರ ಸಫಲ ದುಡಿಮೆಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನೂ ಇಂಥ ಅಧ್ಯಯನವು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ, ಭವಿಷ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನದ ಅನುಮಿತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಸಾಮಗ್ರಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಹೆಸರಿನ ಮೂಲ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದ ದಕ್ಷಿಣ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಾಮನಿಷ್ಪತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವಿಧ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ದಕ್ಷಿಣ–ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ೧೮೬೦ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ಇಡೀ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ 'ಕೆನರಾ/ ಕನರಾ ಎಂದೇ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಆನಂತರ ಅವುಗಳಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕೆನರಾ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕೆನರಾ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. 'ಕೆನರಾ/ ಕನರಾ' ಪದವು 'ಕನ್ನಡ' ಪದದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ರೂಪವಾಗಿದ್ದು, ಅವರು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಈ ಭಾಗದ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆದಾಗ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡವಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ, ಅವರನ್ನು ಕನ್ನರಿ ಜನರೆಂದೂ, ಅವರಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು 'ಕನರಾ' ಎಂದೂ ಕರೆದಿದ್ದು, ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಡ' ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ 'ಕನ್ನಡ' ಪದವು 'ಕನರಾ' ರೂಪ ಪಡೆದು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ೧೮೬೦ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿದಾಗ ದಕ್ಷಿಣ ಕೆನರಾ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಬೇರ್ಪಟ್ಟವು. ೧೯೫೬ ರಲ್ಲಿ ಏಕೀಕೃತ ಕರ್ನಾಟಕವು ರೂಪಗೊಂಡ ನಂತರ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಂಡವು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪೌರಾಣಿಕವಾಗಿ 'ಪರಶುರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರ', 'ಶಾಂತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರ', 'ಶೂರ್ಪಾಂಕ ಕ್ಷೇತ್ರ', 'ಅಪರಾಂತಕದೇಶ' ಎಂತಲೂ, ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಆಲುಪರ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಖೇಡ–೬೦೦೦, ಸಪ್ತಕೊಂಕಣ ಪ್ರದೇಶದ ಆಲುವನಾಡು, ತುಳುನಾಡು ಎಂದೂ ಕರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದ್ದು, ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಆಗಮನದ

ನಂತರ ಕನರಾ/ಕೆನರಾ ಎಂದು ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೆಸರುಬಂತು. ಪರಶುರಾಮನು ತನ್ನ ಪರಶು(ಕೊಡಲಿ)ವನ್ನು ಬೀಸಿ ಒಗೆಯುವ ಮೂಲಕ, ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ, ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ನೆಲವೇ 'ಪರಶುರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರ'ವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಡನ್ನು ಕೊಡಲಿಯಿಂದ ಕಡಿದು ಕಬ್ಬಿಣ (ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾ) ಯುಗದ ಮಾನವನು ನೆಲಯೂರಲು ಮುಂದಾದದ್ದೆ ಪರಶುರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಐತಿಹ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೆಂದು ಕೆ.ವಿ. ರಮೇಶ್ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯು "ತುಳುನಾಡು" ಎಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಅಂಶವನ್ನು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿಶ.೧೫೦ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ "ಅಗನಾನೂರು" ಎಂಬ ತಮಿಳು ಸಂಗಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗ್ರಂಥವು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಅಳುಪ ರಾಜ ಒಂದನೆಯ ಬಂಕೀದೇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸುಮಾರು ೧೦೫೦ರ ಬಾರಕೂರು ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ತುಳು ವಿಷಯ'ದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಸುಮಾರು ೧೧೧೫ರಲ್ಲಿದ್ದ ನಯಸೇನನ ಧರ್ಮಾಮೃತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 'ತುಳುನಾಡಿ'ನ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು 'ತುಳು ರಾಜ್ಯ'–'ತುಳು ದೇಶ' ವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದ 'ಮಂಗಳೂರು ರಾಜ್ಯ' ಹಾಗೂ 'ಬಾರಕೂರು ರಾಜ್ಯ'ಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವು ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಹಾಗೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ದೈನಂದಿನ ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲದ ತುಳು ಭಾಷೆಯು ಈ ಭಾಗದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ. "ತುಳುವ" ಪದವು ತುಳು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಡುವ ಜನ ಅಥವಾ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದು, 'ತುಳು' ಪದದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಪೌರಾಣಿಕವಾಗಿ ತುಲಾದಾನ, ತುಲಾಪುರುಷ ಮುಂತಾದ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ರಾಮಭೋಜನಿಂದಾಗಿ, ಅವನ ವಂಶಕ್ಕೆ 'ತೋಳರ' ಎಂದೂ ಹಾಗೂ ಅವನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದ ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ 'ತುಳು' ಎಂದೂ ಹೆಸರಾಯಿತೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಬಿ.ಎ. ಸಾಲೆತೋರೆ ಅವರು 'ತುಳುವೆ' ಎಂಬ ತುಳು ಮೂಲದ ಪದದಿಂದ ಅದು ಬಂದಿದ್ದು, ತುಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸೌಮ್ಯ ಹಾಗೂ ಮೆದು ಸ್ವಭಾವ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿದ್ದು, ಈ ಸ್ಥಳನಾಮವು ತುಳು ನಾಡಿನ ಜನರ ಸೌಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ 'ತುಳುವ' ಪದವು ಕನ್ನಡ ಮೂಲದ 'ತುಳು' ಶಬ್ದದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ 'ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡು' ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದ್ದು, ಇದು ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುವರ ಶೌರ್ಯ ಸಾಹಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದೂ ಬಿ.ಎ. ಸಾಲೆತೋರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆ.ವಿ. ರಮೇಶ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ 'ತುಳು' ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ತುಳುವೆ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಹಣ್ಣೊಂದನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಬಳಸಿದಾಗ ಅದರ ಮೃದುತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಮೃದು ಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದು, ಅದರಿಂದಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ 'ತುಳುನಾಡು' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರು 'ಮೃದುತ್ವವನ್ನು ಅಲ್ಲಿನ ಜನರಿಗೆ ಬದಲು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ 'ತುಳು' ಪದಕ್ಕೆ ಇರುವ "ಸಾಗರ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ನಾವೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸು" ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದ್ದು, ಇಲ್ಲಿನ ಜನರ ಆರಂಭಿಕ ಸಾಗರೋತ್ತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡಿರಬೇಕೆಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಇವರು ಸಹಮತ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಗುರುರಾಜಭಟ್ಟರು 'ತುಳು' ಪದಕ್ಕೆ ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲದ "ತುರು" ಪದದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಿ ತುರುವರು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಶು ಸಂಗೋಪನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಆ ದನಗಾಯಿ ತುರುವ ಜನಾಂಗವೇ ಈ ತುಳುವ ಜನಾಂಗವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಶೆಡಿಯಾಪು ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟರ ಪ್ರಕಾರ 'ತುಳು' ಪದವು 'ಜಲ'ವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದು, 'ತುಳುನಾಡು' ಎಂದರೆ 'ಜಲ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರದೇಶ' ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತುಳುನಾಡು ಎಂದರೆ ಜಲಾರ್ದ್ರವಾದ ಪ್ರದೇಶ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಬಹುದು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಕೆ.ಎಂ. ರಾಘವ ನಂಬಿಯಾರರು ಸಹಮತ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾ, "ನಿಜಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದು ನೀರು ತುಳುಕಿ ಹರಿಯುವ ನಾಡು ಅದರಿಂದಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ತುಳುನಾಡು" ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬಹುದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಈ ನಾಡನ್ನು ಆಳಿದ ಆಳುಪರಿಗೂ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಆಲುವ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದ್ದು, 'ಅನೂಪ' ಪದವೇ ಅಲೂಪ ಪದದ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು, ಅನೂಪ ಎಂದರೆ ಗಿಡಮರಗಳಿಂದ, ಧುಮುಕುವ ತೊರೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಪ್ರದೇಶ ಎಂದರ್ಥ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ತುಳುನಾಡು' ಹಾಗೂ 'ಅನೂಪದೇಶ'

ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದರ ಭಾಷಾಂತರವೆಂಬಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಏಕಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ ಎಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅಸಂಖ್ಯಾತ ನದಿ, ಹಳ್ಳ-ಕೊಳ್ಳಗಳಿಂದಾಗಿ ಜಲಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಅದರಿಂದಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಇರುವ 'ತುಳುನಾಡು' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಅನ್ವರ್ಥವಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಸ್ಥಳ ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ಮೇರೆಗಳು

ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಭಾರತದ ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು ಬೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮದೆಡೆ ಸಮುದ್ರದ ಕಡೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ. ಅವಿಭಜಿತ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯು ೭೬ ನಾಟಿಕಲ್ ಮೈಲಿಗಳಷ್ಟು (೧೪೧ ಕಿ.ಮಿ.) ಉದ್ದದ ಬಹುತೇಕ ನೇರವಾದ ಕರಾವಳಿ ತೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಚನೆಯ ಬಳಿಕ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕರಾವಳಿ ತೀರವು ಸುಮಾರು ೪೨ ಕಿ.ಮೀ ಉದ್ದವಾಗಿದೆ. ಕರಾವಳಿ ತೀರವು ಅನೇಕ ಕಡೆ ನದಿಗಳಿಂದ, ಹೊಳೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಕೊಲ್ಲಿಗಳಿಂದ ಛೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯು ಉತ್ತರ ಅಕ್ಷಾಂಶ ೧೨°೨೭'ರಿಂದ ೧೩°೧೩' ರವರೆಗೆ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ರೇಖಾಂಶ ೭೪°೪೭' ರಿಂದ ೭೫°೪೫' ರವರೆಗೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉಡುಪಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಕಳ ತಾಲೂಕುಗಳಿಂದ; ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂಡಿಗೆರೆ ತಾಲೂಕು, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಕಲೇಶಪುರ ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಡಿಕೇರಿ ಮತ್ತು ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕುಗಳಿಂದ; ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯದ ಕಣ್ಣಾನೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಅರಬೀ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯು ೨೦೦೧ರ ಜನಗಣತಿ ವರದಿಯಂತೆ ೪,೫೬೦ ಚದರ ಕಿ.ಮೀ. ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಶೇ. ೨.೩೮ರಷ್ಟು ಆಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಒಟ್ಟು ೨೭ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಪೈಕಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯು ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ೨೩ನೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಲೂಕುಗಳ ಪೈಕಿ ೧,೩೭೬ ಚದರ ಕಿ.ಮೀ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೊಂದಿರುವ ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ತಾಲೂಕು ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದರೆ, ೭೩೬ ಚ.ಕಿ.ಮೀ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೊಂದಿರುವ ಬಂಟ್ವಾಳ ತಾಲೂಕು ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೧೮,೯೭,೭೩೦ ಜನರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅವರಲ್ಲಿ ೯,೩೮,೪೩೪ ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ೯,೫೯,೨೯೬ ಮಹಿಳೆಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ೧೧,೬೮,೪೨೮ ಜನರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ೭,೨೯,೩೦೨ ಜನರು ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇ. ೩.೫೯ ಭಾಗವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ೨೭ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಪೈಕಿ ಎಂಟನೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ೧೯೯೧-೨೦೦೧ರ ದಶವಾರ್ಷಿಕ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಬೆಳವಣಿಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಪ್ರಮಾಣವು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇ ೧೪.೬ ಆಗಿದ್ದರೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮಾಣವು ಶೇ ೧೭.೫ ಆಗಿದೆ

ಜನಸಾಂದ್ರತೆ (ಪ್ರತಿ ಚ.ಕಿ.ಮೀ. ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ) ಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ (೨೭೬) ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ (೪೧೬) ಜಿಲ್ಲೆಯದಾಗಿದೆ. ತಾಲೂಕುಗಳ ಪೈಕಿ ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕು (೧,೦೪೮) ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಾಂದ್ರತೆ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಸುಳ್ಯ ತಾಲೂಕು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ (೧೭೦) ಹೊಂದಿದೆ. ಸುಳ್ಯ ತಾಲೂಕನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಿರುವುದು ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೩,೬೨,೨೧೬ ವಾಸಯೋಗ್ಯ ಮನೆಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ೨,೧೭,೩೮೮ ಮನೆಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿವೆ. ಉಳಿದ ೧,೪೪,೮೨೮ ಮನೆಗಳು ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿವೆ (ವಿವರಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಾಯ-೩ ಜನತೆ ನೋಡಿ).

ಕೋಷ್ಟಕ ೧.೧ : ತಾಲೂಕುವಾರು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ (೨೦೦೧ ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ)

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆ/ ತಾಲೂಕು	ಪ್ರದೇಶ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಚ.ಕಿ.ಮೀ. ಗಳಲ್ಲಿ)	ಜನಸಂಖ್ಯೆ			ವಾಸ ಯೋಗ್ಯ ಮನೆಗಳು (೨೦೦೧)
				ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	
೧	ಮಂಗಳೂರು	ಒಟ್ಟು	೮೪೨.೭೨	೧,೭೩,೮೦೪	೮,೮೨,೮೫೬	೪,೩೪,೭೦೨	೪,೪೮,೧೫೪
	ತಾಲೂಕು	ಗ್ರಾಮೀಣ		೫೩,೧೯೧	೨,೮೧,೭೭೭	೧,೩೫,೪೭೦	೧,೪೬,೩೦೭
		ನಗರ		೧,೨೦,೬೧೩	೬,೦೧,೦೭೯	೨,೯೯,೨೩೨	೩,೦೧,೮೪೭
೨	ಬಂಟ್ವಾಳ	ಒಟ್ಟು	೭೩೫.೬೦	೬೩,೫೧೦	೩,೬೧,೫೫೪	೧,೭೮,೬೬೪	೧,೮೨,೮೯೦
	ತಾಲೂಕು	ಗ್ರಾಮೀಣ		೫೪,೦೪೩	೩,೦೬,೭೩೪	೧,೫೧,೩೯೪	೧,೫೫,೩೪೦
		ನಗರ		೯,೪೬೭	೫೪,೮೨೦	೨೭,೨೭೦	೨೭,೫೫೦
೩	ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ	ಒಟ್ಟು	೧,೩೭೫.೫೨	೪೬,೪೦೭	೨,೪೬,೮೯೪	೧,೨೧,೨೮೮	೧,೨೫,೨೦೬
	ತಾಲೂಕು	ಗ್ರಾಮೀಣ		೪೪,೮೨೮	೨,೩೯,೧೮೯	೧,೧೭,೬೪೧	೧,೨೧,೫೪೮
		ನಗರ		೧,೫೭೯	೭,೩೦೫	೩,೬೪೭	೩,೬೫೮
೪	ಪುತ್ತೂರು	ಒಟ್ಟು	೯೯೫.೧೯	೫೦,೧೧೧	೨,೬೬,೦೭೨	೧,೩೨,೭೮೬	೧,೩೩,೨೮೬
	ತಾಲೂಕು	ಗ್ರಾಮೀಣ		೪೦,೫೮೭	೨,೧೮,೦೦೨	೧,೦೮,೫೨೭	೧,೦೯,೪೭೫
		ನಗರ		೯,೫೨೪	೪೮,೦೭೦	೨೪,೨೫೯	೨೩,೮೧೧
೫	ಸುಳ್ಯ	ಒಟ್ಟು	೮೨೭.೭೪	೨೮,೩೮೪	೧,೪೦,೭೫೪	೭೦,೯೪	೬೯,೭೬೦
	ತಾಲೂಕು	ಗ್ರಾಮೀಣ		೨೪,೭೩೯	೧,೨೨,೭೨೬	೬೧,೬೨೫	೬೧,೧೦೧
		ನಗರ		೩,೬೪೫	೧೮,೦೨೮	೯,೩೬೯	೮,೬೫೯
	ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ	ಒಟ್ಟು	೪,೫೬೦.೦೦	೩,೬೨,೨೧೬	೧೮,೯೭,೭೩೦	೯,೩೮,೪೩೪	೯,೫೯,೨೯೬
	ಜಿಲ್ಲೆ	ಗ್ರಾಮೀಣ		೨,೧೭,೩೮೮	೧೧,೬೮,೪೨೮	೫,೭೪,೬೫೭	೫,೯೩,೭೭೧
		ನಗರ		೧,೪೪,೮೨೮	೭,೨೯,೩೦೨	೩,೬೩,೭೭೭	೩,೬೫,೫೨೫
	ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ	ಒಟ್ಟು	೧,೯೧,೭೯೧.೦೦	೫,೨೮,೫೦,೫೬೨	೨,೬೮,೯೮,೯೧೮	೨,೫೯,೫೧,೬೪೪	
		ಗ್ರಾಮೀಣ		೩,೪೮,೮೯,೦೩೩	೧,೭೬,೪೮,೯೫೮	೧,೭೨,೪೦,೦೭೫	
		ನಗರ		೧,೭೯,೬೧,೫೨೯	೯೨,೪೯,೯೬೦	೮೭,೧೧,೫೬೯	

ಸೂಚನೆ : ತಾಲೂಕುಗಳ ಒಟ್ಟು ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಒಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶದ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ಭೂಬಳಕೆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಭೂಮಾಪನ ಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಭೂದಾಖಲೆ ಇಲಾಖೆಯವರು ಒದಗಿಸಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ ದೃಢೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ೧೪ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಆಳುಪರು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಾಡುಗಳೆಂಬ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದರು. ಬೈಂದೂರಿನ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬೈಂದೂರು ನಾಡು ಎಂದೂ ಮಂಗಳೂರು ಸುತ್ತಮುತ್ತಣ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಮುಗೂರು ನಾಡು ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಂತರ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಹೊಯ್ಸಳರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರದೇಶ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಸುಮಾರು ೧೪ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಿಂದ ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶವು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದಿತು. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬಾರ್ಕೂರನ್ನು ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನವುಳ್ಳ ಬಾರ್ಕೂರು ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರನ್ನು

ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನವುಳ್ಳ ಮಂಗಳೂರು ರಾಜ್ಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ಎರಡು ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದವು. ಎರಡು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಎರಡೂ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ಒಬ್ಬರೇ ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮತ್ತೆ ನಾಡುಗಳೆಂಬ ಸಣ್ಣ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಪಡುವಕೋಣ ನಾಡು, ಬೈಂದೂರು ನಾಡು, ಉದಯಂಗಲ ನಾಡು, ತಿಳುಗದಿಯ ನಾಡು, ಕಡಬ ನಾಡು, ನಲವತ್ತ ನಾಡು, ಹಾರುನಾಡು, ಮುಂಗಿ ನಾಡು, ಮಂದಲಕೆಯ ನಾಡು, ಕಂಟಾರದ ನಾಡು, ಕಬು ನಾಡು, ಕಾಂಡೆ ನಾಡು, ಬಂದಂಪಲ್ಲಿ ನಾಡು ಮುಂತಾದ ನಾಡುಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿವೆ.

ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಳದಿಯ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯು ೧೫೫೪ ರಲ್ಲಿ ಒಳಪಟ್ಟಿತು. ಸುಮಾರು ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶವು ಕೆಳದಿಯ ಅರಸರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಹೈದರ್ ಅಲಿಯು ೧೭೬೩ರಲ್ಲಿ ಬಿದನೂರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶವು ಹೈದರ್‌ಅಲಿ, ನಂತರ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು. ೧೭೯೯ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಮರಣದ ನಂತರ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಾರಂಭದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಒಂದೇ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ೧೮೬೦ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೆಂದು ವಿಭಜಿಸಲಾಯಿತು. ೧೮೬೨ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು (ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದ ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ) ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲೇ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ೧೯೫೬ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣಾ ಕಾಯ್ದೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು (ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದ ಕಾಸರಗೋಡು ತಾಲೂಕನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ) ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗಗಳು

೧೮೯೫ರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ೪,೯೦೨ ಚ.ಮೈ.ಗಳಾಗಿದ್ದು, ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಮೀನದೀವಿ ದ್ವೀಪ ಸಮೂಹವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ೧೮೯೬ರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು, ಕುಂದಾಪುರ, ಉಡುಪಿ, ಕಾಸರಗೋಡು ಮತ್ತು ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ತಾಲೂಕುಗಳು ಸೇರಿದ್ದವು. ೧೯೧೦ರಲ್ಲಿ ಮೂಡಬಿದ್ರಿ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನವುಳ್ಳ ಮೂಡಬಿದ್ರಿ ತಾಲೂಕನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ಮೂಡಬಿದ್ರಿ ತಾಲೂಕನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿ ೧–೭–೧೯೧೨ ರಿಂದ ಜಾರಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಾರ್ಕಳ ತಾಲೂಕನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೨೭ರಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪುತ್ತೂರಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿ, ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕು ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕುಂದಾಪುರ, ಮಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಪುತ್ತೂರು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲಾಯಿತು. ಕುಂದಾಪುರ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಂದಾಪುರ, ಉಡುಪಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಕಳ ತಾಲೂಕುಗಳು, ಪುತ್ತೂರು ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪುತ್ತೂರು ಮತ್ತು ಕಾಸರಗೋಡು ತಾಲೂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರು ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕುಂದಾಪುರ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಸಹಾಯಕ ಕಲೆಕ್ಟರ್, ಪುತ್ತೂರು ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಉಪ ಕಲೆಕ್ಟರ್ (ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್) ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರು ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು.

ಆಡಳಿತದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ೧೯೫೪ರಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ತಾಲೂಕನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೫೬ರಲ್ಲಿ ಕಾಸರಗೋಡು ತಾಲೂಕನ್ನು ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೬೯ರಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ವಿಭಾಗಗಳ ಪುನರ್ ರಚನೆಯ ನಂತರ ರದ್ದು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಮಂಗಳೂರು ವಿಭಾಗವನ್ನು ಮತ್ತು ೧೯೫೮ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡಿದ್ದ ಬಂಟ್ವಾಳ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೧, ೧೯೬೯ ರಿಂದ ಜಾರಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮತ್ತೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ತರಲಾಯಿತು. ನಂತರ ಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಏಪ್ರಿಲ್ ೧೯೬೬ರಲ್ಲಿ ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನಿಂದ ಹೊಸದಾಗಿ ಸುಳ್ಯ ತಾಲೂಕನ್ನು ಸೃಜಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೭೨ರಲ್ಲಿ ಎಂಟು ತಾಲೂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಮೂರು ಕಂದಾಯ ಉಪವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದವು. ಕುಂದಾಪುರ ಉಪವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಕುಂದಾಪುರ, ಉಡುಪಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಕಳ ತಾಲೂಕುಗಳು, ಪುತ್ತೂರು ಉಪವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಪುತ್ತೂರು, ಸುಳ್ಯ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ತಾಲೂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರು ಉಪವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಮಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಬಂಟ್ವಾಳ ತಾಲೂಕುಗಳು ಸೇರಿದ್ದವು. ಎಂಟು ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಕಂದಾಯ ವೃತ್ತ ಅಥವಾ

ಹೋಬಳಿಗಳನ್ನಾಗಿ (ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಫಿರ್ಕಗಳೆಂದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ) ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ೧೯೭೩ರಲ್ಲಿದ್ದ ತಾಲೂಕುವಾರು ಹೋಬಳಿಗಳು ಮತ್ತು (ಒಟ್ಟು) ಗ್ರಾಮಗಳ ವಿವರ ಕೆಳಕಂಡಂತಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೧.೨ : ತಾಲೂಕುವಾರು ಹೋಬಳಿಗಳ ವಿವರ – ೧೯೭೩

ಕ್ರ.ಸಂ.	ತಾಲೂಕು	ಒಟ್ಟು ಗ್ರಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಫಿರ್ಕ/ಹೋಬಳಿಗಳ ಹೆಸರು	
೧.	ಕುಂದಾಪುರ	೧೦೧	೧)	ಕುಂದಾಪುರ
			೨)	ಬೈಂದೂರು
			೩)	ವಂಡ್ಸೆ
೨.	ಉಡುಪಿ	೧೧೫	೧)	ಉಡುಪಿ
			೨)	ಕಾಪು
			೩)	ಕೋಟ
			೪)	ಬ್ರಹ್ಮಾವರ
೩.	ಕಾರ್ಕಳ	೭೯	೧)	ಕಾರ್ಕಳ
			೨)	ಮೂಡಬಿದ್ರಿ
			೩)	ಅಜೆಕಾರ್
೪.	ಪುತ್ತೂರು	೬೮	೧)	ಪುತ್ತೂರು
			೨)	ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ
			೩)	ಕಡಬ
೫.	ಸುಳ್ಯ	೪೧	೧)	ಸುಳ್ಯ
			೨)	ಪಂಜ
೬.	ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ	೮೧	೧)	ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ
			೨)	ವೇಣೂರು
			೩)	ಕೊಕ್ಕಡ
೭.	ಮಂಗಳೂರು	೧೧೮	೧)	ಮಂಗಳೂರು–ಎ
			೨)	ಮಂಗಳೂರು–ಬಿ
			೩)	ಗುರುಪುರ
			೪)	ಸುರತ್ಕಲ್
			೫)	ಮುಲ್ಕಿ
೮.	ಬಂಟ್ವಾಳ	೮೪	೧)	ಬಂಟ್ವಾಳ
			೨)	ಪಾಣೆ ಮಂಗಳೂರು
			೩)	ವಿಟ್ಲ
	ಒಟ್ಟು	**೬೮೭**	**೨೬**	

೧೯೫೬ರಲ್ಲಿ ಕಾಸರಗೋಡು ತಾಲೂಕನ್ನು ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅಮೀನದೀವಿ ದ್ವೀಪ ಸಮೂಹವನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ರಚನೆಗೊಂಡ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ ಲಕ್ಷದ್ವೀಪ, ಮಿನಿಕಾಯ್ ಮತ್ತು ಅಮೀನದೀವಿ ದ್ವೀಪಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೫೪ರಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ತಾಲೂಕು ಹೊಸದಾಗಿ ರಚನೆಗೊಂಡಾಗ ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ಮತ್ತು ಕೊಕ್ಕಡ ಹೋಬಳಿಗಳ ತಲಾ ೨೫ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು, ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ಹೋಬಳಿಯಿಂದ ಎರಡು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಕಳ ತಾಲೂಕಿನ ವೇಣೂರು ಹೋಬಳಿಯಿಂದ ೨೯ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಅದೇ ರೀತಿ ೧೯೫೯ರಲ್ಲಿ ಬಂಟ್ವಾಳ ತಾಲೂಕನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ರಚಿಸಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಬಂಟ್ವಾಳ ಹೋಬಳಿಯ ೩೧ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು, ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾಣೆ ಮಂಗಳೂರು ಹೋಬಳಿಯ ೩೦ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನ ವಿಟ್ಲ ಹೋಬಳಿಯ ೨೪ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಅದೇ ವರ್ಷ ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಜಮಾಡಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕಿಗೂ, ಇನ್ನೆ, ಮುಲ್ಲಡ್ಕ ಮತ್ತು ಮುಂದಕ್ಕೂರು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಕಳ ತಾಲೂಕಿಗೂ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು.

ನಂತರ ೧೯೬೬ರಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಸುಳ್ಯ ತಾಲೂಕು ರಚನೆಗೊಂಡಾಗ ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಪಂಜ ಹೋಬಳಿಯ ೧೯ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸುಳ್ಯ ಹೋಬಳಿಯ ೨೨ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೯೭ರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಉಡುಪಿ, ಕುಂದಾಪುರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಕಳ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ರಚಿಸಲಾದ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ೨೫-೩-೧೯೯೮ ರಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾರ್ಕಳ ತಾಲೂಕಿನ ಮೂಡಬಿದ್ರಿ ಹೋಬಳಿಯನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಎರಡು ಉಪವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಮಂಗಳೂರು, ಉಪವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಬಂಟ್ವಾಳ ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ಪುತ್ತೂರು ಉಪವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪುತ್ತೂರು, ಸುಳ್ಯ ಹಾಗೂ ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ತಾಲೂಕುಗಳು ಸೇರಿರುತ್ತವೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೧೦ ನಾಡಕಛೇರಿಗಳು ಮತ್ತು ೧೫ ಹೋಬಳಿಗಳಿವೆ. ೨೦೦೧ರ ಜನಗಣತಿ ವರದಿಯಂತೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಲೂಕುವಾರು ವಿವರಗಳು ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ.

ಕ್ರ.ಸಂ.	ತಾಲೂಕು	ಪೂರ್ವ ರೇಖಾಂಶ (ಡಿಗ್ರಿ–ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ)		ಉತ್ತರ ಅಕ್ಷಾಂಶ (ಡಿಗ್ರಿ–ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ)	
		ಇಂದ	ವರೆಗೆ	ಇಂದ	ವರೆಗೆ
೧.	ಮಂಗಳೂರು	೭೪–೪೭	೭೫–೦೧	೧೨–೪೫	೧೨–೧೩
೨.	ಬಂಟ್ವಾಳ	೭೪–೫೫	೭೫–೪೦	೧೨–೪೦	೧೩–೦೧
೩.	ಪುತ್ತೂರು	೭೫–೦೯	೭೫–೪೫	೧೨–೩೪	೧೨–೫೩
೪.	ಸುಳ್ಯ	೭೫–೧೫	೭೫–೪೧	೧೨–೨೭	೧೨–೪೬
೫.	ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ	೭೫–೦೩	೭೫–೩೪	೧೨–೪೯	೧೩–೧೧
	ದ.ಕ. ಜಿಲ್ಲೆ	**೭೪–೪೭**	**೭೫–೪೫**	**೧೨–೨೭**	**೧೩–೧೩**

ಕ್ರ. ಸಂ.	ತಾಲೂಕು	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಚ.ಕಿ.ಮೀ)	ಜನಸಾಂದ್ರತೆ (ಪ್ರತಿ ಚ.ಕಿ.ಮೀಗೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆ)	ಗ್ರಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ನಗರ/ ಪಟ್ಟಣಗಳು
೧.	ಮಂಗಳೂರು	೮೪೨.೭೨	೧,೦೪೮	೮೮	೧೪
೨.	ಬಂಟ್ವಾಳ	೭೩೫.೬೦	೪೯೨	೭೯	೩
೩.	ಪುತ್ತೂರು	೧,೩೭೫.೫೨	೧೭೯	೮೦	೧
೪.	ಸುಳ್ಯ	೯೯೫.೧೯	೨೬೭	೬೭	೧
೫.	ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ	೮೨೭.೭೪	೧೭೦	೪೦	೧
	ದ.ಕ. ಜಿಲ್ಲೆ	**೪,೫೬೦.೦೦**	**೪೧೬**	**೩೫೪**	**೨೦**

ಮೂಲ : ಜನಗಣತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಭೂ ವಿಜ್ಞಾನ

ಭಾರತದ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರ ತೀರದವರೆಗೆ ಹರಡಿರುವ ಕರಾವಳಿಯ ತಗ್ಗಾದ ಭೂಭಾಗವನ್ನು 'ಪರಶುರಾಮನ ನಾಡು' ಅಥವಾ 'ಪರಶುರಾಮನ ಕ್ಷೇತ್ರ' ಎಂದು ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪರಶುರಾಮನು ಕ್ಷತ್ರೀಯ ರಾಜರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗೆದ್ದು ದಿಗ್ವಿಜಯಿಯಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳೆಡೆ ಬಂದು ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಘಟ್ಟಗಳ ತುದಿಯಿಂದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಂಡು ಕೋಪಗೊಂಡು, ತನ್ನ ಕೊಡಲಿಯನ್ನು ಸಮುದ್ರದ ಕಡೆಗೆ ಎಸೆದು, ಸಮುದ್ರರಾಜನು ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹಿಂಜರಿಯಲಿ ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ನೀಡಿದನೆಂದೂ, ಸಮುದ್ರವು ಹಾಗೆ ಹಿಂಜರಿಯಿತೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕರಾವಳಿಯ ಪ್ರದೇಶವು ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಸಮುದ್ರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿತ್ತೆಂದೂ, ಸಮುದ್ರದ ಹಿಂಜರಿತದಿಂದಾಗಿ ಭೂಭಾಗವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದೂ ಊಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಕೆಲವು ಮಾಹಿತಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಮಂಗಳೂರು ನಗರದ ಬಿರ್ಕನಕಟ್ಟೆಯ ಬಳಿಯಿರುವ ಗುಡ್ಡದ ಶಿಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಯವಾದ ದುಂಡನೆಯ (ಉರುಟು) ಬೆಣಚು ಕಲ್ಲುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಪದರ ಪದರವಾಗಿ ಸಂಚಯಗೊಂಡ ಮರಳುಶಿಲೆ, ಜೇಡುಶಿಲೆಗಳು, ಅತಿ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿಗೆಕಲ್ಲಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಟ್ಟಿರುವ ಶಿಲೆಗಳೂ ಇವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ನದಿಗಳಿಂದ ಹೊತ್ತುತಂದು ಪುರಾತನ ಸಮುದ್ರದ ಒಳಬದಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಿಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಶಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪದರ ವಿನ್ಯಾಸ (Stratification) ಸ್ತರಂಗ ಪದರುಗಳು (Current Bedding) ಮತ್ತಿತರ ಜಲಜ ಶಿಲೆಗಳ (Sedimentary rocks) ಮಾಹಿತಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಧದ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಉರ್ವದ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಬಳಿ, ಬಿ.ಜಿ.ಶಾಲೆ, ವಿ.ಸಿ. ನಾಯಕ್‌ಹಾಲ್, ತಾಲೂಕು ಕಚೇರಿ, ವೆಲೆಂಸಿಯಾ, ಜೆಪ್ಪು, ಕಂಕನಾಡಿ ಮತ್ತಿತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಟೆನ್ನಿಸ್ ಚೆಂಡಿನ ಗಾತ್ರದ ನಯವಾದ ದುಂಡುಗಲ್ಲುಗಳು ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಅಶೋಕನಗರ, ಸುರತ್ಕಲ್ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಗೆದ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ (೨೫ರಿಂದ ೩೦ ಅಡಿಗಳ ಆಳದಲ್ಲಿ) ಬಿಳಿ ಜೇಡಿಯೊಡನೆ ದುಂಡು ಬೆಣಚಿನ ಕಲ್ಲುಗಳು ದೊರೆತಿವೆ.

ಕೂಳೂರಿನ ಬಳಿ ಗುರುಪುರ ನದಿಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಹೊಸ ಸೇತುವೆಯ ಪಾಯವನ್ನು ಅಗೆದಾಗ, ನದೀಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ೨೦ರಿಂದ ೨೫ ಅಡಿಗಳ ಆಳದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮರದ ತುಂಡುಗಳು ದೊರಕಿದ್ದವು. ಅವು ಕಪ್ಪಾಗಿ ಇದ್ದಲು ರೂಪಕ್ಕೆ ಬರುವ ಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದನ್ನು ಮುಂಬಯಿಯ ಟಾಟಾ ಮೂಲ ಸಂಶೋಧನಾಲಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಕಾಲನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿಸಿದಾಗ ಅದು ಸುಮಾರು ೬೩,೮೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿದ್ದ ಮರದ ಅವಶೇಷವೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿತು.

ಇಂತಹ ಮಾಹಿತಿಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ತೀರದಲ್ಲಿಯೂ, ಕೇರಳದ ತೀರದ ಬಹುಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದರಿಂದ, ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶವು ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಸಮುದ್ರದ ತಳವಾಗಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಭೂಭಾಗವನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದ ಸಮುದ್ರವು ಹೇಗೆ ಹಿಂಜರಿಯಿತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಭೂಭಾಗವು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಅಥವಾ ಸಮುದ್ರತಳವು ಕುಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಇದು ಸಾಧ್ಯ. ಭೂಭಾಗವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ, ಅಲ್ಲಿರುವ ಶಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ರಚನಾ ವಿರೂಪಗಳೂ ತೋರಿಬಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಭೂಭಾಗವು ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಹಾಗೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರದ ತೀರ ಮತ್ತು ತಳಭಾಗಗಳನ್ನು ಗ್ಲೋಮರ್ ಛಾಲೆಂಜರ್ ಎಂಬ ಸಂಶೋಧನಾ ಹಡಗು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ತರಭಂಗ (Fault) ಉಂಟಾಗಿ ಸಮುದ್ರ ತಳದ ಒಂದು ಭಾಗ ಕುಸಿದಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಈ ಕುಸಿತದಿಂದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಆಳವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ನೀರು ಹರಿದು ತುಂಬಿದಾಗ ತೀರದ ನೀರು ಹಿಂಜರಿದಿರಬೇಕು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡಲಾಗಿದೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಶಿಲಾ ಮತ್ತು ಖನಿಜಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲೂ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಭೂವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿ ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ವಿವಿಧ ಶಿಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಖನಿಜಗಳು ಹರಡಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಖನಿಜಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಉದ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಅನುಕೂಲಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ.

ಇಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಲು (Laterite): ಶಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಭೂಮಿಯ ಹೊರಮೈಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಅಥವಾ ಮುರಕಲ್ಲು ಇಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಶಿಲೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಆಳದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮೃದು. ಬೇಕಾದ ಅಳತೆ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ತೆಗೆಯಬಹುದು. ನಾಲ್ಕಾರು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಬಿಸಿಲು–ಗಾಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಲು ಬಿಟ್ಟರೆ ಗಡುಸು ಶಿಲೆಯಷ್ಟು ಕಠಿಣವಾಗುವುದು. ಮನೆಗಳ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು

ಕಟ್ಟಲು ಇದರ ದಪ್ಪ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಸಿಮೆಂಟಿನ ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಬಿಸಿಲು ಮಳೆಗಳಿಗೆ ಕುಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊರಮೈಗೆ ಸಿಮೆಂಟಿನಿಂದ ನಯಮಾಡಬೇಕಿಲ್ಲ. ಈ ಶಿಲಾಪದರವು ಹೆಚ್ಚು ಸಚ್ಛಿದ್ರತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದರಿಂದ ಮಳೆಯ ನೀರು ಸೋಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ೧೦ರಿಂದ ೧೨ ಅಡಿ ಆಳದವರೆಗೂ ಈ ಶಿಲೆಯು ದೊರೆಯುವುದು. ಈ ಶಿಲೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಬಲ್ಲುದಾದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಮನೆಗಳನ್ನು ಈ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆಯೇ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವರು. ಇಂಥಾ ಶಿಲೆ ಇರುವ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಗೆದ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರು ಸಿಗುವುದು. ಗ್ರಾನೈಟ್, ನೈಸ್ ಮತ್ತು ಬೆಸಾಲ್ಟ್ ಶಿಲೆಗಳ ಕಣಗಳು ಶಿಥಿಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಶಿಲೆಕಣಗಳಲ್ಲಿನ ಸಿಲಿಕಾ, ಸುಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅಲ್ಕಲೀಸ್ ಸಂಯೋಜಕಗಳು ದ್ರವರೂಪವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಯೂಮಿನ, ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಟೈಟಾನಿಯಂಗಳು ಮಾತ್ರಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಮುರಕಲ್ಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕಾಲವನ್ನು ಭೂಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ನವೀನ ಜೀವಿಯುಗಕ್ಕೆ (ಪ್ಲಿಸ್ಟೋಸೀನ್) ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅನಿಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೋಶದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ (Vesicular texture). ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸುಮಾರು ೩೦ ರಿಂದ ೪೫ ಕಿ.ಮೀ. ಅಗಲಕ್ಕೆ ಒಳಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮುರಕಲ್ಲು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಹೊರಚಿಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಮೀಟರ್ ಆಳದಿಂದ ೧೦ ರಿಂದ ೧೫ ಮೀಟರ್ ಆಳದವರೆಗೆ ಮುರಕಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಗಣಿಗಳಿವೆ. ಮುರಕಲ್ಲನ್ನು ಗಣಿಯಿಂದ ತೆಗೆಯುವುದು ಒಂದು ಉದ್ದಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದ ರೂಪ ಮತ್ತು ಅಳತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತುಂಡುಮಾಡಿ ಬೇಕಾದೆಡೆಗೆ ಸಾಗಿಸುವರು. ಇತ್ತೀಚಿನ ನಾಲ್ಕೈದು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ವಸತಿಗೃಹಗಳು, ನವ ಮಂಗಳೂರು ಸರ್ವಋತು ಬಂದರು ಹಾಗೂ ಗೊಬ್ಬರ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ನಿರ್ಮಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುರಕಲ್ಲಿನ ಬಳಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಗಿದೆ. ಮುರಕಲ್ಲನ್ನು ಗೃಹ ಕಟ್ಟಡ, ಚಿಕ್ಕ, ಪುಟ್ಟ ಸೇತುವೆ, ತೋಡು, ಆಸರೆ ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುರಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಣೆಗೆ ಮಣ್ಣು, ಸುಣ್ಣ ಇಲ್ಲವೆ ಸಿಮೆಂಟ್ ಗಾರೆಯನ್ನು ಬಂಧವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯ ವರ್ಗದ ಮನೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆ ಕೆರೆ, ಬಾವಿಗಳ ಕಟ್ಟಣೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುರಕಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಮುರಕಲ್ಲಿನ ಬಲವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಹೊರೆ ಬೀಳದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಳಪಾಯ ಮತ್ತು ನೆಲಗಟ್ಟಿನ (Flooring) ಸಾದಾ ಕಾಂಕ್ರೀಟಿನ ಜೆಲ್ಲಿಗಾಗಿ ಮುರಕಲ್ಲನ್ನು ಬಳಸಬಹುದೆಂದು ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಮುರಕಲ್ಲಿನ ಬದಲು ಮುರಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣನ್ನು ತೆಗೆದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಣಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಮೆಂಟು ಬೆರಸಿ ಮುರಕಲ್ಲು ಇಟ್ಟಿಗೆ ತಯಾರಿಸುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ ನಡೆದಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೊಂಡಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲಿಗಾಗಿ ಅಗೆಯುವುದು ತಪ್ಪುವುದಲ್ಲದೆ, ಸಮ ಮೈಯುಳ್ಳ, ಮುರುಕಲ್ಲು ಏಣು ಮುಕ್ಕಾಗದ ಹೆಚ್ಚು ಬಲವುಳ್ಳ ಮುರಕಲ್ಲು ಇಟ್ಟಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರೆಯದು. ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ ರಚನೆಗೆ ಕೂಡ ಬಳಸಲು ಮುರಕಲ್ಲು ಯೋಗ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಕೆಲವು ದೇಶಗಳು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿವೆ.

ಗ್ರಾನೈಟ್ (Granite) ಮತ್ತು ಗ್ರಾನೈಟಿಕ್ ನೈಸ್ (Granitic Gneiss) ಶಿಲೆಗಳು ಒಂದೇ ಖನಿಜ ಸಂಯೋಜನೆಯ ದ್ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು. ಗ್ರಾನೈಟ್ ಒಂದು ಅಗ್ನಿಶಿಲೆ; ಅದು ಭೂಮಿಯ ಒತ್ತಡಗಳಿಗೆ ಮಣಿದು ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದಿ ಗ್ರಾನೈಟಿಕ್ ನೈಸ್ ಆಗುವುದು. ಭೌತಗುಣಗಳು ಈ ಎರಡು ಶಿಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಸಮನಾಗಿರುವುದು. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಹುಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಲಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಗಡುಸಾದ ಈ ಗ್ರಾನೈಟ್ ಶಿಲೆ ಮತ್ತು ನೈಸ್ ಶಿಲೆ (ಪಾದೆಕಲ್ಲುಗಳು) ದೊರೆಯುವುವು. ಪುತ್ತೂರು, ಸುಳ್ಯ, ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸುರತ್ಕಲ್ ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿ, ಉದ್ಯಾವರ ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರಿನ ಬೊಂದೇಲ್ ಮತ್ತಿತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಕಲ್ಲು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಶಿಲೆಯ ಹೊರಮೈ ಮಳೆ, ಬಿಸಿಲುಗಳಿಂದ ಕಪ್ಪಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಕಳದ ಹೆಸರು ಕರಿಯಕಲ್‌ನಿಂದ ಬಂದದ್ದೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಆದರೆ ಒಳಮೈ ಬಹಳ ಬಿಳುಪು. ಶಿಲೆಯು ಅತಿ ಗಡುಸಾಗಿದ್ದು, ಬಿರುಕುರಹಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಬಹುದು. ಅಂತಹ ಬಂಡೆಗಳಿಂದ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಎರಡು ಬೃಹತ್ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕಡೆದು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಕಾರ್ಕಳದ ರಂಜಾಳ ಗೋಪಾಲ ಶೆಣೈರವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಶಿಲೆಯಿಂದಲೇ ವೇಣೂರಿನ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಕಳದ ಗೊಮ್ಮಟರನ್ನು ಕೆತ್ತಿರುವರು; ಮೂಡಬಿದಿರೆಯ ಸಾವಿರಸ್ಥಂಭದ ಜೈನ ದೇವಾಲಯ (ಬಸದಿ)ವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವರು. ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳ ಆವಾರ, ಗರುಡಸ್ಥಂಭ, ಪ್ರಾಂಗಣಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವರು. ಕಟ್ಟಡ, ಸೇತುವೆಗಳಿಗೆ ಅಡಿಪಾಯಕ್ಕೂ, ಮೇಲ್ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೂ, ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಮಂಗಳೂರಿನ ಕಸ್ತೂರಬಾ ಮೆಡಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜನ್ನೂ ಈ ಶಿಲೆಯಿಂದಲೇ ಕಟ್ಟಿರುವರು. ನವಮಂಗಳೂರು ಬಂದರಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳ ಹೊಡೆತವನ್ನು ತಡೆಯುವ ಒಡ್ಡನ್ನು (Break water) ಈ ಶಿಲೆಯ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವರು. ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಸಲು, ರಸ್ತೆಗಳಿಗೆ, ಕಾಂಕ್ರೀಟಿಗೆ

ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಗ್ರಾನೈಟ್ ಮತ್ತು ನೈಸ್‌ಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಿ ನಯಮಾಡಿದ ಹೊಳಪಿನ ಶಿಲೆಗಳನ್ನು ಮನೆ, ದೇವಾಲಯ, ಇಗರ್ಜಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

ಡಾಲರೈಟ್ (Dolerite): ಇದು ಅತಿ ಗಡುಸಾದ ಕೃಷ್ಣಶಿಲೆ. ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಅಚ್ಚ ಕಪ್ಪನೆಯ ಬಣ್ಣ. ಮಂಗಳಪೇಟೆ, ಬಂಟ್ವಾಳ, ಕೆಯ್ಯೂರು, ಕಟೀಲುಗಳ ಬಳಿ ದೊರೆಯುವುದು. ನೀರಿನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಬೇಗನೆ ರಾಸಾಯನಿಕ ವಿಭಜನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವುದು. ಹೊಸ ಶಿಲೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಬಡಿದರೆ ಲೋಹದ ಶಬ್ದ ಬರುವುದು. ಕೆತ್ತಿ ನಯಮಾಡಿದ ಹೊಳಪು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಣಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಮಂಗಳೂರಿನ ಕೊಡಿಯಾಲ್ ಬೈಲ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ದ್ವಾರವನ್ನು ಡಾಲರೈಟ್ ಮತ್ತು ಗ್ರಾನೈಟ್ ಶಿಲೆಗಳ ಹೊಳಪಿನ ಕಲ್ಲುಗಳು ಅಲಂಕರಿಸಿವೆ.

ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು: ಇಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಸುಮಾರು ಶೇಕಡಾ ೪೫ ಅಂಶ ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇದು ೫೦–೫೫ರವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಇದರೊಡನೆ ಮಿಶ್ರವಾಗಿರುವ ಬೆಣಚು ಮತ್ತಿತರ ಕಲ್ಮಷಗಳು ಇದನ್ನು ಅದಿರಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಅಡ್ಡಬರುತ್ತಿವೆ. ಕಬ್ಬಿಣಾಂಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದರೆ, ಅದಿರಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಇದು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಎಲ್ಲ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೀರಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದು.

ಕಪ್ಪು ಜೇಡಿ (Black clay or Fire clay): ಕಪ್ಪು ಜೇಡಿಯು ನಸು ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದು, ನೀರಿನೊಡನೆ ಬೆರೆತರೆ ನಸುಗೆಂಪು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ಅತಿ ಜಿಗುಟು; ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದ ಬೆಣಚು ಕಲ್ಮಷವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಗದ್ದೆ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿಯೂ, ನೀರು ನಿಂತಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ದೊರೆಯುವುದು. ಇದನ್ನು ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಹೆಂಚು, ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮಡಕೆ, ಗುಡಾಣ ಮುಂತಾದ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಗೃಹಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ನಸುಗೆಂಪಿನ ಜೇಡಿ ಸುಟ್ಟ ನಂತರ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಆಕರ್ಷಕ ಕಂದುಬಣ್ಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ಮಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಗುರುಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಹೇರಳವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಬಿಳಿ ಜೇಡಿ (Kaolin or China clay): ಇದು ಆಳವಾದ ಬಾವಿಗಳ ತಳದಲ್ಲಿಯೂ, ಗ್ರಾನೈಟ್ ಅಥವಾ ನೈಸ್‌ಗಳು ರಾಸಾಯನಿಕ ವಿಭಜನೆಗೊಂಡ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಹುಡಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಣಚಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತಿರುತ್ತದೆ. ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಿದ ಬಿಳಿ ಜೇಡಿಯನ್ನು ಪಿಂಗಾಣಿ (Porcelain), ವಿದ್ಯುತ್ ನಿರೋಧಕ (Insulator)ಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲೂ ಬಳಸುವರು. ಇದು ಗುರುವಾಯನಕೆರೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಬಿಳಿ ಹೊಯಿಗೆ (ಮರಳು–White Sand): ಸಮುದ್ರದ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೊಯಿಗೆಯ ಅಭಾವವಿಲ್ಲ. ಸಮುದ್ರದ ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜಿಗೆಯಂಥ ಹೊಯಿಗೆಯ ರಾಶಿ. ಆದರೆ ಇದು ಲವಣಾಂಶವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದರಿಂದ ಸಿಮೆಂಟಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಸಿ ಕಟ್ಟಡಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಕ್ಕರೆಯಂಥ ಬಿಳುಪಾದ ಅತಿ ನುಣ್ಣನೆಯ ಬೆಣಚಿನ ಹೊಯಿಗೆ ಮುಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ ತೀರಕ್ಕೆ ಒಂದರಿಂದ ಮೂರು ಫರ್ಲಾಂಗ್ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ೯೭ ಅಂಶ ಸಿಲಿಕ ಅಥವಾ ಬೆಣಚು ಇರುವುದರಿಂದ ಪಾರದರ್ಶಕ ಗಾಜು, ಸೀಸೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಕಕ್ಕೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಹೊಯಿಗೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹೊಯಿಗೆಯನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಮುಂಬಯಿಯ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ನದಿ ಮರಳು (River Sand): ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರಕ್ಕೆ ಹರಿದುಬರುವ ನದಿಗಳು ದಪ್ಪ ದೊರಗು ಹೊಯಿಗೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತವೆ. ಲವಣರಹಿತವಾಗಿ ಶುದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಿಮೆಂಟಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆರಸಿ ಕಟ್ಟಡ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಬಳಸುವರು. ನೇತ್ರಾವತಿ, ಗುರುಪುರ, ಮುಲ್ಕಿ ಮತ್ತಿತರ ನದಿಗಳ ಪಾತ್ರದಿಂದ ನದಿ ಮರಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತರ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ರವಾನಿಸುವರು.

ಚಿಪ್ಪು (Shells): ಸಮುದ್ರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸತ್ತನಂತರ ಆ ಚಿಪ್ಪುಗಳು ಅಲೆಗಳಿಂದ ಕೊಚ್ಚಿ ಬಂದು ತೀರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಲ್ಪಡುವುವು. ಅವು ಪೂರ್ಣ ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಕಾರ್ಬೋನೇಟ್‌ನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಅವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಬಳಿಯುವ ಸುಣ್ಣವನ್ನಾಗಿಯೂ,

ತಾಂಬೂಲ ಚರ್ವಣಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ, ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ ತಯಾರಿಕೆಗಳಿಗೂ ಬಳಸುವರು. ಚಿಪ್ಪುಗಳೊಡನೆ ದೊರೆಯುವ 'ಸಮುದ್ರದ ನೊರೆ'ಯನ್ನು ಗಾಜು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡಿಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಹೊಳಪು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವರು.

ಬಿಸಿನೀರಿನ ಚಿಲುಮೆ (Hot Water Spring): ೧೮೮೭ರಲ್ಲಿ ಟಿ. ಒಲ್ಡ್‌ಹ್ಯಾಂ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಪುತ್ತೂರು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಬಿಸಿನೀರಿನ ಚಿಲುಮೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಭೂವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಗಣಿಗಳ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದ ಬಿ. ಪಿ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಅವರು ೧೯೭೦ರಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಿ ಕೆಲವು ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪುತ್ತೂರಿನಿಂದ ಆರು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಬದಂತಡ್ಕ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿನೀರಿನ ಚಿಲುಮೆಯಿರುವ ಚಿಕ್ಕ ಕೊಳವಿದೆ. ಅದನ್ನು 'ಬೆಂದ್ರ್ ತೀರ್ಥ'ವೆಂದೂ ಕರೆಯುವರು. ಇದು ಬಾಳಕು ಮತ್ತು ಎರ್ಮತಿ ನದಿಗಳ ಸಂಗಮದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ಇರ್ದೆ ಗ್ರಾಮದ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸುಮಾರು ೧೦೨° ಫ್ಯಾ (೩೯° ಸೆ) ಉಷ್ಣತೆಯ ಬಿಸಿನೀರು ಶಿಲೆಯ ಬಿರುಕಿನಿಂದ ಗಂಟೆಗೆ ೩೦೦ ಗ್ಯಾಲನ್‌ಗಳಂತೆ ಹೊರಸೂಸುತ್ತದೆ. ಅದರೊಡನೆ ಗಂಧಕ ಅನಿಲದ ನೀರ್ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದ ನೀರಿಗೆ ಗಂಧಕದ ವಾಸನೆ ಇದೆ. ಇದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಏಕೈಕ ಬಿಸಿನೀರು ಚಿಲುಮೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಾತರೋಗಗಳು, ಚರ್ಮರೋಗಗಳು ಗುಣವಾಗುವುದೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ. ಅತಿ ಆಳದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಿಸಿಯಿಂದ ಹಬೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಬಹುದೆಂದೂ, ಅದನ್ನು ವಿದ್ಯುತ್ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಬಳಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆ.

ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವಿಭಾಗಗಳು

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು:

೧) ಕುಮಾರಧಾರಾ ನದಿಯ ಆಗ್ನೇಯ ಮತ್ತು ನೇತ್ರಾವತಿ ನದಿಯ ಈಶಾನ್ಯಕ್ಕಿರುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮೊದಲ ವಿಭಾಗಕ್ಕೂ,

೨) ನೇತ್ರಾವತಿ ಮತ್ತು ಗುರುಪುರ ನದಿಗಳ ಮಧ್ಯದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಎರಡನೇ ವಿಭಾಗಕ್ಕೂ ಹಾಗೂ

೩) ಮೂರನೇ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ನೇತ್ರಾವತಿ ಮತ್ತು ಕುಮಾರಧಾರಾ ನದಿಗಳ ಸರಿಸುಮಾರಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕಿರುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದು.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವಕ್ಕಿರುವ ಪ್ರದೇಶವು ಉನ್ನತ ಶಿಖರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ನದಿಗಳಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುವ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಸರಾಸರಿ ೬೧೦ ರಿಂದ ೯೧೫ ಮೀಟರುಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರವಿರುವ ಈ ಶ್ರೇಣಿಯ ಉನ್ನತ ಶಿಖರವು ೧,೮೩೦ ಮೀಟರುಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರವಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮದೆಡೆ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶವಿದ್ದು, ಅದರ ಉದ್ದ ೧೪೧ ಕಿ.ಮೀ. (ಅವಿಭಜಿತ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ) ಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅಗಲವು ೪೦ ರಿಂದ ೮೦ ಕಿ.ಮೀ. ಗಳಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶವು ಕಡಲ ತೀರದ ಬಳಿ ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ ೬೦ರಿಂದ ೧೨೦ ಮೀ.ಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರವಿದ್ದರೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಬುಡ/ತಳದಲ್ಲಿ ೧೮೦ ಮೀ.ಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗಿದೆ. ಕಡಲ ತೀರ ಭೂಪ್ರದೇಶವು ಅತ್ಯಂತ ಜನವಸತಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಬೆಟ್ಟಗಳು

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನಾಂತರ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಣಿವೆಗಳಿದ್ದು, ಅನೇಕ ನದಿಗಳು, ಹೊಳೆ ಮತ್ತು ತೊರೆಗಳ ಉಗಮ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಚಲಿಸಿದಂತೆ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಗಳು ಬಹುತೇಕ ಸಮುದ್ರದೆಡೆಗೆ ಸಾಗುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಿಂದ ವಿವಿಧ ದಿಕ್ಕುಗಳೆಡೆ ಹಬ್ಬಿರುವ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಾಳರಾಯದುರ್ಗದಿಂದ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿರುವ ಅತಿ ಉದ್ದವಾದ ಚಿಬ್ಬಿರಿ ಶ್ರೇಣಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಶ್ರೇಣಿಯು ಕುದುರೆಮುಖ ಶ್ರೇಣಿಯಾಗಿದ್ದು, ಮೂಡಬಿದ್ರಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಮುದ್ರದೆಡೆಗೆ ಸಾಗಿದಂತೆ ವಿರಳವಾದ ಕಡಿಮೆ ಎತ್ತರದ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಗಳು ಪಶ್ಚಿಮದೆಡೆ ಭೂತಳದಿಂದ ಸರಿಸುಮಾರಾಗಿ ಲಂಬಕೋನದಂತೆ ಉನ್ನತ ಶಿಖರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಎತ್ತರದಿಂದಾಗಿ ನೈಋತ್ಯ ಮಾರುತಗಳಿಂದ ಬರುವ ಮೋಡಗಳನ್ನು ತಡೆದು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ.

ಬೆಳ್ತಂಗಡಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಕುದುರೆಮುಖ ಶ್ರೇಣಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮೂರು ಶಿಖರಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ: ೧) ಮುಖ ಶಿಖರ ೧,೮೮೧ ಮೀ (೬,೧೭೩ ಅಡಿಗಳು), ೨) ಮಿಡ್ ಪಾಯಿಂಟ್–೧,೮೮೩ ಮೀ (೬,೧೭೭ ಅಡಿಗಳು) ಮತ್ತು ೩) ಫಂಕ್ ಹಿಲ್–೧೮೯೨ಮೀ

(೬,೦೦೭ ಅಡಿಗಳು). ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತರ ಶಿಖರಗಳಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಾಳರಾಯ ದುರ್ಗ ೧,೫೦೪ಮೀ (೪೯೩೪ ಅಡಿಗಳು), ಚಾರ್ಮಾಡಿ ಘಾಟ್‌ನ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕಿರುವ ಕಟ್ಟೆಗುಡ್ಡ ೧,೩೮೮ ಮೀ (೪,೫೩೪ ಅಡಿಗಳು), ಬಿಸಲೆ ಘಾಟ್ ಎದುರಿನ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ೧,೭೭ ಮೀ (೫,೬೬೭ ಅಡಿಗಳು) ಮತ್ತು ಸಿಸಾಲ್ ಘಾಟ್ ಎದುರಿನ ಸಿಸಾಲ್‌ಕಲ್ ೧,೧೯೫ ಮೀ (೩,೯೨೧ ಅಡಿಗಳು), ಶಿಖರಗಳು ಹಾಗೂ ಒಂಟಿ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ, ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಅಮ್ಮಡಿಕಲ್ ೧,೨೯೩ ಮೀ (೪,೨೬೧ ಅಡಿಗಳು) ಪ್ರಮುಖ ಶಿಖರವಾಗಿದೆ.

ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವದ ಗಡಿಯಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ರಾಜ್ಯದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿ ಮೂಲಕ ಸಂಪರ್ಕಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದಕ್ಷಿಣದೆಡೆಯಿಂದ ಮದ್ರಾಸ್–ಮಂಗಳೂರು ರಸ್ತೆಯು ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಮಡಿಕೇರಿ ಮುಖಾಂತರ ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನ ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಸಂಪಾಜೆ ಘಾಟ್ ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರು–ಮಂಗಳೂರು ರಸ್ತೆಯು ಹಾಸನ–ಸಕಲೇಶಪುರಗಳನ್ನು ಹಾಯ್ದು ಶಿರಾಡಿ ಘಾಟ್ ಮೂಲಕ ಘಟ್ಟವನ್ನಿಳಿದು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಮಂಗಳೂರಿನೆಡೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರಸ್ತೆಗೆ ಬಿಸಿಲೆ ಘಾಟ್ ಮೂಲಕ ಬರುವ ರಸ್ತೆಯು ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ಬಳಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು–ಮಂಗಳೂರು ರಸ್ತೆಯು ಚಾರ್ಮಾಡಿ ಘಾಟ್ (ಕೊಡೆಕಲ್ ಪಾಸ್) ಮೂಲಕ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಮಂಗಳೂರನ್ನು ತಲುಪುತ್ತದೆ.

ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು

ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವದ ಗಡಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಉಗಮಿಸುವ ನದಿಗಳು ಪಶ್ಚಿಮದೆಡೆಗೆ ಹರಿದು ಅರಬೀಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತವೆ. ನೈರುತ್ಯ ಮಾರುತಗಳಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುವ ಮಳೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ನದಿಗಳು ಮತ್ತು ಹೊಳೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಂತೂ ಎಲ್ಲಾ ನದಿಗಳು ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಬಹಳ ರಭಸವಾಗಿ ನದಿಗಳು ಹರಿಯುವುದರಿಂದ ಜಲಯಾನ ಸೌಲಭ್ಯ ಬಹುತೇಕ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನದಿಗಳ ಹರಿವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದರಿಂದ, ಅವುಗಳ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ತಳವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಮುದ್ರದ ಹಿನ್ನೀರಿರುವ ನದಿ ಭಾಗವು ಜಲಯಾನಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಕರಾವಳಿ ತೀರದ ಬಂದರುಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ನಗರಗಳಿಂದ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಜಲಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹ ಉಂಟಾಗಿ ನದಿಯ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಪ್ರದೇಶ ಜಲಾವೃತವಾಗುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನದಿಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರವಾಹ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ನದಿಗಳನ್ನು ವಿಪುಲವಾಗಿ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮೀನುಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೇತ್ರಾವತಿ, ಕುಮಾರಾಧಾರಾ, ಪಯಸ್ವಿನಿ ಮತ್ತು ಗುರುಪುರ ನದಿಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ.

ನೇತ್ರಾವತಿ

ನೇತ್ರಾವತಿ ನದಿಯು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಕುದುರೆಮುಖ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಉಗಮಿಸಿ, ಬಂಗಾಡಿ ಕಣಿವೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಹರಿದು, ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ತಾಲೂಕನ್ನು ದಾಟಿ, ಬಂಟ್ವಾಳದ ಮುಖಾಂತರ ಮಂಗಳೂರಿನೆಡೆ ಸಾಗಿ ಕೊಡಿಯಾಲದ ಬಳಿ ಅರಬೀಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಈ ನದಿಯು ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ನೈರುತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹರಿದು, ಬಂಟ್ವಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹರಿದು, ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕನ್ನು ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಹಾಯ್ದು ಮಂಗಳೂರಿನ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗುರುಪುರ ನದಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಅರಬೀಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ನದಿಯ ಹರಿವಿನ ಒಟ್ಟು ಉದ್ದ ೯೭ ಕಿ.ಮೀ. ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನೇತ್ರಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರವಾಹವಿರುತ್ತದೆ. ಮಂಗಳೂರಿನ ಬಳಿ ನದಿಯ ಪಾತ್ರ ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದು, ನದಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಸಣ್ಣ ದ್ವೀಪಗಳಿವೆ. ಫಲವತ್ತಾಗಿರುವ ಈ ಭಾಗಗಳು ಭತ್ತ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಕುಮಾರಧಾರಾ ಮತ್ತು ಗುರುಪುರ ಹೊಳೆಗಳು ನೇತ್ರಾವತಿ ನದಿಯ ಉಪನದಿಗಳು. ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಆಗ್ನೇಯದಂಚಿನಿಂದ ಹರಿದು ಬರುವ ಕುಮಾರಧಾರಾ ನದಿಯು ನಂತರ ತಾಲೂಕಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿಯ ಬಳಿ ನೇತ್ರಾವತಿ ನದಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಗೌರಿಹೊಳೆಯು ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿರಾಡಿ ಘಟ್ಟದೆಡೆಯಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದು ಕಡಬದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ

ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರಧಾರಾ ನದಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಗುರುಪುರ ಹೊಳೆಯು ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಪೂರ್ವದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹರಿದು, ಅನಂತರ ವಾಯುವ್ಯಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮಧ್ಯೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಹಾಯ್ದು, ಅನಂತರ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕರಾವಳಿಗೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿ ಮಂಗಳೂರಿನ ದಕ್ಷಿಣ ತುದಿಯವರೆಗೂ ಹರಿದು ನೇತ್ರಾವತಿ ನದಿಯ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಅರಬೀಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಮುಲ್ಕಿ ನದಿಯು ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕನ್ನು ಉಡುಪಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಕಳ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಉತ್ತರದ ಗಡಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. **ಪಯಸ್ವಿನಿ** ನದಿಯು ಸುಳ್ಯ ತಾಲೂಕಿನ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಆಗ್ನೇಯದಿಂದ ವಾಯವ್ಯಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

ತುಂಗಾ–ಭದ್ರಾ ಮತ್ತು **ನೇತ್ರಾವತಿ** ನದಿಗಳು ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟದ ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಉಗಮಿಸಿ, ಮೂರು ಕಡೆ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ತುಂಗಾ ಮತ್ತು ಭದ್ರಾ ನದಿಗಳು ಪೂರ್ವದೆಡೆ ಮತ್ತು ನೇತ್ರಾವತಿಯು ಪಶ್ಚಿಮದೆಡೆ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಪೌರಾಣಿಕವಾಗಿ, ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪು, ರಾಕ್ಷಸನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ಹಂದಿಯ ರೂಪತಾಳಿ ಆತನನ್ನು ಸಾಯಿಸಿದನೆಂದು ಕಥೆಯಿದೆ. ವೇದಪದ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹಂದಿಯ ಬಲಕೋರೆ/ದಂತವು ಮುರಿದು ಭದ್ರಾ ನದಿಯು, ಎಡ ಕೋರೆ/ದಂತದಿಂದ ತುಂಗಾ ನದಿಯು ಮತ್ತು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ (ನೇತ್ರ) ನೇತ್ರಾವತಿ ನದಿಗಳ ಉಗಮವಾಯಿತೆಂದೂ ಹೇಳಿಕೆಯಿದೆ.

ಸಸ್ಯ ಸಂಪತ್ತು

ಕರ್ನಾಟಕವೆಂದರೆ ಹಸಿರು ತುಂಬಿತುಳುಕುವ ನಾಡು ಎಂದೇ ಜನ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಕಾಲ ನೆನಪಿನಿಂದ ಇನ್ನೂ ಮಾಸಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ನೆಲದ, ಫಲವತ್ತಾದ ಮಣ್ಣು, ಆಹ್ಲಾದಕರ ಹವಾಗುಣ, ಕಣ್ಸೆಳೆಯುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಸ್ಯಾವರಣ ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಮನುಷ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿ ಹಾಗೂ ಒಟ್ಟು ಪರಿಸರದ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿಯೇ ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಸಸ್ಯ ಸಮೂಹದ ರೂಪುರೇಷೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಬದಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಸಿರಿನ ಪಟ್ಟಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದೆ. ಕೆಲವೆಡೆ ಖನಿಜ ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ತೋಡಿದ ಗಣಿಗಳಿಂದ ನೆಲ ಘಾಸಿಗೊಂಡು ವಿಕಾರವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ವಿಕಲ್ಪಗಳಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಜೀವನಮಟ್ಟ ದುಸ್ಥಿತಿಗಿಳಿಯಬಹುದಾದ ಭಯ ತಲೆದೋರುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮ ಸಸ್ಯಾವರಣ ವಿನ್ಯಾಸ ಹೇಗಿತ್ತು, ಈಗ ಹೇಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಸಸ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಎಂಥ ಒತ್ತಡ ಬೀಳುತ್ತಿದೆ, ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ವಿಧಾನ ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಸಸ್ಯಾವರಣ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆಂಬುದು ಅಲ್ಲಿನ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣ, ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಭೂ ಪ್ರದೇಶದ ಎತ್ತರ ಈ ಮೂರರ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತುಲನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ಸಸ್ಯೋಚ್ಛಾದನೆ ಹೇಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಭೂಬಳಕೆಯ ವೈಖರಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹೇಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅದರ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯ ಕೆಲವು ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡು ವಿರಳವಾಗಿದ್ದು ಅದೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗ ಮನುಷ್ಯ ನಿರ್ಮಿತವೇ ಆಗಿದೆ.

ನೈಋತ್ಯ ಮಾನ್ಸೂನಿನ ಆಘಾತವನ್ನೆಲ್ಲ ಘಟ್ಟದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದ ಕಡಿದಾದ ಮುಖವೇ ಎದುರಿಸುತ್ತದೆ. ತೇವಭರಿತ ಮೋಡಗಳು ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಒತ್ತಿ ನಿಲ್ಲುವುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಜೋರಾಗಿ ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತದೆ. ಕರಾವಳಿಯ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ೩,೦೦೦ ಮಿಲಿಮೀಟರ್ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಘಟ್ಟ ಸಮೀಪಿಸಿದಂತೆ ಮಳೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಶೃಂಗಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕುದುರೆಮುಖ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ೭,೦೦೦ ಮಿ.ಮೀ. ನಷ್ಟು ಮಳೆ ಬಿದ್ದರೆ, ಪರ್ವತ ಶಿಖರಗಳ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ವಿನ್ಯಾಸದಿಂದಾಗಿ ಆಗುಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಂದರೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ೭,೬೬೦ ಮಿ.ಮೀ. ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತದೆ. ಘಟ್ಟಗಳ ನಂತರ ಪೂರ್ವಭಾಗದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಚಲಿಸಿದಂತೆಲ್ಲ ಮಳೆ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಘಟ್ಟದ ನೆತ್ತಿಯಿಂದ ಕೇವಲ ೧೦ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದ ಸಕಲೇಶಪುರದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ೨,೨೧೦ ಮಿ.ಮೀ. ಮಳೆಯಾದರೆ, ಅದರ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೩೨ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದ ಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೮೭೫ ಮೀ.ಮೀ. ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಈ ಭಾಗದ ಹವಾಗುಣ ಬದಲಾವಣೆ ಹಾಗೂ ಜೀವಾವರಣ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಗತಿಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ ೧,೮೦೦ ಮೀಟರ್‌ವರೆಗಿನ ಭೂಮಿಯ ಏರುಪೇರಿನಿಂದಾಗಿಯೂ ಸಸ್ಯಾವರಣದಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯ

ಉಂಟಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಈ ಮುಂದೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

೧. ಉಷ್ಣವಲಯದ ಸದಾ ಹಸಿರಿನ ಸಸ್ಯಾವರಣ

ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಕಣಿವೆ ಹಾಗೂ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾ ಹಸಿರಿನ ಸಸ್ಯಾವರಣದ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ಉಷ್ಣ ವಲಯದ ಅರಣ್ಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನೈಋತ್ಯ ಮಾನ್ಸೂನ್‌ನಿಂದಾಗಿ ಭಾರೀ ಮಳೆ ಬೀಳುವುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಛಾವಣಿ ಮರಗಳ ಸಾಂದ್ರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಸಸ್ಯ ಶೃಂಗ (Climax vegetation)ವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ನೆಲದಿಂದ ೩೦ ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರದವರೆಗೂ ಕವಲೊಡೆಯದೇ, ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡ ಬೃಹತ್ ವೃಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಬೊಡ್ಡೆಗಳಿರುವ ಈ ಮರಗಳ ಶಿರಭಾಗ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಮರಗಳ ಅಗಲವಾದ ಕೊಂಬೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು ದಟ್ಟ ಛಾವಣಿಯಾಗಿದೆ. ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್‌ವರೆಗೆ ಬೀಸುವ ಬಿರುಗಾಳಿ ಹಾಗೂ ಸುರಿಯುವ ಜಡಿಮಳೆಯನ್ನು ಈ ಛಾವಣಿ ತಡೆಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ವರ್ಷದ ಉಳಿದ ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಸಿರು ಛಾವಣಿ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಮೈಯೊಡ್ಡಿ ನಿಂತು ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳ ಅಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೆಲಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಹರಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸಾಪೇಕ್ಷ ಆರ್ದ್ರತೆ (ತೇವಾಂಶ) ಹಾಗೂ ಹಿತಮಿತ ಪ್ರಮಾಣದ ಸೂರ್ಯ ರಶ್ಮಿಯಿಂದಾಗಿ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯಗಳ ಅಂತಸ್ತು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ನೆಲಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡೇ ಜೀವಿಸುವ ಸಸ್ಯಗಳ ಮೊದಲ ಅಂತಸ್ತು, ತುಸು ಎತ್ತರದ ಗಿಡಮರಗಳ ಮಧ್ಯದ ಅಂತಸ್ತು ಹಾಗೂ ಗಗನಚುಂಬಿ ವೃಕ್ಷಗಳ ಅಂತಿಮ ಅಂತಸ್ತು– ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದು ಅಂತಸ್ತಿನ ಸಸ್ಯಗಳೂ ಬಹುಕಾಲದ ವಿಕಾಸ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿ ದ್ಯುತಿ ಸಂಶ್ಲೇಷಣೆಯಂಥ ಜೈವಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಈ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಇಂಥ ಛಾವಣಿ ಮರಗಳಲ್ಲೂ ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ. ಉತ್ತರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ವೃಕ್ಷ ಸಂಕುಲ ಬದಲಾಗುವುದು. ಆಯಾ ಭೂಮಿಯ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣ, ಎತ್ತರ ಹಾಗೂ ಇಳಿಜಾರಿನ ಪ್ರಮಾಣವು ವೃಕ್ಷ ಸಂಕುಲ ಬದಲಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟದಿಂದ ೬೦೦ ಮೀ ಎತ್ತರದವರೆಗೆ (*Dipterocarpus-Kingiodendron-Vateria*) ಧೂಮವೃಕ್ಷ–ಎಣ್ಣೆಮರ, ಧೂಪದಮರ (*Dipterocarpus-Mesua-Palaquium*) ಮತ್ತು ಧೂಪವೃಕ್ಷ–ನಾಗಸಂಪಿಗೆ, ಪಂಚೋಟಿಮರ ಸಸ್ಯ ಸಮೂಹಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ೬೦೦ ಮೀಟರ್‌ಗಿಂತ ಮೇಲೆ ಹಾಗೂ ೧,೨೦೦ ಮೀಟರ್‌ವರೆಗೆ ಬೇರೆ ಸಸ್ಯ ಸಮೂಹವಿದೆ.

ವೃಕ್ಷಗಳ ಕೆಳಸ್ತರಗಳು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ *Scleropyrum pentandrum* (ಬೆಂಡುಗ), *Syzygium laetum* (ನೇರಳೆ), *Harpullia arborea* ಮುಂತಾದವುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಒಂಟಿ ಬೀಜದ *Caryota urens* ಮತ್ತು ಬಹುಬೀಜಗಳ *Arenga wightii* (ದಡ್ಯಾಲ) ಹಾಗೂ *Pinanga dicksonii* (ಕಾಡು ಅಡಿಕೆ ಅಥವಾ ಜಂಡರಿಗೆ) ಮುಂತಾದ ತಾಳೆವೃಕ್ಷಗಳು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ *Sciophytic* ಕಂಟಿಗಳು ಬೆಳೆದಿರುತ್ತವೆ. ಇನ್ನು ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಭಾರೀ ಮರಗಳನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿಕೊಂಡ ದಪ್ಪಕಾಂಡದ ಮರಬಳ್ಳಿಗಳು ಸುತ್ತಿಸುತ್ತಿ ಸೂರ್ಯಕಿರಣ ಅರಸುತ್ತ ಮೇಲೇರಿ ಛಾವಣಿ ತಲುಪಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಅಂತರ್ಜಲದ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೇ, ಮಣ್ಣಿನ ಸ್ಪರ್ಶವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಮರಗಳ ಕಾಂಡದ ಮೇಲೆಯೇ ಜೀವ ಸಾಗಿಸುವ ಅಂತರ್‌ಸಸ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ ಆರ್ಕಿಡ್‌ಗಳು ತಮ್ಮ ಅಂಗವ್ಯೂಹದ ವಿಶೇಷ ರಚನೆಯಿಂದಾಗಿ ವಾತಾವರಣದ ತೇವಾಂಶವನ್ನೇ ಹೀರಿಕೊಂಡು ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ಉಳಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಳಸುತ್ತವೆ. ವಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಣವಿನ್ಯಾಸಗಳ ಹೂಗಳಿಂದಾಗಿ ಬೀಜ ಪ್ರಸಾರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬೀಜಕಣಗಳು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತ ಹೋಗಿ ಇನ್ನಾವುದೋ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಬೀಜಾಂಕುರದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಬೂಷ್ಟುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪೋಷಕಾಂಶ ಪಡೆದು ಬೇರೂರುತ್ತವೆ.

ಇಂತಹ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಸಿಬೀಳುವ ತರಗೆಲೆ ಹಾಗೂ ಒಣಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿಗಳು ವಿಭಜಿಸಿ ಕೊಳೆಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಸರಳ ಸಂಯುಕ್ತಗಳಾಗಿ ಬೇರ್ಪಟ್ಟ ಸೇಂದ್ರಿಯ ಕಣಗಳೇ ವರ್ಷಾನುಗಟ್ಟಲೆ ಶೇಖರಣೆಗೊಂಡು ಕಾಡಿನ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಗೊಬ್ಬರವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಪದರ ಅಷ್ಟೇನೂ ದಪ್ಪವಾಗಿಲ್ಲ. ನೆಲದಾಳದ ಬಂಡೆಗಲ್ಲುಗಳ

ಮೂಲಕ ಒಸರುವ ನೀರಿನಲ್ಲೂ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ಕೊರತೆ ಇದೆಯೆಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಗಿಡಮರಗಳಿಂದ ಉದುರುವ ತರಗೆಲೆ ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳೇ ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಪುನರ್ವಿತರಣೆಯಾಗುವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಧಾನ ಇಲ್ಲಿಯ ಅರಣ್ಯದ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿದೆ. ಎಲೆಗೊಬ್ಬರದ ಈ ಪದರ ಮಳೆ ನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನಿಂದ ಬಿದ್ದ ನೀರು ರಭಸದಲ್ಲಿ ಹರಿದುಹೋಗದಂತೆ ತಡೆಹಿಡಿದು ತೇವಾಂಶವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೀರಿಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ವರ್ಷವಿಡೀ ಹಳ್ಳ ತೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯಬಿಡುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಸಸ್ಯಾವರಣ ಜೀವಜಾಲದ ಮೇಲೆ ತುಂಬ ಗಾಢವಾದ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದೆ. ಸೂರ್ಯಕಿರಣವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವ ಇಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಸ್ಯ ಜೀವಕೋಟಿಯೆಲ್ಲ ನೀರನ್ನು ಮತ್ತು ಇಂಗಾಲಾಮ್ಲವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿರುವ ಸೇಂದ್ರಿಯ ಸಂಯುಕ್ತವನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಣಿ–ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಮಾರಕವಾಗಿರುವ ಇಂಗಾಲಾಮ್ಲವನ್ನು ಈ ಸಸ್ಯಗಳು ಹೀರಿಕೊಂಡು ಜೀವಚೇತನ ಮೂಲವಾದ ಆಮ್ಲಜನಕವನ್ನು ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹರಿಬಿಡುತ್ತವೆ.

ಅಂತಸ್ತುಗಳುಳ್ಳ ಈ ಸಮೃದ್ಧ ಸಸ್ಯರಾಶಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಲೂಬಹುದು. ಸಸ್ಯ ಛಾವಣಿಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಭಗ್ನವಾದರೆ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಲೆಂದು ಹಲವಾರು ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಗಿಡಗಳು ಪೈಪೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗಿ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಛಾವಣಿ ಮತ್ತೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಭಗ್ನಗೊಂಡ ಭಾಗ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಪುನರ್‌ನಿರ್ಮಾಣ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವ ಬದಲು ಅಂತಸ್ತುಗಳ ರಚನೆಯೂ ಏರುಪೇರಾಗಿ ಅನೇಕ ಸಸ್ಯಜಾತಿಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಬಹುದು. ಛಾವಣಿಮರಗಳ ನಿರ್ನಾಮವಾದರೆ ಜಡಿಮಳೆಯ ಹೊಡೆತ ನೇರವಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ಸವಕಳಿ ಹೆಚ್ಚಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೊರಕಲು ಬಿದ್ದು ಒಳಪದರದ ಮಣ್ಣೆಲ್ಲ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಜಂಬು ಶಿಲೆಗಳಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಬಿದ್ದ ನೀರೆಲ್ಲ ನೆಲದೊಳಕ್ಕೆ ಇಂಗದೇ ಜಾರಿಹೋಗಿ ಕಾಡಿನ ಅಧಃಪತನವಾಗುತ್ತದೆ. ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಶೇಖರವಾಗಿದ್ದ ತರಗೆಲೆ ಗೊಬ್ಬರವೆಲ್ಲ ತೊಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ದಿಡೀರ್ ಹರಿದುಬರುವ ರಭಸದ ನೀರಿನಿಂದಾಗಿ ಹಳ್ಳಗಳೆಲ್ಲ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುವುದಲ್ಲದೆ ಕೊಚ್ಚಿ ಬಂದ ಮಣ್ಣಿನಿಂದಾಗಿ ಘಟ್ಟಗಳ ಎರಡೂ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಳು ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಅರಣ್ಯವಿಲ್ಲದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಇಂಗಲಾರದೆ ಅಂತರ್ಜಲ ಸಂಗ್ರಹ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ನೀರಿನ ಒರತೆಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಕೊಳ್ಳಗಳು ಬತ್ತಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಘಟ್ಟಗಳಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನೀರು ಹರಿದು ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಕರಾವಳಿಯ ಅನೇಕ ನದಿಗಳಿಗೆ ಉಪ್ಪು ನೀರು ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು ನೀರು ನಿರುಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

೨. ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ತೇವಾಂಶಭರಿತ ಎಲೆ ಉದುರುವ ಸಸ್ಯಾವರಣ

ಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶದೆಡೆ ಚಲಿಸಿದಂತೆ ಮಳೆ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಶೃಂಗಮಾದರಿಯ ಸಸ್ಯಾವರಣ ಉಂಟಾದುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇದೇ ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ತೇವಾಂಶಭರಿತ ಎಲೆ ಉದುರುವ ಸಸ್ಯಾವರಣ. ಎಲೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಗ ಈ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಛಾವಣಿ ನಿಬಿಡವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಒಣ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ತೇವಾಂಶ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಗಿಡಮರಗಳು ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಲೆ ಉದುರುಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಎಲೆಗಳಿಲ್ಲದ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗಿಡಮರಗಳು ಹೂ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಮಾರ್ಚ್, ಏಪ್ರಿಲ್‌ನ ನಡುಗಾಲದ, ಮಳೆಬೀಳುವ ತುಸು ಮೊದಲು ಹೊಸಚಿಗುರು ಮೂಡುವಾಗ ಹೂ ಉದುರಿ ಆಗಲೇ ಹೀಚು–ಕಾಯಿಗಳು ಮೊಳೆತಿರುತ್ತವೆ. ಬೆಳಗಾವಿಯಿಂದ ಕೊಡಗಿನವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿರುವ ಈ ತೇವಾಂಶಭರಿತ ಎಲೆ ಉದುರುವ ಸಸ್ಯಾವರಣದಲ್ಲಿ *Tectona-Dillenia-Lagerstroemia-Terminala* ಸಮೂಹದ ವೃಕ್ಷಗಳಿವೆ.

ತೇವಾಂಶಭರಿತ ಎಲೆ ಉದುರುವ ಸಸ್ಯಾವರಣದಲ್ಲಿ ತರಗೆಲೆಯ ಹಾಸು ಸಾಕಷ್ಟು ದಪ್ಪವಾಗಿದ್ದು, ಮಣ್ಣು ರಕ್ಷೆಯ ಕವಚವಾಗಿದೆ. ಅಸಂಖ್ಯ ಗಿಡಗಂಟಿಗಳೂ, ಅಂತರ್ ಸಸ್ಯಗಳೂ ಮಳೆಗಾಲದ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದು ಬೇಸಿಗೆಯ ಸುಡುಕಿರಣಗಳಿಗೆ ಎರವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವು ಏಪ್ರಿಲ್–ಮೇ ತಿಂಗಳ ನಡುಗಾಲದ ಮಳೆಯಾದ ತಕ್ಷಣವೇ ಹೂ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಮಾನ್ಸೂನಿನ ಮುಂಚಿನ ಈ ಮಳೆಯಿಂದಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಸ್ಯಾಚ್ಛಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ನೆಲದೊಳಕ್ಕೆ ಹುದುಗಿದ್ದ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಸುಗಂಧ ಮೂಲಿಕೆಗಳು ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜಿಗಿತೆದ್ದು ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ, ಚಮತ್ಕಾರಿಕ ವಿನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಹೂವರಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಘಟ್ಟಗಳ ಪೂರ್ವದ ಅಂಚಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿದಿರು ಮೆಳೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಸ್ತೃತ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದವು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ *Bambusa arundinacea* ಹಾಗೂ *Dendrocalamus strictus* ಜಾತಿಯ ಬಿದಿರು ಹೇರಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಳೆಗಾಲ

ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಲೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಳೆಯ ಬುಡದಿಂದಲೂ ಹಲವಾರು ಕಳಲೆಗಳು ಮೊಳೆತು ಶೀಘ್ರ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ೪೦ರಿಂದ ೬೦ ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಇಡೀ ಬಿದಿರು ಸಂಕುಲ ಹೂ ಬಿಡುತ್ತವೆ; ಸಮೂಲಾಗ್ರ ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಆ ನಂತರ ಮೆಳೆಗಳ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹಾಸಿದ ಬಿದಿರು ಕಾಳುಗಳೇ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯ ಬಿದಿರು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ಕುಶಲ ಕೈಗಾರಿಕೆಗೆ ಮಿಕ್ಕಿ ಈ ಬಿದಿರು ಸಂಪತ್ತು ಕಾಗದ ಕಾರ್ಖಾನೆಗೂ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬೊಂಬಿನ ಅಭಾವ ಎದುರಾಗಿದೆ.

೩. ದಕ್ಷಿಣ ಉಷ್ಣವಲಯದ ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನ (ಮೊಂಟಾನ್) ಸಸ್ಯಾವರಣ

ಇಳಿಜಾರಿನ ಹುಲ್ಲು ಮೈದಾನಗಳೂ ಗಿಡ್ಡ ತಳಿ ಗಿಡಗಳ ಹಸಿರು ತೇಪೆಗಳೂ ಸೇರಿ ದಕ್ಷಿಣ ಉಷ್ಣವಲಯದ ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನ ಸಸ್ಯಾವರಣ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ. ಉಷ್ಣವಲಯದ ಸದಾಹಸಿರಿನ ಕಾಡು ಎತ್ತರಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹುಲ್ಲು ಮೈದಾನಗಳೆಂದರೆ ಅಗಣಿತ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬದುಕಿ ಶೀಘ್ರ ಜೀವನಚಕ್ರ ಮುಗಿಸುವ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಮೂಲಿಕೆ ಗಿಡಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆಯುವ ಹಸಿರು ಆಚ್ಛಾದನೆ. ಪ್ರತಿ ಬೇಸಿಗೆ ಬಂದಾಗಲೂ ಈ ಗಿಡಬಳ್ಳಿ ಮೂಲಿಕೆಗಳು ಸುಟ್ಟುಹೋಗಿ, ಏಪ್ರಿಲ್–ಮೇ ತಿಂಗಳ ಮಳೆಯಾದೊಡನೆ ಮತ್ತೆ ಚಿಗುರುತ್ತವೆ. ಸದಾಕಾಲ ಜೀವಿಸುವ ಹುಲ್ಲು ಗರಿಕೆಗಳು ಈಗ ಹೊಸದಾಗಿ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ಕರಕಲು ಗುಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ಹಸಿರಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ನೈರುತ್ಯ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಮಳೆಗಾಲ ತೀವ್ರವಾದಂತೆ ಹುಲ್ಲುಗಳಿಂದಾವೃತವಾದ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲಾ ಹೂಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ವರ್ಣಮಯ ರತ್ನಗಂಬಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆರ್ಕಿಡ್ ಜೆಂಟಿಯನ್ ಮತ್ತು ವಾಯೊಲೆಟ್ (ಊದು) ಪುಷ್ಪಗಳು, ಕೀಟಾಹಾರಿ ಬ್ಲಾಡರ್‌ವರ್ಟ್ ಸಸ್ಯಗಳ ಜೊತೆ ಸನ್‌ಡ್ಯೂನಂಥ ಪುಷ್ಪರಾಜಿ ಸೇರಿ ಸಮೃದ್ಧ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಸ್ಯ ಸಮೂಹ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ದಟ್ಟವಾಗಿರುವ ಅರಣ್ಯಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತುಣುಕು ತುಣುಕಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ 'ಶೋಲಾ' ಅರಣ್ಯಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪರ್ವತಗಳ ತಗ್ಗಾದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಇಂಥ ಪುಟ್ಟಕಾಡುಗಳು ಏರುತಗ್ಗುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಗಿಡ್ಡ ತಳಿಯ ವೃಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಪಾಚಿ, ಲೈಕೆನ್ ಮತ್ತಿತರ ಪರಾವಲಂಬಿ ಸಸ್ಯಗಳು ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ಇಂಥ ಶೋಲಾಗಳಲ್ಲಿ *Gordonia-Schefflera-Meliosma* ಸಸ್ಯ ಸಮೂಹ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ತರಗೆಲೆ ಹಾಸಿನ ಮೂಲಕ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸೋಸಿ ಇಂಗುವ ನೀರು ಗಿಡಮರಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಹಳ್ಳ ತೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಸರಿ ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. *Vernonia arborea* ಎಂಬುದು Compositae ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು ಇದು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಶೋಲಾ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ನಿಬಿಡವಾಗಿ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇವಿಷ್ಟು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾದ ಸಸ್ಯಾವರಣದ ವೈವಿಧ್ಯಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಅರಣ್ಯವೆಂದರೆ ಹಣ ಸಂಪಾದನೆಯ ಸುಲಭ ಮೂಲವೆಂದೂ, ಗಿಡ ಮರಗಳೆಂದರೆ ನಾಟಾಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೀಡುವ ಬೆಳೆಯೆಂದೂ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲವೊಂದಿತ್ತು. ಜೀವಜಾಲ ಸಮತೋಲನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯಗಳ ಪಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವೆಂದೂ, ಗಿಡಮರಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ಗಾಳಿ, ನೀರು, ಮಣ್ಣು ಶುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆಂದೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವೇದ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ 'ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಅರಣ್ಯ' ಎಂಬುದರ ಬದಲು 'ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅರಣ್ಯ' ಎಂಬ ಧೋರಣೆ ಬಲವಾಗತೊಡಗಿತು. ನಮ್ಮ ಪರಿಸರದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಸದಾ ಹಸಿರಿನ ಅರಣ್ಯಗಳು ಹೇಗೆ ನಿರತವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದು ಕ್ರಮೇಣ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಕರಾವಳಿಯ ಸಸ್ಯಗಳು

ಕರಾವಳಿಯ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಎರಡು ಸ್ಫುಟವಾದ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು: ಮೊದಲನೆಯ ಗುಂಪು ಕಡಲ ಏರಿಳಿತದ ನಡುವಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದರೆ, ಎರಡನೆಯ ಗುಂಪು ಸಮುದ್ರ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿನ ಸಸ್ಯವರ್ಗ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ನದಿಗಳ ಸಿಹಿನೀರು, ಸಮುದ್ರದ ಉಪ್ಪು ನೀರನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಜೌಗು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಉಂಟಾಗಿ ಏರಿಳಿತದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಂಗ್ರೂವ್ ಸಸ್ಯವ್ಯೂಹಗಳು ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವು ಅಳಿವೆಯ ದಂಡೆಯನ್ನು ಭೂ ಕೊರೆತದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವವಲ್ಲದೆ, ಗದ್ದೆ, ತೋಟಗಳನ್ನು ಮಳೆ, ಗಾಳಿ ಮತ್ತು ಬಿಸಿಲುಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಸಮುದ್ರ ಕಳೆ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಸಿಗುವುದರಿಂದ ಕಡಲ ಜೀವಿಗಳು ಬಹು ಬೇಗ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಡಲಂಚಿನಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಂಗ್ರೋವ್‌ಗಳು

೮,೦೦೦ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಷ್ಟು ಭೂ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೫,೦೦೦ ಹೆಕ್ಟೇರು ಅವಿಭಜಿತ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನೇತ್ರಾವತಿ, ಗುರುಪುರ, ಮುಲ್ಕಿ–ಪಾವಂಜೆ, ಉದ್ಯಾವರ–ಪಾಂಗಾಳ, ಸ್ವರ್ಣ–ಸೀತಾ–ಕೋಡಿ, ಚಕ್ರ–ಹಾಲಾಡಿ–ಕೊಲೂರು, ಬೈಂದೂರ ಹೊಳೆ ಹಾಗೂ ಶಿರೂರ ಹೊಳೆಗಳ ದಡಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮ್ಯಾಂಗ್ರೋವ್ ಸಸ್ಯಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀಡಿದೆ.

೧) ರೈಝೋಪೋರಾ ಮುಕ್ರೊನಾಟಾ (*Rhizophora mucronata*) ಹರಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ಸಮಾಂತರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ದಿನದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಎಂಟು ಗಂಟೆಗಳಾದರೂ ಏರಿಳಿತದ ನೀರು ಲಭ್ಯವಿರುತ್ತವೆ. ೨೫ ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದು ಟೊಂಗೆಗಳು ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಸ್ಯವು ಮರಗಾಲು ಬೇರುಗಳನ್ನು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಹಾಕುತ್ತದೆ.

೨) ರೈಝೋಪೋರಾ–ಬ್ರುಗೀರ (*Rhizophora-Bruguiera)* ನೀರು ಏರುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಳವಾದಾಗ ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಮ್ಯಾಂಗ್ರೋವ್‌ಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವೃಕ್ಷವೂ ನೇರವಾಗಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದು, ವಿಫುಲವಾಗಿ ಟಿಸಿಲುಗಳನ್ನು, ವರ್ಣಗಳನ್ನು ತಳೆದಿರುತ್ತವೆ. ಬ್ರುಗೀರ (*Bruguiera)* ನೆರಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಸಸ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ರೈಝೋಪೋರಾ (*Rhizophora)* ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗಿಡಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಫರ್ನ್ ಎಕ್ರೊಸ್ಟಿಕಮ ಒರಿಯಮ್ (*Acrostichum aureum),* ಕುರುಚಲುಗಿಡ ಎಕೆಂಥಸ್ ಇಲಿಸಿಪೊಲಿಯಸ್ (*Acanthus ilicifolius)* ಮತ್ತು ಕ್ಲೆರೋಡೆಂಡ್ರಾನ್ ಇನರ್ಮ್ (*Clerodendrum inerme*) ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

೩) ಎವಿಸಿನಿಯಾ ಮರಿನಾ (*Avicennia marina*) ಕಡಲ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ನದಿದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ತುಂಬಿದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಸಸ್ಯ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವುದು. ಅವು ಮರಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯದೇ ಗಿಡಗಳಾಗಿಯೇ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ. ದನಕರುಗಳ ಮೇವಿಗಾಗಿ ಈ ಸಸ್ಯದ ಪರ್ಣಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

೪) ಎವಿಸನ್ನಿಯ–ಸೊನ್ನೆರೇಷಿಯಾ (*Avicennia-sonneratia*) ಇವು ಜೊತೆಯಾಗಿಯೇ ಎತ್ತರದ ರೇವೆ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಎರಡೂ ಗಿಡಗಳು ಹುಲಸಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಸ್ಥಳೀಯರು ಅವನ್ನು ಉರುವಲಿಗಾಗಿ ಕಡಿಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಎವಿಸಿನಿಯಾ ಅಲ್ಬಾ (*Avicennia alba)* ಮರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದರ ಸಸಿಗಳು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕ್ಲೆರೋಡೆಂಡ್ರಮ್ ಇನ್‌ರ್ಮ್ (*Acanthus ilicifolius)* ಎಕೆಂಥಸ್ ಇಲಿಸಿಪೊಲಿಯಸ್ ಮತ್ತು ಎಕ್ರೊಸ್ಟಿಕಂ ಒರಿಯಮ್ (*Acrostichum aureum*) ಗುಂಪಾಗಿ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

೫) ಕಾಂಡಿಲಿಯ–ಎಕ್ಸೊಕಾರಿಯ (*Kandelia-Excoecaria)* ಈ ಎರಡೂ ಜಾತಿಯ ಸಸ್ಯಗಳು ಜೊತೆಯಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಕಡಲಿನಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರಿದಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿನಾಂಶ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ಕಾಂಡಿಲಿಯ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ನಾಲೆಗಳು ಹರಿಯುವ ಕಡಲ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸರಬಿಯಾ *(Cerbia)*, ಸೊನೆರೆಟಾ *(Sonnerata)*, ಮೊರಿಂಡಾ *(Morinda)* ಸಸ್ಯಗಳು ಚಿಕ್ಕ ಮರಗಳಾಗಿ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನಿಂತಿರುತ್ತವೆ. ಡೆರಿಸ್ ಟ್ರಾಯಪೊಲಿಯೇಟಾ (*Derris trifoliata*) ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಏಕೈಕ ಬಳ್ಳಿಯಾಗಿದೆ.

೬) ಏಜಿಸಿರಾಸ್ ಎಕ್ಸೊಕಾರಿಯಾ (*Aegiceras-Excoecaria)* ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವೆರಡೂ ಸಸ್ಯಗಳೂ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇವು ಸಮುದ್ರದ ಹಿನ್ನೀರು ಮತ್ತು ಭೂಮಿ ಕೂಡುವಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ನಡುಗಡ್ಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಎಕ್ಯಾಂತಸ್ ಇಲಿಸಿಪೋಲಿಯಸ್ (*Acanthus ilicifolius)* ವಿಪುಲವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

೭) ಎಕ್ರೊಸ್ಟಿಕಮ್–ಎಕಾಂಥಸ್ ತಡವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಗಿಡಗಳಾಗಿವೆ. ಎಕ್ರೊಸ್ಟಿಕಮ್ ಒರಿಯಮ್ (*Acrostichum aureum),* ಎಕಾಂಥಸ್ ಇಲಿಪೊಲಿಯಸ್ (*Acanthus ilicigolius*) ಹಾಗೂ ಕ್ಲೆರೋಡೆಂಡ್ರಾಮ್ ಇನರ್ಮ್ (*Clerodendrum inerme)* ಜೊತೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕರಾವಳಿಯ ನೀರಿನ ಅಂಚು ಮತ್ತು ದಂಡೆಗುಂಟ ಹರಡಿಕೊಂಡ ಮರಳ ದಿನ್ನೆಗಳ ನಡುವೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಸ್ಯಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಡಲ ದಂಡೆಯ ಹವಾಮಾನ ಆರ್ದ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಸ್ಯ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಏರಿಳಿತಗಳು, ತೆರೆಗಳು, ಉಪ್ಪು ನೀರಿನ ಸಿಂಪಡಿಸುವಿಕೆ, ಉಪ್ಪಿನ ಸಂಚಯ ಇವುಗಳೂ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದಂಡೆಯ ಸಸ್ಯಗಳು ಒಳನಾಡಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದು ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಐಪೋಮಿಯಾ ಪೆಸ್–ಕಾಪ್ರಿ (*Ipomoeapes-caprae*), ಕೆನಾವಾಲಿಯ ರೋಸಿಯ (*Canavalia rosea*), ಸ್ಪಿನಿಫೆಕ್ಸ್ ಲಿಟೋರಸ್ (*Spinifex littoreus*), ಹೈಡ್ರೋಫೆಲಕ್ಸ್ ಮೆರಿಟಿಮಾ (*Hydrophylax maritima*), ಲೊನಿಯಾ ಸಾರಮೆಂಟೋಸಾ (*Launaea sarmentosa*), ಸಾಯಪರಸ್ ಪೆಡಂಕ್ಯೂಲೀಟಸ್ (*Cyperus peduculatus*), ಸ್ಕೆವೊಲಾ ಸೆರಿಸಿಯಾ (*Scaevala sericea*), ಸ್ಕೆವೊಲಾ ಪ್ಲು ಮೊರ್‍ಯೆ (*Scaevola plumeri*), ಫ್ಲೆಜೆಲ್ಲರಿಯಾ ಇಂಡಿಕಾ (*Flagellaria indica*), ಸಸ್ಯಗಳು ಕಡಲ ತೀರದ ನೂಕು ನುಗ್ಗಲನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಎದುರಿಸಿ ಜೀವಿಸಬಲ್ಲವು. ಅಂತೆಯೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ಸಾಮೋಪಾಯಿಟ್ಸ್‌ಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾನವನು– ಸಸ್ಯಗಳ ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲ ಮಾಡಿದರೂ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ನೈಸರ್ಗಿಕವಾದ ಸಸ್ಯ ಸಮೂಹಗಳು ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಬಳ್ಳಿಗಳ ಸಸ್ಯವ್ಯೂಹಗಳೆಂದರೆ ಐಪೊಮಿಯ–ಪೆಸ್–ಕಾಪ್ರಿ (*Ipomoea pes-caprae*), ಐಪೊಮಿಯಾ–ಕಾನವಾಲಿಯ (*Ipomoea-Lanvalia*), ಐಪೊಮಿಯಾ–ಲಾನಿಯ (*Ipomoea-Launaea*), ಸಾಯಪ್ರಸ್–ಪೆಡುಂಕೂಲೀಸ್, ಸಾಯಪ್ರಸ್–ಲೌನಿಯ (*Cyperus-Launae*), ಸಾಯಪ್ರಸ್–ಹೌಡ್ರೊಫೈಲಾ (*Cyperus-Hydrophyla*), ಕ್ರೊಟೆಲೀರಿಯಾ ನಾನಾ (*Crotalaria nana*), ಯುಫೋರ್ಬಿಯಾ ಎಟೊಟೊ (*Euphorbia atoto*), ಸ್ಕೆವಿಯೋಲ ಸೆರಿಸಿಯ (*Scaevola sericea,*) ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಭೂ ಪ್ರದೇಶದತ್ತ ಸಾಗಿದಂತೆ ಗಿಡಗಂಡಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಮರಗಳು ಗೋಚರಿಸುವವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳೆಂದರೆ, ಕೆಲಾಪಾಯಲಮ್ ಇನೊಫಾಯಿಲಮ್ (*Colophyllum inophyllum*, ಕ್ಲೆರೊಡೆನಡ್ರೂಮ್ ಇನರ್ಮಿ (*Clerodendrum inerme*), ಮೊರಂಡಾ ಸಿಟ್ರಿಪೋಲಿಯಾ (*Morinda citrifolia*), ಪೆಂಡಾನಸ್ ಒಡೊರೆಟಿಸ್‌ಮುಸ್ (*Pandanus odoratissimus*), ಪ್ರೆಮ್‌ನಾ ಸಿರಾಟಿಪೋಲಿಯಾ (*Premna serratifolia*), ಸ್ಕೆವಿಯೂಲಾ ಸಿರಿಸಿಯ (*Scacvola sericea*) ಮತ್ತು ಥೆಸ್ಪೆಸಿಯಾ ಪೊಪುಲ್‌ನಿಯಾ (*Thespesia populnia*), ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಉಪ್ಪಿನಂಶವಿರುವ ರೇವೆ ಪ್ರದೇಶ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸಾಲಿಕೊರಮಿಯಾ ಎಟ್ರಿಪ್ಲೆಕ್ಸ್ (*Salicornia atriplex*), ಅರ್‌ಥೊಸಿನಿಮಮ್ ಸುಎಡಾ (*Arthocnemum suaedea*), ಗಳಂತಹ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವ 'ಯುಹೆಲೈನ್' ವಲಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ.

ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಡಲದಂಡೆ ಮತ್ತು ಭೂಪ್ರದೇಶ ಕೂಡುವಲ್ಲಿ ಮೂರರಿಂದ ಐದು ವರ್ಷಗಳಿರುವ ವೃಂದಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವೆಂದರೆ ಬೊರಾಸಸ್ ಫ್ಲೆಬೆಲಿಪೆರ್ (*Borassus flabellifer*), ಕೆಲೊಫೈಲನು ಇನೊಫೈಲಮ/ (*Colophyllum inophyllum*), ಹರಿಟೆರಾ ಲಿಟ್ಟೊರಾಲಿಸ್ (*Heretiera littoralis*), ಹೈಬಿಸಕಸ್ ಟಿಲಿಯೆಸಸ್ (*Hibiscus tiliaceus*), ಮಾರಿಂಡಾ ಸಿಟ್ರಿಪೊಲಿಯಾ/ *Morinda citrifolia*, ಪೆಂಡನಸ್ ಒಡೊರೆಟಿಸಿಮಸ್ (*Pandanus odoratissimus*), ಪೊಂಗಾಮಿಯಾ ಗ್ಲೇಬ್ರಾ (*Pongamia glabra*), ಟರ್ಮಿನಾಲಾ ಕೆಟಾಪ್ (*Terminalia catappa*) ಮತ್ತು ಥಿಸ್ಪೆಸಿಯ ಪೊಪುಲ್‌ನಯಾ (*Thespesia populnea*). ಈ ಪ್ರದೇಶದ ನಂತರ ಗೋಡಂಬಿ, ತೆಂಗು ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ತೋಟಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಹವಳಗಳ ಕಂಬಗಳಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಂಡೆಗಲ್ಲುಗಳು ಮೈ ಚಾಚಿದ್ದು ಅವುಗಳು ಕಡಲ ಕರೆಗಳಿಂದ ಆವರಿಸಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಚೌಬೀನೆ (ಟಿಂಬರ್) ಮರಗಳು

ಹಿಂದೆ ಚೌಬೀನೆಗಾಗಿ ಸಾಗುವಾನಿ, ಬೀಟೆ, ಹೊನ್ನೆ, ಮತ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ಜಾತಿಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಮರಜಾತಿಗಳು ಉರುವಲಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಾಗದ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಬೊಂಬಿನ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನೆಡುತೋಪಿನ ಸಾಗುವಾನಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಮರಜಾತಿ ಬೇಡವಾಗಿತ್ತು. ಇಂದು ಸಾಗುವಾನಿಯೊಂದಿಗೆ ಇತರ ಅನೇಕ ಉಪಯುಕ್ತ ಮರಜಾತಿಗಳ ನೆಡುತೋಪಿನ ಕಾರ್ಯ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿದೆ. ಬಯಲು ಬಂಜರುಗಳಲ್ಲಿ ವನನಿರ್ಮಾಣ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಣ್ಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಇವುಗಳಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಗ್ರಾಮಾರಣ್ಯ,

ಜಿಲ್ಲಾರಣ್ಯಗಳ ಪುನರುದ್ಧಾರ ಜರುಗಿದೆ. ನೆಡುತೋಪುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪೂರ್ಣ ಕಟಾವಿನ ಬದಲು ಅನೇಕ ಉಪಯುಕ್ತ ಮರ ಜಾತಿಗಳ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಸಂದುನಾಟಿ *(Gap planting)* ಮಾಡಿ ಅರಣ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಮತ್ತು ಎಲೆಯುದುರುವ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಚೌಬೀನೆ ಮರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಧೂಮ, ಬಲಿಗೆ, ಕಿರಲುಬೋಗಿ, ಶ್ರೀಹೊನ್ನೆ, ಹೆಬ್ಬಲಸು ಮುಂತಾದ ಮರಗಳು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಚೌಬೀನೆ ಮರಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀಡಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೧.೩ : ಚೌಬೀನೆ ಮರಗಳ ವಿವರ – ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ

ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಸ್ಯದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರು	ಸ್ಥಳೀಯ ಹೆಸರು		ಕುಟುಂಬ ನಾಮ
1	2	3	4	5
1	*Acacia chundra* (Roxb ex Rottler) Willd.	Baddejali. Kempujali	ಬಡ್ಡೆಜಾಲಿ, ಕೆಂಪುಜಾಲಿ	Fabaceae
2	*Acacia sinuata* (Lour.) Merr.	Seege	ಸೀಗೆ	Fabaceae
3	*Hadina cordifolia* (Roxb.)Ridsd Arishinathega	Heddi, Yathyaga, Haladhu,	ಹೆಡ್ಡಿ, ಯತ್ನಾಗ, ಹಾಲದು ಅರಿಶಿನ ತೇಗ	Rubiaceae
5	*Aegle marmelos* (L.) Correa	Bilwapathre,	ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆ	Rutaceae
6	*Ailanthus tryphysa* (Dennst.) Alston	Gagguladhupa	ಗಗ್ಗುಲ ಧೂಪ	Simaroubaceae
7	*Alangium salvifolium* (L.f) Wangerin.	Anasorali, Ankole, Nikochaka	ಅಂಕೋಲೆ	Alangiaceae
8	*Albizzia lebbeck* (L.) Benth.	Bage, Hombage, Shirish	ಬಾಗೆ	Fabaceae
9	*Albizzia odoratissima* (L.f) Benth.	Bilwara, Bettasujjalu	ಬಿಲ್ವಾರ	Fabaceae
10	*Anacardiun occidentale L.*	Geru poppu, Godanbi, Kaju, Jidi	ಗೇರುಪಪ್ಪು ಗೋಡಂಬಿ, ಕಾಜು	Anacardiaceae
11	*Arenga wightii* Griffith.	Dadasal	ದಡಸಾಲ	Arecaceae
12	*Artocarpus* Lam. *hirsutus*	Hebbalau, Kabbalasu, Hessva, Kanduhalasu	ಹೆಬ್ಬಲಸು, ಕಬ್ಬಲಸು ಹೆಸ್ವ ಕಂದಲಸು	Moraceae
13	*Artocarpus heterophyllus Lam*	Halasu, Fanasa	ಹಲಸು ಫನಸ	Moraceae

ಮುಂದುವರೆದಿದೆ...

1	2	3	4	5
14	*Artocarpus gomezianus* Wall ex Trecul spp *zeylanicus* Jarreth	Vantimara, Vatemara	ವಾಟೆಮರ	Moraceae
15	*Azadirachta indica* A Juss.	Bevu, Ollebevu	ಬೇವು, ಒಳ್ಳೇಬೇವು	Meliaceae
16	*Bambusa arundinacea* (Retz.)Roxb	Hebbidiru, Dowga, Mallubidiru,Andebidiru.	ಹೆಬ್ಬಿದಿರು, ಡೌಗ ಮಳ್ಳುಬಿದಿರು ಆನೆಬಿದಿರು	Poaceae
17	*Madhuca longifolia* (L.)Maebride var latifolia (Roxb.) chev	Mahuva, Madhuka, Kaduhippie, Hippe	ಮಧುಕ, ಕಾಡುಹಿಪ್ಪೆ	Sapotaceae
18	*Bauhinia malabarica* Roxb	Basavanapada, Mandara, Huliachalu	ಬಸವನಪಾದ ಮಂದಾರ, ಹುಲಿಚಾಲು,	Fabaceae
19	*Bischofia javanica* Bl.	Neeli, Neerulli, Gobbaranerale	ನೀಲಿ, ನೀರುಳ್ಳಿ ಗೊಬ್ಬರ ನೇರಳೆ	Euphorbiace
20	*Bombax ceiba L.*	Booruga	ಬೂರುಗ	Bombacaceae
21	*Bridelia retusa* (L.) Spreng.	Gurige, Gowrige, Asana, Gowje, Bilkumbe	ಗೌರಿಗೆ	Euphorbiaceae
22	*Buchanania lanzan* Spreng.	Murkali, Maradi, Morave, Charoli, Bhanushchata	ಮರಡಿ	Anacardiaceae
23	*Butea monosperma* (Lam.) Taub.	Muthaga or Palasha	ಮುತ್ತುಗ	Fabaceae
24	*Calophyllum* polyanthum *Wall. ex Choisy*	*Shrihonne, Holehonne* Koove, Bobbi, Puna	ಶ್ರೀಹೊನ್ನೆ ಹೊಳೆಹೊನ್ನೆ	Clusiaceae
25	*Calophyllum apetalum Willd*	Holehonne	ಹೊಳೆಹೊನ್ನೆ	Clusiaceae
26	*Caloptropis* gigantea *(L.) R.Br.*	Yekkemara	ಯೆಕ್ಕೆಮರ	Asclepiadaceae
27	*Canarium strictum Roxb*	Kaayidhoopa, Karidoopa, Raladoopa,		Burseraceae
28	*Canthium parviflorum* Lam	Kare, Gandukakorla	ಕಾರೆ	Rubiaceae

ಮುಂದುವರೆದಿದೆ....

1	2	3	4	5
29	*Carallia* brachiata (Lour.) Merr.	Andinar or Andipunar	ಅಂಡಿಪುನಾರ್	Rhizophoraceae
30	*Careya arborea* Roxb	Daddal, Kaval, Kavalu, Gowjalu mara	ಗೌಜಲು ಮರ ಬೈನೆ ಮರ	Lecythidaceae
31	*Caryota urens L.*	Bainemara, Paine, Bagani		Arecaceae
32	*Cassia fistula L.* Swarnapushpa	Kakke, Bava,	ಕಕ್ಕೆ	Fabaceae
33	*Casuarina equisetifolia L.*	Saruvemara, Casuarina Galimara, Saruve,	ಗಾಳಿಮರ	Casuarinaceae
34	*Toona ciliata* Roemer	Gandhagarige, Noge, Nandhuri, Nandivruksha, Toonmara	ಗಂಧಗಾರಿಗೆ ನಂದಿವೃಕ್ಷ	Meliaceae
35	*Celtis tetrandra* Roxb.	Karki	ಕರ್ಕಿ	Ulmaceae
36	*Chloroxylon swietenia* DC.	Kalgarige, Dalmara, Gavuda, Madhagiribevu	ದಾಲ್ಮರ ಮದಗಿರಿಬೇವು	Rutaceae
37	*Chukrasia tabularis* A Juss	Kallugarike	ಕಲ್ಲುಗರಿಕೆ	Meliaceae
38	*Cinnamomum verum* J. S. Presl.	Delchinni, Lavangapathre	ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ	Lauraceae
39	*Cordia myxa* Wight	Challe, Solle, Bhotte, Chadlu, Mannadake, Kendal	ಚಳ್ಳೆ, ಸೊಳ್ಳೆ ಕೆಂದಾಳ	Boraginaceae
40	*Dalbergia latifolia* Roxb.	Beete, Karevyadi, Ibadi, Thodeghatta	ಬೀಟೆ	Fabaceae
41	*Delonix regia* (Boj. ex Hook.) Raj	Kathikayimara, Goldmohar, Gulmohar	ಗುಲ್‌ಮೊಹರ್, ಕತ್ತಿಕಾಯಿಮರ	Fabaceae
42	*Dendrocalamus strictus* (Roxb.) Nees	Gandubidru, Kirubidiru, Medhari, Seebu	ಗಂಡುಬಿದಿರು	Poaceae
43	*Dillenia pentagyna* Roxb	Machuka	ಮಚುಕ	Apocyanaceae
43	*Dillenia pentagyna* Madathega, Karambala	Kadu Kannagalu, Kolthega	ಕಾಡುಕಣಿಗಲು	Dillenaiaceae
44	*Diospyros malabarica*	Holethumra, Horetutta, Thinduka,	ಹೊಳೆತುಮ್ರ	Ebenaceae

ಮುಂದುವರೆದಿದೆ....

1	2	3	4	5
	(Jusr) Kastel			
45	*Diospyros* *montana* Roxb	Jagalaganti, Bilkunika, Kalnandi,	ಜಗಳಗಂಟಿ	Ebenaceae
46	*Dipterocrpus* Depterocarpaceae *indicus* Bedd	Kalpain, Challane, Dhooma.	ಕಲ್ಪೈನು	
47	*Elaeocarpus* *oblongus* Wight & Arn.	Analthari	ಧೂಮ	Elaeocarpaceae
48	*Elaeocarpus* *tuberculatus* *Roxb*	Sattagadhamara, Kungemara, Rudrakshimara, Dhandlamara	ಸತ್ತಗದ ಮರ ಕುಂಗೆ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ	Tiliaceae
49	*Phyllanthus* *emblica L.*	Nelli, Bettanelli, Amla, Analaka	ನೆಲ್ಲಿ, ಬೆಟ್ಟನೆಲ್ಲಿ ಆಮ್ಲ	Euphorbiaceae
50	*Erinocarpus* *nimmonii* Graham	Chera, Chowra, Bharangi, Adavibendi	ಚೆರ, ಚೌರ ಭಾರಂಗಿ	Tiliaceae
51	*Erythrina* *variegata L*	Aluvana	ಹಾಲುವಾಣ	Fabaceae
52	*Syzygium cumini* L. Speels	Nerale, Jambunerale	ನೇರಳೆ ಜಂಬುನೇರಳೆ	Myrtaceae
53	*Zanthophyllum* *retusa* (Roxb.) DC			*Rutaceae*
54	*Ficus* *benghalensis L.*	Ala, Vada, Vatavruksha	ಆಲ, ವಾಡ ವಾಟವೃಕ್ಷ	Moraceae
55	*Ficus racemosa* L.	Atti, Gulara, Rumadi, Oudhumbara	ಅತ್ತಿ, ಗುಲರ ಔದುಂಬರ	Moraceae
56	*Ficus virens* Aiton	Basari	ಬಸರಿ	Moraceae
57	*Ficus religiosa* L.	Arali, Ashwatha,	ಅರಳಿ ಅಶ್ವತ್ಥ	Moraceae
58	*Garcinia indica* (Thouars) Choisy	Mugal, Murugal, Kokammara, Bheerunda	ಮುಗಳ್, ಕೋಕಂ	Clusiaceae
59	*Garuga pinnata* Roxb.	Goddanamara, Holabalige, Bolamate	ಗೊದ್ದನ ಮರ	Burseraceae
60	*Grewia tiliifolia* vahl.	Thadsal, Dhaman, Kendalasu, Thadasalu	ತಡ್ಸಲ್	Tiliaceae
61	*Hardwickia binata* Roxb.	Yennemara, Penai, Chowpaini	ಎಣ್ಣೆಮರ	Fabaceae
62	*Helicteres isora* L. Kavargi, Murugikayi	Kowri, Yadamuri,	ಕೌರಿ ಯಡಮುರಿ ಮುರುಗಿಕಾಯಿ	Sterculiaceae

ಮುಂದುವರೆದಿದೆ....

1	2	3	4	5
63	*Hemidesmus indicus* (L.) R.Br. Mannariberu	Halberu, Sogadeberu, Sugandaberu, Namadaberu,	ಹಾಲ್ಬೇರು ಸೊಗದೇ ಬೇರು	Asclepiadaceae
64	*Hibiscus cannabinus* L.	Pudike	ಪುಡಿಕೆ	Malvaceae
65	*Halarrhena pubescens* (Buch. -Ham.) Wall ex G Don	Hirekodsa Maddarasa	ಹಿರೆಕೊಕ್ಸ ಮಡ್ಡರಸ	Apocynaceae
66	*Holigarna arnottiana* Hook. f	Chara	ಚರ	Anacardiceae
67	*Holigarna beddomei* Hook. f Doddeleholegara	Bettaholegara,	ಬೆಟ್ಟ ಹೊಲೆಗಾರ	Anacardiceae
68	*Hopea parviflora* Bedd. Kodamuruka	Kiralbhogi, Karmara, Kallane, Kodachaga,	ಕಿರಲ್ಬೋಗಿ	Dipterocarpaceae
69	*Hopea ponga* (Dennst.) Mabberly	Haiga, Doddekebogi	ಹೈಗ	Dipterocarpaceae
70	*Hydnocarpus alpina* Wight	Soorati	ಸೂರತಿ	Flacourtiaceae
71	*Ixora pavetta* Andr.	Goruvi, Kansara, Heddarani, Kansuragi, Gorije	ಗೊರುವಿ ಗೊರಿಜೆ	Rubiaceae
72	*Jasminum arborescens* Roxb.	Mallige	ಮಲ್ಲಿಗೆ	Oleaceae
73	*Garcinia* xanthochymus Hook. f ex T And	Jarigemara	ಜರಿಗೆ ಮರ	
74	*Kydia calycina* Roxb.	Bende, Bellaka, Belagu	ಬೆಂಡೆ	Malvaceae
75	*Lagerstroemia speciosa* (L.) Pers	Holenandi	ಹೊಳೆನಂದಿ	Lythraceae
76	*Litsea wightiana* (Nus) Hook. J	Massi or Mashe	ಮಸ್ಸಿ	Lauraceae
77	*Lagerstroemia microcarpa* Wight	Nandi, Belmatti, Bolandaru, Nana	ನಂದಿ, ಬೆಳ್ಮಟ್ಟಿ ಬೊಳಂದಾರು	Lythraceae
78	*Lophopetalum wightianum* Arn	Balipale	ಬಾಳಿಪಲೆ	Celastraceae

ಮುಂದುವರೆದಿದೆ...

1	2	3	4	5
79	*Macaranga peltata* (Roxb.) Muell.-Arg	Uppalige, Kanchupranthi, Chandrakala, Batlachandrike	ಉಪ್ಪಲಿಗೆ ಬಟ್ಲ ಚಂದ್ರಿಕೆ	Euphorbiaceae
80	*Persea macrantha* (Nees) Kasterm	Gulumavu, Chittundi, Chandrahittu	ಗುಲ್ಮಾವು	*Lauraceae*
81	*Mallotus philippinensis* (Lam.) Muell-Arg	Kumkumadamara Kapilarangu Hulibendu, Urabatti	ಕುಂಕುಮದಮರ ಕಪಿಲರಂಗು	Euphorbiaceae
82	*Mangifera indica* L	Mavu	ಮಾವು	Anacardiaceae
83	*Melia dubia* Cav	Kadubevu, Bettadabevu, Hebbevu	ಕಾಡುಬೇವು ಬೆಟ್ಟದ ಬೇವು, ಹೆಬ್ಬೇವು	Meliaceae
84	*Memecylon edule* Roxb.	Nemar	ನೆಮರು	Meliaceae
85	*Mesua ferrea* L.	Nagasampige, Nagakesari	ನಾಗಸಂಪಿಗೆ	Clusiaceae
86	*Mimusops elengi* L Kesara, Malasuri, Yalangi	Ranja, Pagademara,	ರಂಜ	Sapotaceae
87	*Knema attenuata* Hook. J & Thoms) Warb	Ramapathri	ರಾಮಪತ್ರಿ	Myristicaceae
88	*Myristica fatua* Houtt	Rampathre	ರಾಮಪತ್ರೆ	Myristicaceae
89	*Myristica malabarica*	Ramapathre	ರಾಮಪತ್ರೆ	Myristicaceae
90	*Dimocarpus longana* Lour	Chakote	ಚಕೋತ	
91	*Ochlandra* travancorica Benth. ex Gamble	Vate	ವಾಟೆ	Gramineae
92	*Lannea coromandelica* (Houth)	Godda, Udimara, Oodimara, Simtimara, Gogal, Hemmugodda	ಗೊದ್ದ, ಉಡಿಮರ	Anacardiaceae
93	*Olea dioica*	Madle, Hekkarakalu	ಹೆಕ್ಕರ ಕಾಲು	Oleaceae
94	*Palaquium ellipticum* (Dalz) Baill	Pali, Hadasale, Panchotimara, Hadasaale, Halusalle	ಹಡ್ಸಲೆ ಪಂಚೋಟಿಮರ	Sapotaceae
95	*Pongamia pinnata* (L.) Pierre	Honge, Karanja, Huligili	ಹೊಂಗೆ, ಕಾರಂಜಿ ಹುಲಿಗಿಲಿ	*Fabaceae*

ಮುಂದುವರೆದಿದೆ...

1	2	3	4	5
96	*Pterocarpus marsupium Roxb.*	Honne, Hane, Bijasala	ಹೊನ್ನೆ ಹಾನೆ	Fabaceae
97	*Rauwolfia serpentina* (L.) Benth. ex Kurz	Chandrike, Nanjaregida, Sarpakshi, Sarpagandha,	ಚಂದ್ರಿಕೆ ಸರ್ಪಾಕ್ಷಿ	Apocynaceae
98	*Rhizophora mucronata* Poir	Kandla, Kandala,	ಕಂಡ್ಲ ಕಂದಲ	Rhizophoraceae
99	*Bombax ceiba* L.	Bhuruga, Kempuburuga	ಭೂರುಗ ಕೆಂಪು ಭೂರುಗ	Bombacaceae
100	*Santalum album* L.	Shrighandha	ಶ್ರೀ ಗಂಧ	Santalaceae
101	*Sapindus emarginatus* vahl	Antuvala, Norekayi, Kugatemara	ಅಂಟುವಾಳ ಕುಗಟೆ ಮರ	Sapindaceae
102	*Schleichera oleosa* (Lour)	Kendala, Kusum, Sagade, Kusambi	ಕೆಂದಾಳ ಸಗದೆ, ಕುಸಂಬಿ	Sapindaceae Opem
103	*Soymida febrifuga* (Roxb) A. Juss	Somemara, Swamimara, Kemmara, Navilumettu, Rohini	ಸೋಮೆಮರ	Meliaceae
104	*Spondias* pinnata (L.f) Kurr	Amate, Pundi	ಅಮ್ಟೆ, ಪುಂಡಿ	Anacardiaceae
105	*Mitragyna paraviflora* (Roxb.) Korth	Kadivala, Kadagadha, Kapari, Kongu	ಕಡಿವಾಲ ಕೊಂಗು	Rubiaceae
106	*Sterculia* guttata Roxb	Hulitharadu	ಹುಲಿತರದು	Sterculiaceae
107	*Stereospermum suaveolens* (Roxb.) DC	Billmara, Belipadri, Uppalave, Billa	ಬಿಲ್ಮರ ಬೆಳಿಪಾದ್ರಿ	Bignoniaceae
108	*Strychnos nux-vomica* L	Kasaraka, Nanjinakoradu, Katharike	ನಂಜಿನಕೊರಡು ಕಾತರಿಕೆ	Loganniaceae
109	*Swietenia mahagoni (*L.) Jack	Mahagani	ಮಹಾಗನಿ	Meliaceae

ಮುಂದುವರೆದಿದೆ....

1	2	3	4	5
110	*Symplocos laurina* (Retz) Wall	Changa, Chunga, Lodhra	ಚಂಗ ಲೋಧ್ರ	Symplocaceae
112	*Syzygium* cumini (L.) Speels	Kadunerale	ಕಾಡುನೇರಳೆ	Myrtaceae
113	*Syzygium gardneri* Thw	Bilichiravu	ಬಿಳಿಚಿರವು	Myrtaceae
114	*Tectona grandis* L.f	Saguvani, Thega	ಸಾಗುವಾನಿ, ತೇಗಾ	Verbenaceae
115	*Terminalia arjuna* (Roxb.ex DC) Wight & Aru	Holemathi, Belimatti, Thorematti	ಹೊಳೆಮತ್ತಿ, ಬೆಳಿಮತ್ತಿ ತೊರೆಮತ್ತಿ	Combertaceae
116	*Terminalia bellirica (Gaertn) Roxb*	Shanthimara, Gotingadamara Thare	ಶಾಂತಿಮರ	Combertaceae
116	*Terminalia alata* Heyne ex Roth	Matti	ಮತ್ತಿ	Combertaceae
117	*Tetrameles nudiflora* R Br	Cheeni	ಚೀನಿ	Datiscaceae
118	*Thespesia populnea* (L.) Sol. ex Corr	Bugarimara, Hoovarasi, Jogiherale, Kandarola	ಬುಗರಿಮರ ಹೂವರಸಿ	Malvaceae
119	*Vepris bilocularis* (Wight & Aru) Engl.	Doddatoppe	ದೊಡ್ಡತೊಪ್ಪೆ	Rutaceae
120	*Trewia nudiflora* L.	Kadugunbala Katakamba, Hilaga	ಕಾಡುಗುಂಬಳ	Euphorbiaceae
121	*Vitex altissima* L. f	Myrole or Thornukki	ತೋರ್ಮುಕ್ಕಿ	Verbenaceae
122	*Vitex negundo* L.	Nekki, Lakkigida, Lakkili	ನೆಕ್ಕಿ	Verbenaceae
123	*Xylia xylocarpa* (Roxb.) Taub	Jambe	ಜಂಬೆ	Fabaceae
124	*Ziziphus oenoplia* (L.) Mill	Soorimull	ಸೂರಿ ಮುಳ್ಳು	Rhamnaceae

೪. ಔಷಧಿ ಸಸ್ಯಗಳು

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಔಷಧಿಯ ಸಸ್ಯಗಳು ವಿಪುಲ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ೫೦೦ ಪ್ರಬೇಧಗಳಲ್ಲಿ ३.೨೦ ಪ್ರಬೇಧಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಮುಖ ಔಷಧಿ ಸಸ್ಯಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ. ೧೪ ೭: ಔಷಧಿ ಸಸ್ಯಗಳ ವಿವರ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ

Abelmoschus esculentus (L.) Moench	ಬೆಂಡೆ
A. moschatus Medicus	ಕಸ್ತೂರಿಬೆಂಡೆ
Abrus precatorius L.	ಗುರುಗಂಜಿ
Acacia sinuata (Lour.) Merr.	ಶೀಗೆಕಾಯಿ
A.catechu (Roxb.) Willd.	ಕಾಚು
Acalypha indica L.	ಕುಪ್ಪಿಗಿಡ
Achyranthes aspera L.	ಉತ್ತರಾಣಿ
Acorus calamus L.	ಬಜೆ
Adenanthera pavonia L.	ಮಂಜೆಟ್ಟಿ
Aegle marmelos (L.) Corr.	ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆ
Aerva lanta (L.) Juss.ex.Shult	ಬಿಳಿಹಿಂಡೆಗಿಡ
Ageratum conyzoides L.	ನಾಯಿ ತುಳಸಿ
Alangium salvifolium (L.f) Wang.	ಅಂಕೋಲೆ
Albizia lebbeck (L.) Benth.	ಬಾಗೆಮರ
A. odoratissima (L.f.) Benth.	ಕಲ್ಬಾಗಿ
Aloe vera (L.) Burn.	ಲೋಳಿರಸ
Alpinia galanga (L.) Sw.	ರಸ್ಮಿ, ಸುಗಂಧವಾಸಿಗಿಡ
Alstonia scholaris (L.) R.Br.	ಮೆದ್ದಲೆ, ಹಳೆಮರ
Alternanthera sessilis (L.) R.Br.ex DC.	ಹೊನಗೊನೆಸೊಪ್ಪು
Amaranthus spinosus L.	ಮುಳ್ಳುಹರಿವೆ
Amorphophallus paeoniifolius var *camlanulatus* (Decnc.) Sivad.	ಸುವರ್ಣಗಡ್ಡೆ
Anacardium occidentale L.	ಗೇರುಮರ
Anamirta cocculus (L.) Wight & Arn.	ಕಕಮರಿ
Ananas comosus (L.) Merr.	ಅನಾನಸ್
Andrographis paniculata (Burm.f.) Wall. ex. Ness.	ನೆಲಬೇವು, ಕಿರ್ತಕಟ್ಟಿ
Annona squamosa L.	ಸೀತಾಫಲ
Aphanamixis polystachya (Wall.) R.Parker	ಮುಳ್ಳು ಮುಂತರ
Arachis hypogea L.	ನೆಲಗಡಲೆ
Areca catechu L.	ಅಡಿಕೆ
Argyreia nervosa (Burm.f.) Boj.	ಸಮುದ್ರ ಫಲ
Aristolochia indica L.	ಈಶ್ವರಿಬೇರು
Artocarpus communis J.R. & G. Forst.	ದೇವಿ ಹಲಸು
A.heterphyllus Lam.	ಹಲಸು
A. hirsutus Lam.	ಹೆಬ್ಬಲಸು
Asparagus racemosus Willd.	ಶತಾವರಿ
Averrhoa carambola L.	ಧಾರೆಹುಲಿ
Azadirachta indica A. Juss	ಬೇವಿನ ಮರ
Bambusa arundinacea (Retz.)Roxb.	ಬಿದಿರು
Becopa monnieri (L.) Pennell	ಜಲಬ್ರಾಹ್ಮಿ
Barringtonia acutangala (L.) Gaertn	ಹೊಳೆಕಾವ
Basella alba L.	ಕೆಂಪುಬಸಳೆ
Benincasa hispida (Thunb.)Cogn.	ಬೂದುಗುಂಬಳ
Bixa orellana L.	ರಂಗುಮಾಲೆ
Blumea lacera (Brum.f.) DC.	ಗಾಂದಾರಿಗಿಡ
Boerhavia diffusa L.	ಪುನರ್ನಾವ
Bombax ceiba L.	ಬೂರುಗದಮರ
Borassus flabellifer L.	ತಾಳೆಮರ
Brassica juncea (L.)Czern.	ಸಾಸಿವೆ
Buchanania lanzan Spreng	ನೂರಕಲ್
Butea monosperma (Lam.) Taub.	ಮುತ್ತುಗ, ಪಲಶ
Caesalpinia bonduc (L.) Roxb.	ಗಜಗ
Cajanus cajan (L.) Millsp.	ತೊಗರಿ
Colophyllum inophyllum L.	ಹೊನ್ನೆ
Colotropsis gigantea (L.) R.Rr	ಎಕ್ಕದ ಗಿಡ
Calycopteris floribunda Lam.	ಕುಮುಸಾಲು, ಎಂಗಿರು
Canavalia gladiata (Jacq.) DC.	ಸಾಂಬೆ, ತಮಟೆ ಬಳ್ಳಿ
Canscora decussata (Roxb.) Schult.	ಶಂಕಪುಷ್ಪಿ
Canthium parviflorum Lam.	ಕರಾಯಿ
Capsicum annum L.	ಮೆಣಸಿನ ಗಿಡ
Cardispermum halicacabum L.	ಅಗ್ನಿಬಳ್ಳಿ–ಎರೂಬಳ್ಳಿ
Carea arborea Roxb.	ದಡ್ಡಲು
Carica papaya L.	ಪಪಾಯ, ಪರಂಗಿ
Carissa congesta Wight	ಕರೆಕಾಯಿ ಕರಂದೆ
Caryota urens L.	ಬೈನೆಮರ
Cassia fistula L.	ಕಕ್ಕೆಮರ
C. occidentalis L.	ದೊಡ್ಡತಗಸಿ
C. tora L.	ತಗಸಿ, ತಗೀಛೆ

Catharanthus roseus (L.) G. Don	ಸದಾಪುಷ್ಪ
Catunaregam spinosa	
(Thunb.) Tirvengadum	ಕಾರೆ
Cayratia trifolia (L.) Domin.	ಹೆಗ್ಗೊಳಿ
Ceiba pentandra (L.) Gaertn.	ಬಿಳಿಬೂರುಗ
Centella asiatica (L.) Urban	ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ಒಂದೆಲಗ
Ceratophyllum demersum L.	ಶಿವಲು
Cerbera odollam Gaertn.	ಕಂಡಿ
Chonemorpha fragrans	
(Moorn) Alston	ಮೂರ್ವ
Cinnamomum verum Presl.	ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ
Citrus aurantifolia	
(Christm & Panz.) Swingle	ಲಿಂಬೆ
C.limon (L.) Burm.f.	ಗಜಲಿಂಬೆ
C. medica L.	ಮಾದಲ
Cleome viscosa L.	ಕಾಡು ಸಾಸಿವೆ, ನಾಯಿ ಸಾಸಿವೆ
Clerodendrum serratum	
(L.) Moon	ಗಂಟುಬರಂಗಿ
C. viscosa Vent.	ತಗ್ಗಿ
Clitoria ternatea L.	ಶಂಕಪುಷ್ಪ
Coccinia grandis (L.) Voigt	ತೊಂಡೆ
Cocos nucifera L.	ತೆಂಗ
Coffea arabica L.	ಕಾಪಿ
Coix lacryma-jobi L.	ಕೊಟ್ಟೆ ಬೀಜ
Colocasia esculenta (L.) Schott	ಕೆಸು, ಕೆಸವು
Cordia myxa Wight.	ಚಳ್ಳೆ ಮರ
Coriandrum sativum L.	ದನಿಯ
Coscinium fenestratum	
(Gaertn.) Colebr.	ಮರದ ಅರಿಶಿನ
Costus speciosus	
(Koenig ex Retz.) J.E. Smith	ನರಿ ಕಬ್ಬು
Crataeva magna (Lour.) DC.	ನಿರ್ವಾಲ
Cressa cretica L.	ರುದಂತಿ
Crinum asiaticum L.	ವಿಷಮುಂಗಲಿ
Crotalaria retusa L.	ಗಜ್ಜೆಗಿಡ
Cucumis melo L.	ಸೌತೆ
C. sativus L.	ಮುಳ್ಳುಸೌತೆ
Curculigo orchiodes Gaertn.	ನೆಲತಾಳೆ
Curcuma amada Roxb.	ಶುಂಠಿ, ಮಾವಿನಕಾಯಿ
C.longa L.	ಅರಿಶಿನ
Cyathula prostrata (L.) Blume	ರಕ್ತಪಮಾರ್ಗ
Cycas circinalis L.	ಮುಂಡಿಕಾಲು
Cyclea peltata	
(Lam.) Hook. f. & Thoms.	ಹಡೆಬಳ್ಳಿ
Cymbopogon citratus	
(DC.) Stapf	ಮಜಿಪಿಗೆ ಹುಲ್ಲು
Cynodon dactylon (L.) Pers.	ಗರಿಕೆ
Cyperus rotundus L.	ಮುಸ್ತಕ, ಕೊರನಾರಿಗಡ್ಡೆ
Dalbergia sissoo Roxb.	ಅಗರು, ಬಿರಡಿ
Datura metel L.	ಉಮ್ಮತ್ತಿ ಗಿಡ, ದತ್ತೂರಿ ಗಿಡ
Dendrophthoe falcata	
(L.f.) Etting	ಬಂದನಗೆ
Desmodium gangeticum	
(L.) DC	ಸಾಲಪರ್ಣಿ
D. triflorum (L.) DC	ಕಾಡುಪುಳ್ಳಂಪುರ್ಸಿ
Dichrostachys cinerea	
(L.) Wight & Arn.	ವದುವರದ ಮರ, ಎಡತಾರಿ
Dioscorea alata L.	ಮುದಿಗೆಣಸು
Diospyros malabarica	
(Desr.) Kostel	ಬಂಡದ ಮರ
Diplocyclos palmatus	
(L.) Jeffrey	ಶಿವಲಿಂಗ
Drynaria quercifolia	
(L.) J. Smith	ಅಶ್ವಕತ್ತಿ
Drypetes roxburghii	
(Wall.) Huresawa	ಪುತ್ರಂಜೀವ
Eclipta prostrata (L.) L.	ಗರ್ಗ
Elephantopus scaber L.	ನೆಲಮುಚ್ಚಲು
Elettaria cardamomum	
Maton	ಏಲಕ್ಕಿಗಿಡ
Eleusine coracana	
(L.) Gaertn.	ರಾಗಿ
Emilia sonchifolia (L.) DC.	ಇಲಿಕಿವಿ
Erythrina variegata L.	ಹೂಂಗರಕ, ಹರಿವಾಣ
Euphorbia ligularia Roxb.	ಎಳ್ಳಿ ಕಾಯಿ
E. thymifolia L.	ಕೆಂಪುನೆನೆ ಹಕ್ಕಿ
Evolvulus alsinoides (L.) L.	ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಿ
Ficus arnottiana (Miq.) Miq.	ಕಲ್ಲಾಶ್ವತ
F. benghalensis L.	ಆಲ, ಗೋಳಿ ಮರ
F. hispida L.f.	ಕಾಡುಹತ್ತಿ
F. microcarpa L.f.	ಇತ್ತಿ

F. religiosa L.	ಅಶ್ವತ್ಥ, ಅರಳಿ
F. racemosa L.	ಅತ್ತಿ
Flacouritia indica (Burm.f.) Merr.	ನೆಕ್ಕೆಹರಗು, ಜೆಡೆ
Garcinia gummi-gutta (L.) Robs.	ಉಪಗಿ ಮರ
G. morella (Gaertn.) Desr.	ಜೀರಿಗೆ ಹುಳಿ
Garuga pinnata Roxb.	ಹಲಬಲಗೆ
Gloriosa superba L.	ಕೊಳಿ ಕುತ್ತುಮು
Glycosmis pentaphylla (Retz.) DC.	ಗುರೋದಗಿಡ
Haldina cordifolia (Roxb.) Ridsdale	ಅಣವು
Gmelina arborea Roxb.	ಶಿವಾನಿ, ಕಾಶ್ಮೀರಿ
Hedyotis corymbosa (L.) Lam.	ಪರ್ಪಟ ಹುಲ್ಲು
H. herbacea L.	ಉರಕಿಗಿಡ
Helicteres isora L.	ಕೆಂಪುಕಾವೇರಿ
Heliotropium indicum L.	ಚೇಳುಬಾಲದ ಗಿಡ
Hemidesmus indicus (L.) R. Br.	ನಾಮದ ಬಳ್ಳಿ
Hibiscus hispidissimus Griffith	ಹುಲಿಗೌರಿ, ಗುಮಚಿ
Grewia tiliifolia Vahal	ದಡಸಲು
Gymnema sylvestre (Retz.) R.Br.	ಮಧುನಾಶಿನ
H. rasa-sinensis L.	ದಾಸವಾಳ
Hiptage benghalensis (L.) Kurz	ಮಾದವಿಲತೆ
Holarrhena pubescens (Buch.-Ham) Wall, ex Don	ಕೊಡಸಿಗೆ, ಕೊಡಗಾಸನ
Holoptelea integrifolia (Roxb.) Planch.	ತಪಸಿಮರ, ರಾಹುಬೀಜ
Homonoia riparia Lour.	ಸಣ್ಣ ಪಸನಚಿಡ
Hugonia mystax L.	ಮೊದಿರಕನ್ನ, ಮ್ರೇಮ
Hydnocarpus laurifolia (Dennst.) Sleumer	ಗರುಡಫಲ
Hygrophila schulli (Buch. - Ham.) M.R & S N. Almeida	ಕೊಳವಳಿಕೆ
Hygroryza aristata (Retz.) Nees ex Wight & Arn.	ಜ್ಯಾರಹುಮೇದೆ
Ichnocarpus frutescens (L.) R. Br.	ಕಪ್ಪುನಾಮದ ಬೇರು
Indigofera tinctoria L.	ನೀಲಿಗಿಡ
Ipomoea batatas (L.) Lam.	ಸಿಹಿಗೆಣಸು
I. mauritiana Jacq.	ನೆಲಗುಂಬಳ
I. nil (L.) Roth	ಗೌರಿ ಬೀಜ
I. pes-caprae (L.) R.Br.	ಅಡುಂಬು ಬಳಿ
I. sepiaria Roxb.	ಲಕ್ಷ್ಮಣ
Ixora coccinea L.	ಕಿಸ್ಕರ, ಕೆಪಲ
Jasminum gradiflorum L.	ಜಾಜಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ
J. multiflorum (Burm. f.) Andr.	ಮಾಗಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ
J. sambac (L.) Ait.	ಮಲ್ಲಿಗೆ, ದುಂಡು ಮಲ್ಲಿಗೆ
Jatropha curcas L.	ಹಡ್ಲು ಹರಳು, ಬಿಳಿ ಔಡಲು
Justicia adhatoda L.	ಆಡುಸೋಗೆ
J. gendarussa Burm.f.	ಕಾರ್ನೆಕ್ಕಿ
Kaempferia galanga L.	ಕಚೋರ
K. rorunda L.	ನೆಲಸಂಪಿಗೆ
Kalanchoe pinnata (Lam.) Pers	ಕಾಡುಬಸಳೆ
Kyllinga nemoralis (Forster) Dandy ex. Hutch	ಶ್ವೇತ ನಿರ್ವಿಸ
Lablab purpureus L.	ಅವರೆ
Lagenaria siceraria (Mol.) Standley	ಸೋರೆ
Lannea coromandelica (Houtt.) Merr.	ಊದಿಮರ
Lantana camara L.	ಕಾಡುಗುಲಾಬಿ
Lawsonia inermis L.	ಮದುರಂಗಿ
Leea indica (Burm.f.) Merr.	ಅಂದಿಲು, ಗಂಧಪತ್ರಿ
Leucas indica (L.) R. Br. ex Vatke	ತುಂಬೆ
Limnophila aromatica (L.) Merr.	ಮಂಗನ್ನರಿ
Luffa acutangula (L.) Roxb.	ಹಿರೆಕಾಯಿ
Lycopersicon esculentum Mill	ಟೊಮ್ಯಾಟೊ

L. Cylindrica (L.) M. Roem	ತುಪ್ಪೀರೆ
Macrotyloma uniflorum (Lam.) Verde	ಹುರಳಿ
Mallotus philippensis (Lam.) Muell.- Arg.	ಕುಂಪಿಲ್ಲಕ
Mangifera indica L.	ಮಾವು
Manihot esculenta Crantz	ಮರಗೆಣಸು
Manilkara hexandra (Roxb.)Dubard	ಹಳೆಹಣ್ಣು ಕಿರ್ನಿ
Maranta arundinacea L.	ಕೂವೆಗಿಡ
Marsilea minuta L.	ಚಿಟಿಗಿನಸೊಪ್ಪು
Melia azedarach L.	ತುರಕಬೇವು
Mentha arvensis L.	ಪುದೀನ
Merremia tridenta (L.) Hall. f.	ಪ್ರಸರಣಿ
Mesua ferrea L	ನಾಗಸಂಪಿಗೆ
Michelia champaca L.	ಸಂಪಿಗೆ
Mimosa pudica L.	ನಾಚಿಕೆಗಿಡ
Mimusops elengi L.	ರೆಂಜೆ, ಉಕುಳ
Momordica charantia L.	ಹಾಗಲ
Monochoria vaginalis (Burm. f.) K.B.Presl	ಇಂದಿವಾರಾ
Moringa oleifera Lam.	ನುಗ್ಗೆ
Mucuna pruriens (L.) DC	ನಾಯಿಸೊನಂಗುಬಳ್ಳಿ
Mukia maderaspatana (L.) Roem.	ಕಾಡು ಪಪ್ಪಟೆಬಳ್ಳಿ
Murraya koenigii (L.) Spreng.	ಕರಿಬೇವು
Musa paradisiaca L.	ಬಾಳೆ
Mussaenda frondosa L.	ಬೆಲ್ಲೋಟ
Myristica fragrans Houtt.	ಜಾಯಿಕಾಯಿ
M. malabarica Lam.	ರಾಮಪತ್ರೆ
Naravelia zeylanica (L.) DC.	ನೇಂದಮಳ್ಳಿ
Naregamia alata Wight & Arn.	ನೆಲಕಂಚಿಗಿಡ
Neolamarekia cadamba (Roxb.) Bosser	ಕದಂಬಮರ
Nerium oleander L.	ಕಣಗಿಲ
Nervilia aragona Gaud.	ಪದ್ಮಚಾರಿಣಿ
Nicoriana tabacum L.	ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು
Nilgirianthus ciliatus (Nees) Bremek.	ಸಹಚಾರ
Nyctanthes arbor-tristis L.	ಪಾರಿಜಾತ
Nymphaea nouchali Burm. f.	ಬಿಳಿ ನೈದಿಲೆ
Ocimum canum Sims.	ನಾಯಿ ತುಳಸಿ
O. basilicum L.	ಕಾಮಕಸ್ತೂರಿ
O. sanctum L.	ತುಳಸಿ, ಕೃಷ್ಣತುಳಸಿ
Oroxylum indicum (L.) Benth. ex. Kurz	ಆನೆಮುಂಗು
Oryza sativa L	ಬತ್ತ
Oxalis cormiculata L.	ಪುಳ್ಳಂಪುರಚಿ
Pandanus odoratissimus L.f.	ಕೇದಗೆ
Paspalum scrobiculatum L.	ಹಾರಕ
Padalium murex L.	ಆನೆನೆಗ್ಗಿಲು
Phyla nodiflora L.	ನೆಲಹಿಪ್ಪಲಿ
Phyllanthus amarus Schum. & Thonn	ನೆಲನೆಲ್ಲಿ
P. emblica L.	ನೆಲ್ಲಿ
P. reticulatus Poir.	ಪುಲವೇರಿ
Physalis minima L.	ಗುಡ್ಡೆಹಣ್ಣು
Piper betle L.	ವೀಳೆಯದೆಲೆ
P. longum L.	ಹಿಪ್ಲಿ
P. nigrum L.	ಒಳ್ಳೆ ಮೆಣಸು
Plectranthus amboinicus (Lour.) Spreng.	ದೊಡ್ಡ ಪತ್ರೆ
Plumbago indica L.	ಕೆಂಪುಚಿತ್ರ ಮೂಲ
Plumeria rubra L.	ಕಾಡುಸಂಪಿಗೆ, ದೇವಗಣಗಿಲು
Polyalthia longifolia (Sonn.) Thw.	ಕಂಬದ ಮರ, ಹೆಸ್ಸರೆ
Pongamia pinnata (L.) Pierre	ಹೊಂಗೆಮರ
Portulaca oleracea L.	ದೊಡ್ಡ ಗೋಣಿಸೊಪ್ಪು
Premna coriacea C.B.Clarke	ತಕ್ಕಿಲ, ಅನ್ನಮಂತ
Pseudarthria viscida (L.) Wight & Arn.	ಸಾಲಪರ್ಣಿ
Psidium guajava L.	ಪೇರಲೆ

Pterocarpus marsupium Roxb. ಬೆಂಗ, ಹೊನ್ನೆಮರ
Puncia granatum L. ದಾಳಿಂಬೆ
Rauvolfia serpentina (L.) Benth. ex Kurz ಪಾತಾಳಗರುಡ
Rhaphidophora pertusa (Roxb.) Schott. ಕಂದೊಡಿಬಳ್ಳಿ
Rhinacanthus nasutus (L.) Kurz ನಾಗಮಲ್ಲಿ
Ricinus communis L. ಹರಳು, ಔಡಲ
Rotula aquatica Lour. ಘಸನಬೇಡ
Rubia cordifolia L. ಮಂಜಿಸ್ತು
Saccharum arundinaceum Retz. ಕಾಡುಕಬ್ಬು
S. officinarum L. ಕಬ್ಬು

S. spontaneum L. ಹುಚ್ಚುಕಬ್ಬು
Salvadora persica L. ಗೋಣಿಮರ
Samadera indica Gaertn. ನಪ, ಸಮದೇರ
Santalum album L. ಶ್ರೀಗಂಧದ ಮರ
Sapindus laurifolius Vahl ಅಂಟುವಾಳ
Saraca asoca (Roxb.)de Wilde ಅಶೋಕದಮರ
Sarcostigma kleinii Wight & Arn. ಪುವನ್ನೆ
Schleichera oleosa (Lour.) Oken ಚಕ್ಕೋತ, ಕೆಂದಾಲ
Securinega leucopyrus (Willd.) Muell.- Arg. ಕರಿಯಹುಲಿ, ಗುಡಘ
Sesamum indicum L. ಎಳ್ಳು
Sesbania grandiflora (L.) Poir. ಅಗಸಿ
Sida eordata (Burm.f.) Borss. ಹೆತ್ತುತ್ತಿ, ಚಿಟ್ಟುಹರಳು
S. rhombifolia L. ಕಳ್ಳಂಗಡಲೆ
Solanum melogena L. ಬದನೆಕಾಯಿ
S. nigrum L. ಕಾಕಮಾಚಿ
S. surattense Burm. f. ನೆಲಗುಳ್ಳ
Solena amplexicaulis (Lam.) Gandhi ಬಿಂಪುಲಿ
Spermacoce hispida L. ಮದನಬಿಡು
Sphaeranthus indicus L. ಗದ್ದೆಕರಂದೆ
Spondias pinnata (L.f.)Kurtz. ಅಂಬಡೆಮರ
Stereospermum colais (Buch.-Ham.ex Dillw.) Mabberley ಪಾತಾಳಿ
Streblus asper Lour. ಮಿಟ್ಲಿಮರ, ಪುಂಜಿ
Strychnos nux-vomica L. ಕಸರ ಕಸಮರ
Syzygium aromaticum (L.) Merrill & Perry ಲವಂಗ
S. cumini (L.) Skeels ನೇರಳೆ
S. jambos (L.) Alston ಪೊನ್ನೇರಳೆ
Tabrnaemontana divaricata (L.) R. Br. Ex Roem. & Schult. ನಂದಿಬಟ್ಟಲು
Tamarindus indica L. ಹುಳಿ
Tactona grandis L.f. ತೇಗ, ಸಾಗುವಾನಿ
Tephrosia purpurea (L.) Pers. ಫಣಿಕೆ
Terminalia arjuna (Roxb.ex.DC.) Wight & Arn. ಬಿಳಿಮತ್ತಿ
T. bellirica (Gaertn.) Roxb. ಶಾಂತಿಮರ
T. chebula Retz. ಅನಲೆಕಾಯಿ
T. alata Heyne ex Roth ಬಣಪು, ಮತ್ತಿ
T. paniculata Roth ಮರ್ವ
Thespesia populnea (L.) Soland ex Correa ಹೂವರಸಿ
Tinospora cordifolia (Willd.) Miers ex Hook.f. & Thoms. ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ
Toddalia asiatica (L.) Lam. ಮುಳ್ಳುಮಸಿಗೆ, ಮುಸಿಮುಲ್ಲು
Toona ciliata Roem. ಬಿಳಿಗಂಧಗಿರಿ
Tragia involucrata L. ತುರಚೆಬಳ್ಳಿ
Trichosanthes *cucumerina* L. ಕಹಿಪಡವಲ
T. tricuspidata Lour. ಕಕ್ಕೆಮಂದಲಿ
Tylophora indica (Burm.f.) Merr. ಕಿರುಮಂಜಿಬಳ್ಳಿ
Uvaria narum

(Dunal) Wall. ex Wight	ಉನಾಯಿನ ಗಿಡ
Vateria indica L.	ಧೂಪದ ಮರ
Ventilago maderaspatana Gaertn.	ಪಪ್ಪಳಿ
Vernonia anthelmintica (L.)Willd.	ಕಾಡುಜೀರಿಗೆ
Vernonia cinerea (L.) Less.	ಸಹದೇವಿ
Vetiveria zizanioides (L.) Nash	ಲಾವಂಚ, ಮುದಿವಾಲ
Vigna mungo (L.) Hepper	ಉದ್ದು
V.radiata (L.) Wilezek	ಹೆಸರು
V. radiata Var. *sublobata* (Roxb.) Verdc	ಕಾಡುಉದ್ದು
V. unguiculata (L.) Walp ssp. *cylindria* (L.) Eselt.	ಅಲಸಂದಿ
Vitex negunda L.	ನರಗುಂಡಿ
V. trifolia L.	ನೆಕ್ಕಿ
Wedelia chinensis (Osbeck) Merr.	ಕಲಸರ್ಜಿ, ಗರ್ಗರಿ
Woodfordia fruticosa (L.) Kurz	ದಾಟಕಿ
Wrightia tinctoria (Roxb.) R. Br.	ಕಿರಿಕೊಡಸಿಗೆ
Zanonia indica L.	ಕುಂತಳಿ
Zanthoxylum rhetsa (Roxb.) DC	ಗಮಟೆಮರ
Zea mays L.	ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ
Zingiber officinale Rosc.	ಶುಂಠಿ
Ziziphus mauritiana Lam.	ಬೋರೆ, ಬೊಗರಿ
Z. oenoplia (L.) Mill.	ಕನೇರಿಗಿಡ, ಸುರಿಮುಳ್ಳು

ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಪತ್ತು

ಜಿಲ್ಲೆಯು ಸಮೃದ್ಧ ಹಾಗೂ ವರ್ಣರಂಜಿತವಾದ ವನ್ಯಜೀವಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಭಾರೀ ಗಾತ್ರದ ಕಶೇರುಕಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ಹಿರಿಕಿರಿ ಗಾತ್ರದ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಣಿ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಇದು ಹಿತಕರವಾದ ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಮುದಾಯ, ಅದರಲ್ಲೂ ಸ್ಥೂಲಕಾಯದ ಸಸ್ತನಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಸಸ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಬದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಪರಾವಲಂಬಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಸ್ಯಗಳ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವೈವಿಧ್ಯವಿರುವ ಸೂಕ್ತ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯ ಕಾಣಬಹುದು. ಆಹಾರದ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಕಾಡುಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೋತಿಗಳಂಥ ವೃಕ್ಷವಾಸಿಗಳಿಗೆ ತೀರ ಅನುಕೂಲ. ಎಲೆ ಉದುರುವ ಕಾಡುಗಳು ಹಿರಿ ಗಾತ್ರದ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾದ ಕಾಡೆಮ್ಮೆ, ಆನೆ, ಜಿಂಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ

ವನ್ಯಜೀವಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಾಡುಗಳ ಆರು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳ ಶಿಖರಗಳ ಸರಣಿ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿವೆ.

ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಸಸ್ಯವರ್ಗ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಚ್ಛಾದನವಿದ್ದು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಾನವನ ಓಡಾಟದಿಂದ ಅವು ತೆರೆದಿವೆ. ಈ ಅರಣ್ಯಗಳ ನೆಲವು ತರಗೆಲೆಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಕಡಿಮೆ. ಇದರಿಂದ ಮೇಯುವ ಗೊರಸುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿ ಹಾಗೂ ಆನೆಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ವೃಕ್ಷವಾಸಿಗಳಾದ ಕೋತಿ, ಅಳಿಲುಗಳಂಥ ಕಿರು ಕಶೇರುಕ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಅವು ವಾಸಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಕರಿಕರಡಿ, ಕಾಡುಹಂದಿ ಮುಂತಾದ ದ್ವಂದ್ವಾಹಾರಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಅಲ್ಪಾಹಾರದಿಂದ ಬದುಕಬಲ್ಲವು. ಬಿದಿರು, ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಎಲೆಗಳ ಗಿಡಗಳು ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಅರಣ್ಯಗಳು ಸಸ್ಯಾಹಾರಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ. ಆದರೆ ತೇವಾಂಶದ ಹೆಚ್ಚಳ ಹಾಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಸರೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಕೀಟಗಳು, ದ್ವಿಚರಗಳು (amphibia) ಮತ್ತು ಉರಗಗಳು (reptiles) ಇಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾಗಿವೆ. ಈ ಉನ್ನತಾಚ್ಛಾದನದ ಅರಣ್ಯವು ವಿರಳವಾಗಿ ಅನ್ಯ ಸಸ್ಯಗಳ ದಾಳಿಯಾದಾಗ ಅದು ಮೇಯುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ತಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದುರೆಲೆಯ ಕಾಡುಗಳು ಹಾಗೂ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪರಿಸರವು ಸಸ್ತನೀ ವರ್ಗದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ನೆಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಅಥವಾ ಉದುರು ಎಲೆಗಳ ಅರಣ್ಯಗಳು ಅವದೆಸೆಗೊಳಗಾದರೂ ಹುಲ್ಲು ಮತ್ತು ಪೊದೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ದೊಡ್ಡ ವನ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳ ನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಅವು ಅಣಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಅರಣ್ಯ ಕ್ಷಯವು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹಬ್ಬುವ ಲಂಟನಾ ಮತ್ತು ಯುಪೆರೆಟೋರಿಯಂ (euparatorium) ನಂಥ ಕಳೆಗಳ ಬೆಳೆಗೆ ಅವಕಾಶವಾಗಿ ಇನ್ನೂ

ಒಳ್ಳೆಯ ಜಾತಿಯ ಸಸ್ಯಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅಡಚಣೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕಾಡುಹಣ್ಣು (berries), ಹೂ ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಬದುಕುತ್ತವೆಂಬ ತೋರಿಕೆಯ ಲಾಭ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಅದು ಇತರ ಹಾನಿಕಾರಕ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡು ಹಿಂದೆ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳ ನೆಲೆ ಬೀಡಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳು ವನ್ಯಜೀವಿಗಳ ವಾಸಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಪರಿಸರವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಮರಗಿಡಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯಗಳ ವಿಭಜನೆಯಿಂದ ವನ್ಯ ಜೀವಿಗಳ ವಾಸಕ್ಕೆ ಹಿತಕರವಾದ ಪರಿಸರ ನಾಶವಾಗಿದೆ.

ಕರಾವಳಿಯ ಜಲವಾಸಿಗಳೆಂದರೆ ತಿಮಿಂಗಿಲ, ಕಡಲ ಆಮೆ ಮತ್ತು ಕಡಲು ಹಾವು. ಬೆಲಿನಾಪ್ಟೆರ (Balaenoptera) ಎಂಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ತಿಮಿಂಗಿಲವು ಸಮುದ್ರಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ, ಕೊಲ್ಲಿ (bay), ಖಾರಿ (lagoon) ಮತ್ತು ಸಾಗರ ತೀರಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಲುದನಗಳು (sea-cow; Dugong) ವಾಸಿಸುವುವು.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿನಾಶದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತು ನಶಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಪಟ್ಟಿಗಳು

ಕೋಷ್ಟಕ ೧.೫ : ವಿನಾಶದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಿವರ–ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ

Species / Type ಪ್ರಭೇದ / ವಿಧ	Zone ವಲಯ	Species / Type ಪ್ರಭೇದ / ವಿಧ	Zone ವಲಯ
Avicennia officinalis	*Mangrove*	***Cheatomaorpha lineum***	*Alga*
ಮ್ಯಾಂಗ್ರೋವ್	*Coastal*	*Backwaters*	ಹಿನ್ನೀರು
ಕರಾವಳಿ ಉಪ್ಪು	*saline*	***Ipomoea perscaprae***	*Shrub*
Gracilaia verrucosa	*Alga*	ಪೊದೆ	*Coastal*
A.marina	*Mangrove*	ಕರಾವಳಿಯ ದಂಡೆ	*dune*
ಮ್ಯಾಂಗ್ರೋವ್	*Coastal*	***Asparagus dumosus***	*Shrub*
ಕರಾವಳಿ ಉಪ್ಪು	*saline*	ಪೊದೆ	*Coastal*
Kandelia kandel	*Mangrove*	ಕರಾವಳಿಯ ದಂಡೆ	*dune*
ಮ್ಯಾಂಗ್ರೋವ್	*Coastal*	***Spinifex littoreus***	*Shrub*
ಕರಾವಳಿ ಉಪ್ಪು	*saline*	ಪೊದೆ	*Coastal*
Rhizophora mucronata	*Mangrove*	ಕರಾವಳಿಯ ದಂಡೆ	*dune*
ಮ್ಯಾಂಗ್ರೋವ್	*Coastal*	***Cyperus aristatus***	*Shrub*
ಕರಾವಳಿ ಉಪ್ಪು	*saline*	ಪೊದೆ	*Coastal*
Sonneratia alba	*Mangrove*	ಕರಾವಳಿಯ ದಂಡೆ	*dune*
ಮ್ಯಾಂಗ್ರೋವ್	*Coastal*	***Sporoborus tremulus***	*Shrub*
ಕರಾವಳಿ ಉಪ್ಪು	*saline*	ಪೊದೆ	*Coastal*
Aegiceras corniculatum	*Mangrove*	ಕರಾವಳಿ ದಂಡೆ	*dune*
ಕರಾವಳಿಯ ದಂಡೆ	*dune*		
ಮ್ಯಾಂಗ್ರೋವ್	*Upstream*	***Leucas aspera***	*Shrub*
ನೀರಿನ ಹರಿವಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗ		ಪೊದೆ	*Coastal*
Excoecaria agallocha	*Mangrove*	ಕರಾವಳಿಯ ದಂಡೆ	*dune*
ಮ್ಯಾಂಗ್ರೋವ್	*Upstream*	***Thespsia populnea***	*Tree*
ನೀರಿನ ಹರಿವಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗ		ಮರ	*Coastal*

Rhizophora conjugata	*Mangrove*	ಕರಾವಳಿಯ ದಂಡೆ	*dune*
ಮ್ಯಾಂಗ್ರೋವ್	*Upstream*	***Casuarina equisetifolia***	*Tree*
ನೀರಿನ ಹರಿವಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗ		ಮರ	*Coastal*
Rhizophora conjugata		ಕರಾವಳಿಯ ದಂಡೆ	*dune*
Sonneratia caseolaris	*Mangrove*	***Vitex negundo***	*Shrub*
ಮ್ಯಾಂಗ್ರೋವ್	*Upstream*	ಮರ	*Coastal*
ನೀರಿನ ಹರಿವಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗ		ಸಮುದ್ರದ ಹಿನ್ನೀರು	*dune*
Salvadora persica	*Shrub*	***Pandanus Sp.***	*Shrub*
ಪೊದೆ	*Upstream*	ಪೊದೆ	*Back*
ನೀರಿನ ಹರಿವಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗ		ಸಮುದ್ರದ ಹಿನ್ನೀರು	*shore*
Ierodendrum inerme	*Shrub*	***Durana repens***	*Shrub*
ನೀರಿನ ಹರಿವಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗ	*Upstream*	ಪೊದೆ	*Back*
Acanthus ilicifolius	*Shrub*	ಮರ	*Back* ಪೊದೆ
	Upstream	***Anacardium occidentale***	*Tree*
Entreeromorpha intestinalis	ಮರ		*Back*
Backwaters	ಹಿನ್ನೀರು	ಸಮುದ್ರದ ಹಿನ್ನೀರು	*shore*
		Cocos nucifera	*Tree*
Chetomaorpha Lineum	***Alga***	ಮರ	*Back*
Back waters	ಹಿನ್ನೀರು	ಸಮುದ್ರದ ಹಿನ್ನೀರು	*shore*

ಕೋಷ್ಟಕ ೧.೬ : ಅಪರೂಪದ ಮತ್ತು ಅಪಾಯಕ್ಕೊಳಗಾದ ಕರಾವಳಿಯ ಸಸ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಕುಲ

Species	***Type***	***Zone***	***Status***
Periophthalmus Sp.	Mud Shipper	Intertidal	uncommon
Fishing cat	Mammal	Lagoon	Rare*
Otter	Mammal	Lagoon	Rare*
Osprey	Bird	Lagoon	Endangered
Green Turtle	Reptile	Sea	rare*
Olive Ridley	Reptile	Sea	rare*
Water Monitor *Varanus salvator*	Reptile	Lagoon	Threatened*
Common monitor *V.benghalesnsis*	Reptile	Lagoon	Threatened*
Estuarine Crocodile *Crocodilus porosus*	Reptile	Lagoon	V.rare*
Cryptocoryne cognatoides	Marsh plant	Coast	rare**
Hubbarda heptaneuron	Grass	River	Extinct (?)**
Nelumbo mucifera	Plant	Ponds	Heavily used
Hydrobryopsis sessilis	Plant	Stream	rare
Aponogeton appendiculatus	Plant	Coast	Threatened

ಪಕ್ಷಿ ಸಂಪತ್ತು

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಕ್ಷಿಧಾಮಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಪಕ್ಷಿಗಳ ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ. ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣ ಕಾಡುಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಮುದ್ರತೀರ ದ್ವೀಪಗಳವರೆಗಿನ ವಿಭಿನ್ನ ಆವಾಸಗಳು ಪಕ್ಷಿ ಸಂಕುಲಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿವೆ. ಸುಮಾರು ೩೨೦ ಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡು ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಜಲಪಕ್ಷಿಗಳು, ಸಮುದ್ರ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸಮುದ್ರತೀರದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣ ಕಾಡು ಕಾಡುಪಕ್ಷಿಗಳ ತಾಣವಾದರೆ, ಹಿನ್ನೀರು, ಜಲಾಶಯ, ಕೆರೆ, ನದಿಗಳು ಜಲಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯತಾಣಗಳಾಗಿವೆ. ಸಮುದ್ರ ತೀರವು ವಿಶೇಷವಾದ ಜೀವಾವಾಸವಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳೂ ಅಪೂರ್ವವಾದುವು.

ಮಳೆ ಕೋಗಿಲೆಯಂತಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಹಾರ್ನ್‌ಬಿಲ್ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಕಾಡುಗಳ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಭೇದಗಳು. ಗ್ರೇಟ್ ಹಾರ್ನ್‌ಬಿಲ್‌ಗಳು ಅಪರೂಪವಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಕಾಡುಗಳ ನಾಶ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಭಾರೀ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದೆ. ಬಿಳಿ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಸಮುದ್ರ ಗಿಡುಗ ಅಪಾಯ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದು, ವನ್ಯಜೀವಿ (ಸಂರಕ್ಷಣೆ) ಕಾಯ್ದೆಯಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಸಿಲೋನ್ ಫ್ರಾಗ್‌ಮೌತ್ (ಕಪ್ಪೆಬಾಯಿ ಹಕ್ಕಿ), ಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶದ ಕಪ್ಪು ಡೇಂಗೆ, ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಗ್ರೀನ್ ಪಿಜನ್ (ಪಾರಿವಾಳ), ನೆತ್ತಿಂಗ (ನೈಟ್‌ಜಾರ್) ಲಾಫಿಂಗ್ ಥ್ರಶ್, ಎಮರಾಲ್ಡ್ ಕಪೋತ ಮೊದಲಾದವು ಇತರ ವಿಶೇಷ ಪಕ್ಷಿಗಳಾಗಿವೆ.

ನೀರ್ನಡಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಗಳು, ಜಲಪಕ್ಷಿ ಸಂಕುಲವೂ ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಕೆಂಗಂದು ಕೊಕ್ಕರೆ (Heron) ಬೂದು ಕೊಕ್ಕರೆ, ಕೆಂಗಂದು ನಾರಾಯಣಿ, ಹಾವಕ್ಕಿ, ನೀರುಕಾಗೆ, ಗುಳುಮುಳುಕ, ನೀರು ಕೋಳಿಗಳು, ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಬಾತುಕೋಳಿಗಳು, ಕ್ರೌಂಚ ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧ ಜಲಪಕ್ಷಿಗಳಿವೆ. ನಾಮದ ಹಕ್ಕಿ ಪುಂಡುಕೋಳಿ, ಮೀಂಚುಳ್ಳಿಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಜಾಡಮಾಲಿ ಹಕ್ಕಿಗಳಾದ ಗಿಡುಗ, ಡೇಂಗೆ, ಹದ್ದು, ಕಾಗೆಗಳು ವಿಫುಲವಾಗಿವೆ.

ವರ್ಷಂಪ್ರತಿ ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಮಾರ್ಚ್, ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಉತ್ತರಾರ್ಧಗೋಳದಿಂದ ಅನೇಕ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಸುಮಾರು ೩೫ ವಿಧದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ವಲಸೆ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ : ೧.೭ ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ವಲಸೆ ಬರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳು

ಕ್ರ.ಸಂ	ಹಕ್ಕಿಗಳ ಹೆಸರು	ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರು	ವಲಸೆ ಹೊರಡುವ ಪ್ರದೇಶ
1	2	3	4
೧.	ಸೋಲಾರಿ ಹಕ್ಕಿ (ಟೀಲ್)	ಅನಾಸ್ ಕ್ರೆಕ್ಕಾ (*Anas crecca*)	ಯೂರೋಪು–ಸೈಬೀರಿಯ
೨.	ನೀಲಿ ರೆಕ್ಕೆ ಸೋಲಾರಿ (ಗಾರ್ಗನಿ)	ಅನಾಸ್ ಕೆರ್ಕೆಡುಲಾ (*A. querquedula*)	“
೩.	ಸೂಜಿಬಾಲದ ಸೋಲಾರಿ (ಪಿನ್‌ಟೈಲ್)	ಅನಾಸ್ ಅಕ್ಯುಟಾ (*A. acuta*)	ಉತ್ತರ ಯುರೋಪು
೪.	ನೀಲಿ ಬಾಲದ ಜೇನ್ನೊಣಬಾಕ	ಮಿರಾಪ್ಸ್ ಫಿಲಿಪ್ಪೈನಸ್ (*Merops philippines*)	ಹಿಮಾಲಯ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ
೫.	ಚಿಕ್ಕ ಕಿವಿಯ ಗೂಬೆ	ಅಸಿಯೊ ಫ್ಲಾಮಿಯಸ್ (*Asio flammeus*)	ಉತ್ತರ ಕಾಶ್ಮೀರ, ಹಿಮಾಲಯ
೬.	ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ನೈಪು	ಗ್ಯಾಲ್ಲಿಂಗೊ ಗ್ಯಾಲ್ಲಿಂಗೊ (*Gallingo gallingo*)	ಉತ್ತರ ಯುರೋಪು
೭.	ಜಾಕ್ ಸ್ನೈಪು	ಲಿಮ್ನೊಕ್ರಿಪ್ಟಸ್ ಮಿನಿಮಸ್ (*Lymnocryptes minimus*)	ಉ. ಯುರೋಪು, ಸೈಬೀರಿಯಾ
೮.	ಗ್ರಡ್ವಿಚ್	ಲಿಮೋಸಾ ಲಿಮೋಸಾ (*Limosa limosa*)	ಮಧ್ಯ ಯುರೋಪು

ಮುಂದುವರೆದಿದೆ.....

1	2	3	4
೯.	ವಿಂಬ್ರೆಲ್	ನ್ಯುಮೇನಿಯಸ್ ಫಿಯೋಪಸ್ (*Numenius Phaeopus*)	ಮಧ್ಯ ಯುರೋಪು
೧೦	ಕೊಂಚೆ	ನ್ಯುಮೇನಿಯಸ್ ಅರ್ಕ್ವೇಟಾ (*N. arquata*)	ಉ. ಮಧ್ಯ ಯುರೋಪು
೧೧.	ಕೆಂಪುಕಾಲಿನ ಹಕ್ಕಿ	ಟ್ರಿಂಗಾ ಟೊಟಾನಸ್ (*Tringa totanus*)	ಮಧ್ಯ ಯುರೋಪು, ಟಿಬೇಟು
೧೨.	ಹಸಿರುಕಾಲಿನ ಹಕ್ಕಿ	ಟ್ರಿಂಗಾ ನೆಬುಲೇರಿಯಾ (*T. nebularia*)	ಮ. ಯುರೋಪು, ಉ. ಏಷ್ಯಾ
೧೩.	ಜವುಗು ಮರಳು ಪೀಪಿ	ಟ್ರಿಂಗಾ ಸ್ಟ್ರಾಗ್ನಾಟಿಲಿಸ್ (*T. stragnatilis*)	ಮಧ್ಯ ಯುರೋಪು
೧೪.	ವುಡ್ ಮರಳು ಪೀಪಿ	ಟ್ರಿಂಗಾ ಗ್ಲಾರಿಯೋಲಾ (*T. glariola*)	ಮ. ಯುರೋಪು, ಸೈಬೇರಿಯಾ
೧೫.	ಸಾಮಾನ್ಯ ಮರಳು ಪೀಪಿ	ಅಕ್ಟೈಟಿಸ್ ಲೈಪೊಲ್ಯುಕಾಸ್ (*Actitis lypoleucos*)	ಹಿಮಾಲಯ
೧೬.	ಟೆರೆಕ್ ಮರಳು ಪೀಪಿ	ಕ್ಷೇನಸ್ ಸೈನೇರಿಯಸ್ (*Xenus cinerius*)	ಉ. ಯುರೋಪು, ಸೈಬೀರಿಯಾ
೧೭.	ಲಿಟಲ್ ಸ್ಟಿಚಿಟ್	ಕ್ಯಾಲಡ್ರಿಸ್ ಮೈನುಟಾ (*Caladris minuta*)	ಸೈಬೀರಿಯಾ
೧೮.	ಟಮಿಂಕ್ ಸ್ಟಿಂಟ್	ಕ್ಯಾಲಡ್ರಿಸ್ ಟೆಮಿಂಕ್ಟಿಸ್ (*C. temminctis*)	ಉ. ಯುರೋಪು
೧೯.	ಡನ್‌ಲಿನ್	ಕ್ಯಾಲಡ್ರಿಸ್ ಆಲ್ಫೈನಾ (*C.alpina*)	ಉ. ಯುರೋಪು, ಉ. ಏಷ್ಯಾ
೨೦.	ಗೋಲ್ಡನ್ ಪ್ಲೋವರ್	ಪ್ಲುವಿಯಾಲಿಸ್ ಫುಲ್ವಾ (*Pluviales fulva*)	"
೨೧.	ಗ್ರೇ ಪ್ಲೋವರ್	ಪ್ಲುವಿಯಾಲಿಸ್ ಸ್ಕ್ವಾಟರೋಲಾ (*P. squatarola*)	ಸೈಬೀರಿಯಾ
೨೨.	ಸ್ಯಾಂಡ್ ಪ್ಲೋವರ್	ಕ್ಯಾರಾಡ್ರಿಯಸ್ ಮಂಗೋಲಸ್ (*Charadrius mongolus*)	ಯುರೋಪು
೨೩.	ಕೆಂಟಿಶ್ ಪ್ಲೋವರ್	ಕ್ಯಾರಾಡ್ರಿಯಸ್ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡ್ರಿಯಸ್ (*C. alexandrius*)	ಯುರೋಪು
೨೪.	ಕಪ್ಪು ತಲೆಯ ಕಡಲು ಕಾಗೆ	ಲಾರಸ್ ಜೀನ (*Larus genei*)	
೨೫.	ಕಂದು ತಲೆಯ ಕಡಲು ಕಾಗೆ	ಲಾರಸ್ ಬ್ರುನ್ನಿಫಾಲಸ್ (*L.brunniaphalus*)	ಲಡಕ್, ಟಿಬೇಟು
೨೬.	ಗಲ್‌ಬಿಲ್ಡ್ ಟರ್ನ್	ಜಿಲೊಖೆಲಿಡಾನ್ ನಿಲೊಟಿಕಾ (*Gelochelidon nilotica*)	
೨೭.	ಕ್ರೆಸ್ಟೆಡ್ ಟರ್ನ್	ಸ್ಟರ್ನಾ ಬೆಂಗಾಲೆಂಸಿಸ್ (*Sterna bengalensis*)	ಪಾಕಿಸ್ತಾನ
೨೮.	ವಿಸ್ಕರ್ಡ್ ಟರ್ನ್	ಕ್ಲೈಡೊ ನಿಯಾಸ್ ಹೈಬ್ರಿಡಸ್ (*Chlidonias hybridus*)	ಉತ್ತರ ಭಾರತ (ಕಾಶ್ಮೀರ)
೨೯.	ಆಸ್ಪ್ರೆ	ಪ್ಯಾಂಡಿಯಾನ್ ಹೇಲಿಯಿಟಸ್ (*Pandion haliaetus*)	ಯುರೋಪು (ಹಿಮಾಲಯ)
೩೦.	ಮಾರ್ಶ್ ಹ್ಯಾರಿಯರ್ (ಜವುಗು ಡೇಗೆ)	ಸರ್ಕಸ್ ಏರುಜಿನೊಸಿಸ್ (*Circus aeruagenosis*)	ಪಶ್ಚಿಮ ಹಿಮಾಲಯ
೩೧.	ಪ್ಯಾಲ್ಲೀಡ್ ಹ್ಯಾರಿಯರ್	ಸರ್ಕಸ್ ಮಾಕ್ರೊಯುರಸ್ (*C. macrourus*)	
೩೨.	ಬಾರ್ನ್ ಸ್ವಾಲ್ಲೊ	ಹಿರುಂಡೊ ರಸ್ಟಿಕಾ (*Hirunda rustica*)	
೩೩.	ಬಿಳಿ ಕುಂಡೆಕುಸುಕ	ಮೊಟಸಿಲ್ಲಾ ಆಲ್ಬ (*Motacilla alba*)	ಪಾಕಿಸ್ತಾನ, ಕಾಶ್ಮೀರ
೩೪.	ಹಳದಿ ಕುಂಡೆಕುಸುಕ	ಮೊಟಸಿಲ್ಲಾ ಫ್ಲೇವ್ (*M.flava*)	ಹಿಮಾಲಯ
೩೫.	ಬೂದು ಕುಂಡೆಕುಸುಕ	ಮೊಟಸಿಲ್ಲಾ ಸಿನೇರಿಯಾ (*M.cinerea*)	ಹಿಮಾಲಯ
೩೬.	ಗುಲಾಬಿ ಮೈನಾ	ಸ್ಟುರಸ್ ರೋಸಿಯಸ್ (*Sterus roseus*)	ಪಾಕಿಸ್ತಾನ

ದೂರದಿಂದ ವಲಸೆ ಬರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಿಂಡು ಹಿಂಡಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಲ್ಲದೆ, ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಕಡಲ ತೀರ, ತೀರದ ಬಳಿ ಇರುವ ದ್ವೀಪ, ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳು, ಹಿನ್ನೀರ ಪ್ರದೇಶ, ನದಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಮಣ್ಣಿನ ದಿಣ್ಣೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಲಸೆ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವುಗಳ ವೈವಿಧ್ಯದ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಪಕ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆವಾಸಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸುತ್ತವೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೆರೆ–ಕುಂಟೆಗಳು ಬತ್ತಿದಾಗ, ಜಲಪಕ್ಷಿಗಳು ಸೂಕ್ತ ಆವಾಸ ಹುಡುಕಿ ಬೇರೆಡೆ ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಚದುರಿರುವ ಈ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಬೇಸಿಗೆ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿಯ ಕೆರೆ ಮದಗಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ವಲಸೆ ಹಕ್ಕಿಗಳು ವರ್ಷಂಪ್ರತಿ ಒಂದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸೂಕ್ತ ನೆಲೆ ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ನೀರುಕಾಗೆ, ಹಾವುಹಕ್ಕಿ, ಐಬಿಸ್, ಪರ್ಪಲ್ ಹೆರಾನ್, ಗ್ರೇ ಹೆರಾನ್ ಮೊದಲಾದವು ಕೂಡ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಆವಾಸಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸುತ್ತವೆ.

ಮಳೆಗಾಲದ ಮಳೆ ಆರ್ಭಟ ಮತ್ತು ಗಾಳಿಯ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕೆಲವು ಸಾಗರ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಕಡಲತೀರ ಸೇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬರುವಂಥವಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ದಾರಿತಪ್ಪಿ ಬರುವಂಥವು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪಕ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ದೀರ್ಘ ವಲಸೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಬಳಲಿ ಆಯಾಸಗೊಂಡು ನೆಲಕಚ್ಚುವುದುಂಟು. ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಆಗಂತುಕ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀಡಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೧.೮ : ಆಗಂತುಕ ಪಕ್ಷಿಗಳ ವಿವರ – ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ

ಸಂ.	ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಸರು	ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರು	ಬಂದಿರಬಹುದಾದ ತಾಣ
1.	ಮಾಸ್ಕಡ್ ಬೂಬಿ	ಸೂಲಾ ಡ್ಯಾಕ್ಟೈಲಾಟ್ರ (*Sula dactylatra*)	ಲಕ್ಷದ್ವೀಪ ಸಮೂಹ
2.	ರೋಸಿ ಟರ್ನ್	ಸ್ಟರ್ನಾ ಡ್ಯುಗಾಲಿ (*Sterna dougalli*)	ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರದ ದ್ವೀಪ (ಲಕ್ಷದ್ವೀಪ)
3.	ಬ್ರಿಡಲ್ಡ್ ಟರ್ನ್	ಸ್ಟರ್ನಾ ಅನತೀಟಸ್ (*Sterna anaethatus*)	"
4.	ಫ್ರಿಗೇಟ್	ಫ್ರಿಗೇಟಾ ಮೈನರ್ (*Frigate minor*)	ಪೆಸಿಫಿಕ್ ಸಾಗರ (ಶಾಂತ ಸಾಗರ)
5.	ದೊಡ್ಡ ಫ್ರಿಗೇಟ್	ಫ್ರಿಗೇಡಾ ಮ್ಯಾಗ್ನಿಫಿಸೆಂಸ್ (*F.mageificens*)	"
6.	ವಿಸ್ಕರ್ಡ್ ಟರ್ನ್	ಕ್ಲೈಡೊನಯಾಸ್ ಹೈಬ್ರಿಡಾ (*Chlidonias hybrida*)	ಉತ್ತರ ಭಾರತ
7.	ಟ್ರಾಫಿಕ್ ಬರ್ಡ್	ಫೇತಾನ್ ಈತೀರಸ್ (*Phaethon aetherus*)	ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರದ ದ್ವೀಪ (ಲಕ್ಷದ್ವೀಪ)
8.	ಸ್ಕುವಾ	ಕೆತರಾಕ್ಟ್ ಸ್ಕುವಾ (*Catheract skua*)	ದಕ್ಷಿಣ ಧ್ರುವ (Antarctica)
9.	ಹೆಜ್ಜಾರ್ಲೆ	ಪೆಲಿಕಾನಸ್ ಫಿಲಿಪೆಂಸಿಸ್ (*Palecanus phillippensis*)	ಸ್ಥಳೀಯ ವಲಸೆ ಹಕ್ಕಿ

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೂ ಪರಿಸರೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ತೊಂದರೆ ಉಂಟುಮಾಡುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಸುಮಾರು ೪೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದ್ದ ರಾಜರಣಹದ್ದು (King Vulture) ಇಂದು ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲ. ೧೯೯೦ರಲ್ಲಿ ರಾಜರಣಹದ್ದುಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರವ್ಯಾಪ್ತಂತ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆದಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಜಾತಿಯ ಒಂದು ಹಕ್ಕಿಯಾಗಲೀ ಅದರ ಗೂಡಾಗಲೀ ದಾಖಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆಹಾರ ಸರಪಳಿಯ ದಂತಗೋಪುರದಲ್ಲಿರುವ ರಣಹದ್ದುಗಳು ಅನೇಕ ತೀರಿಯ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿವೆ. ಕೀಟನಾಶಕ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ, ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳ ನಾಶದಿಂದ ಗೂಡು ಕಟ್ಟಲು ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಸತ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಿಗದೇ ಆಹಾರದ ಕೊರತೆಯಿರುವುದು, ಹಿಂಸ್ರಕ ಪಕ್ಷಿಗಳು ವಿರಳವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ರಾಜರಣಹದ್ದು ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಬಿಳಿ ಬೆನ್ನಿನ ರಣಹದ್ದುಗಳು ಸಹ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಕಡಲ ಕೊರೆತ ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ತಡೆಗೋಡೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕಡಲು ಕೊರೆತ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಒಂದು ಮಾರ್ಗೋಪಾಯವಾಗಿದೆ. ಈ ತಡೆಗೋಡೆಯ ನೇರ ಪರಿಣಾಮ ಕಡಲ ತೀರದ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮೇಲೆ ಆಗಿದೆ. ಡಲ್ನಿನ್ (Dulnin),

ಸ್ಯಾಂಡರ್‌ಲಿಂಗ್ (Sanderling) ರಿಂಗಡ್ ಪ್ಲೋವರ್ (Ringed Plover) ಮೊದಲಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ತಡೆಗೋಡೆಯಿಂದ ನೆಲೆ ಇಲ್ಲದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಅರಣ್ಯಗಳು

ಎಚ್.ಜಿ.ಚಾಂಪಿಯನ್ ಮತ್ತು ಎಸ್. ಕೆ. ಸೇಥಿ ಅವರ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಅರಣ್ಯ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣದಂತೆ ಮಂಗಳೂರು ಅರಣ್ಯ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ವಿವಿಧ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳ ವಿವರವನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀಡಿದೆ. ಆದರೂ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಏಕ ಪ್ರಕಾರದ ಅರಣ್ಯ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಬದಲಾವಣೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಟ್ಟು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೇ ೦.೫ ರಷ್ಟು ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಕಾಡುಗಳು, ಶೇ ೫೪ ರಷ್ಟು ಅರೆ ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣ ಕಾಡುಗಳು, ಶೇ ೪೨ ರಷ್ಟು ತೇವಾಂಶಭರಿತ ಎಲೆಯುದುರುವ ಕಾಡುಗಳು ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೇ ೩.೫ ಇತರೆ ವಿಧದ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಕಾಡುಗಳ ಎಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಕುರುಚಲು ಕಾಡುಗಳು (Lateritic scrub) : ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕರಾವಳಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಒಣ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಆಳದ ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧದ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿನ ವಾತಾವರಣವು ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣ ಮತ್ತು ಅರೆನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣ ಕಾಡುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಭೂಮಿ ಬೋಳಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣದ ಗಾಳಿ, ಮಳೆ ಮತ್ತು ಬಿಸಿಲಿಗೆ ತೆರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದರ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಕುರುಚಲು ಕಾಡುಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿರುವ ಮರಗಳು ಕುಬ್ಜವಾಗಿದ್ದು ಎಲೆಯುದುರುವ ಮರಗಳಾಗಿದ್ದು ತೆರೆದ ಕುರುಚಲು ಕಾಡಿನ ವಿಧಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ನೆಲಹಾಸು ಸಸ್ಯಗಳಿಂದ ವಿರಳವಾಗಿ ಆವೃತ್ತವಾಗಿದೆ. ಉಷ್ಣ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಿದ ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಕೆಲವು ಸಸ್ಯಪ್ರಭೇಧಗಳನ್ನು ನೆಲಹಾಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಮುಖ್ಯ ಸಸ್ಯ ಪ್ರಭೇಧಗಳು : T*erminalia chebula, Careya arborea, Strychnos nux-vomica, Anacardium occidentale; Randia species, Ixora* etc.,

ದಕ್ಷಿಣ ವಲಯದ ದ್ವಿತೀಯ ತೇವಾಂಶಭರಿತ ಮಿಶ್ರ ಎಲೆಯುದುರುವ ಕಾಡುಗಳು (Southern Secondary Moist Mixed Deciduous Forest) : ಈ ವಿಧದ ಕಾಡುಗಳು ಮಂಗಳೂರು ಅರಣ್ಯ ವಲಯದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ವಾತಾವರಣ ಉಷ್ಣವಲಯದ ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣ ಅಥವಾ ಅರೆ ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣ ಕಾಡುಗಳು ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ಭೂಮಿಯ ಗುಣದಿಂದ ಎಲೆಯುದುರುವ ತೇವಾಂಶಭರಿತ ಕಾಡುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯ, ಕಾಡಿನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಅತಿಯಾದ ಬಳಕೆ, ದನಕರುಗಳ ಮೇಯುವಿಕೆ, ಬೆಂಕಿ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಾಶವಾದ ಕಾಡಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧದ ಕಾಡಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಕಾಡುಗಳು ಉತ್ತುಂಗದಲ್ಲಿರುವ ತೇವಾಂಶಭರಿತ ಕಾಡಿನ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಮರಗಳು ಮತ್ತು ಮೃದುವಾದ ಅತಿ ಬೇಗ ಬೆಳೆಯುವ ಮರಗಳಿವೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅರಣ್ಯದ ಅಳಿದುಳಿದ ಮರಗಳನ್ನು ಜೌಗಿನ ಮತ್ತು ತೇವಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚಿನ ಹತೋಟಿಯಿಂದಾಗಿ ದಟ್ಟವಾದ ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಮರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದಾಗಿ ಕೆಲವೆಡೆ ತೇವಾಂಶಭರಿತ ಎಲೆಯುದುರುವ ಮರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದೆ. ಕಾಡಿನ ಬೆಂಕಿ ಪದೇ ಪದೇ ಕಂಡುಬರುವೆಡೆ ನೆಲಹಾಸು, ಎಲೆಯುದುರುವ ಪೊದೆ ಸಸ್ಯಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಹುಲ್ಲಾವಲಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣಿನ ಆಳ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಸವಕಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣುಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಸ್ಯ ಪ್ರಭೇಧಗಳು: *Terminalia paniculata, Bombax ceiba, Mangifera indica, Dalbergia latifolia, Adina cordifolia, Dillenia pentagyna, Schleichera oleosa, Alstonia scholaris, Xylia xylocarpa, Lagerstroemia lanceolata, Olea dioca, Careya arborea, Emblica officinalis, Strychnos nux-vomica, Clerodendron infortunatum, Helecteris isora.* In damp areas evergreen under growth includes *Actinodaphne, Psychotria, Webera, Ixora* and

Strobilanthes. No bamboos but canes are confined to wet pockets. Climbers of the species of *Calycopteris floribunda*, *Acacia* species are common.

ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅರೆ–ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಕಾಡುಗಳು (Lateritic Semi Evergreen Forest) ಈ ವಿಧದ ಕಾಡುಗಳು ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ *Xylia xylocarpa* ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ವಾತಾವರಣವು ಇತರೆ ಅರೆ ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಕಾಡುಗಳ ಪ್ರದೇಶದ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದರೂ ಮಣ್ಣು ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಕಡಿಮೆ ಆಳವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಶುಷ್ಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಸ್ಯ ಪ್ರಭೇಧಗಳು: *Xylia xylocarpa, Pterocarpus marsupium, Grewia tiliaefolia, Terminalia* species, *Careya arborea, Bridelia retusa, Calycopteris floribunda, Strychnos nux-vomica, Lea indica.* Generally sparse *Adhatoda vasica, Holarrhena antidysenterica.*

ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ಪುನರ್ಭವಿತ ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣ ಡಿಪ್ಟೆರೋಕಾರ್ಪಸ್ ಕಾಡುಗಳು (West Coast Secondary Evergreen Dipterocarpus Forest) ಈ ವಿಧದ ಅರಣ್ಯವು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಕೆಳಗಿನ ಸಮನಾದ ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಮನಾದ ಮತ್ತು ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡುಗಳಿದ್ದು ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಪೊದೆಗಳಿಂದ ನೆಲಹಾಸು ಆವೃತ್ತವಾಗಿದೆ. *Hopea parviflora* ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಸ್ಯ ಪ್ರಭೇಧಗಳು: *Hopea parviflora, Hopea wightiana, Vateria indica, Diospyros microphylla, Eugenia gardneri, Aporasa lindleyana, Olea dioica, Syzygium* Species, *Ixora and Calycopteris floribunda* bushes. No Bamboo.

ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ಅರೆ ಹರಿದ್ವರ್ಣ ಕಾಡುಗಳು (West Coast Semi Evergreen Forest): ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣ ಕಾಡುಗಳು ಮತ್ತು ತೇವಾಂಶಭರಿತ ಎಲೆಯುದುರುವ ಕಾಡುಗಳ ಮಧ್ಯಂತರದ ಕಾಡು ಇದಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮೇಲಿನ ಎರಡೂ ಕಾಡುಗಳ ವಿಧಗಳು ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅತಿ ದಟ್ಟವಾದ ಹಾಗೂ ಎತ್ತರವಾದ ಮರಗಳಿವೆ. ನಿಜವಾದ ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣ ಕಾಡುಗಳಿಗಿಂತ ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮರಗಳ ದಟ್ಟಣೆ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೆಳಅಂತಸ್ತು ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಸಸ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ನೆಲಹಂತಸ್ತು ಬಹಳ ದಟ್ಟವಾದ ಪೊದೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. *Bambusa bambos* ಬಿದಿರಿನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದೆ. *Terminalia paniculata* ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಸ್ಯ ಪ್ರಭೇಧಗಳು: *Terminalia paniculata, Diospyros spp, Lagerstroema lanceolata, Lophopetalum wightianum, Machilus macarantha, Cinnamomum spp, Hopea parviflora, Mangifera indica,Artocarpus hirsute, Holigarna arnotiana, Elaeocarpus serratus, Mallotus philippensis, Diospyros spp, Ixora spp, Strobilanthus , Ixora.* Climbers and canes are numerous.

ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ಉಷ್ಣವಲಯದ ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣ ಕಾಡುಗಳು: (West Coast Tropical Evergreen Forest) ಮಂಗಳೂರು ಅರಣ್ಯ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಡುಗಳು ದಟ್ಟವಾದ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಕಾಡುಗಳ ವಿಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಡುಗಳು ವಾರ್ಷಿಕ ೩,೦೦೦ ಮಿ.ಮೀ ಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆಯಾಗುವ, ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಇಳಿಜಾರಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟದಿಂದ ೧೨೦ ರಿಂದ ೨೫೦ ಮೀ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಆರ್ದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣಗಳು ಉಷ್ಣವಲಯದ ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣ ಕಾಡುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಮರಗಳ ಪ್ರಭೇಧಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದ್ದು ಅತಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದಿರುವ ಮರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಸ್ಯ ಪ್ರಭೇಧಗಳು: *Dipterocarpus indicus,Hopea wightiana, Vateria indica, Calophyllum wightianum, Hardwickia pinnata, Artocarpus hirsute, Machilus macaranta, Mangifera indica, Lophopetalum wightianum, Olea dioca etc,. Aporosa lindleyana, Myristica spp, Garcinia spp, Caryota urens, Elaeocarpus serratus, Strobilanthus spp, Psychotria spp, Lea sambucina.* Climbers are seen often and are mainly of *Entada scandens, Dioscorea spp.* Regeneration of inferior spp is more abundant than that of merchantable ones. Epiphytes are numerous, mosses and ferns occur almost everywhere.

ದಕ್ಷಿಣದ ಬಿದಿರಿನ ತಡೆಪಟ್ಟಿಗಳು (Southern Wet Bamboo Brakes) ದಕ್ಷಿಣದ ಬಿದಿರಿನ ತಡೆಪಟ್ಟಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೊಳೆ/ತೊರೆಗಳ ದಡದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಬಸಿಯುವಿಕೆ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಮರಗಳ ಬದಲು ಬಿದಿರಿನ ಮೆಳೆಗಳು ತಡೆಪಟ್ಟಿಯಂತೆ ಬೆಳೆದಿರುತ್ತವೆ.

ಕೇನ್ ತಡೆಪಟ್ಟಿಗಳು (Cane Brakes) ಕೇನ್ ತಡೆಪಟ್ಟಿಗಳು ತೇವಾಂಶ ಭರಿತ ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣ ಮತ್ತು ಅರೆ ಹರಿದ್ವರ್ಣ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಬಸಿಯುವಿಕೆ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕೆಲಾಮಸ್ ಪ್ರಭೇಧದ ಅನೇಕ ಕೇನ್‌ಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಮಂಗಳೂರು ಅರಣ್ಯ ವಿಭಾಗವು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಏಕೈಕ ಅರಣ್ಯ ವಿಭಾಗವಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಐದು ತಾಲೂಕುಗಳ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಈ ವಿಭಾಗವು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿದ ಮೂಡಬಿದ್ರಿ ಮತ್ತು ವೇಣೂರು ವಲಯಗಳ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವು ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಂದಾಪುರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಕಳ ವಿಭಾಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಭಾಗವು ೭೪ ಡಿಗ್ರಿ ೪೫ ನಿಮಿಷದಿಂದ ೭೫ ಡಿಗ್ರಿ ೩೩ ನಿಮಿಷದವರೆಗೆ ಇರುವ ಪೂರ್ವ ರೇಖಾಂಶ ಮತ್ತು ೧೨ ಡಿಗ್ರಿ ೩೦ ನಿಮಿಷದಿಂದ ೧೩ ಡಿಗ್ರಿ ೪ ನಿಮಿಷದವರೆಗೆ ಇರುವ ಉತ್ತರ ಅಕ್ಷಾಂಶ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಈ ವಿಭಾಗದ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೪,೩೯೧ ಚ.ಕಿ.ಮೀ ಗಳಾಗಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ೧,೨೨೮ ಚ.ಕಿ.ಮೀ ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ರಬ್ಬರ್, ಗೋಡಂಬಿ, ಕೋಕೋ, ಅಡಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಪ್ಲಾಂಟೇಷನ್ ಗಳಿಗಾಗಿ ೧೦೪ ಚ.ಕಿ.ಮೀ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಭಾಗವು ಪುತ್ತೂರು, ಸುಳ್ಯ, ಮಂಗಳೂರು, ಬಂಟ್ವಾಳ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ. ಬಂಟ್ವಾಳ ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿನ ಅರಣ್ಯ ವಲಯಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಅರಣ್ಯ ವಲಯಗಳು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿವೆ. ಈ ವಿಭಾಗವು ನೇತ್ರಾವತಿ ಮತ್ತು ಪಯಸ್ವಿನಿ ನದಿಗಳ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಗುಂಡ್ಯ ಹೊಳೆ, ಕುಮಾರಧಾರಾ, ಗುರುಪುರ, ನೆರಿಯ ಹೊಳೆ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಉಪನದಿಗಳ ತವರೂರಾಗಿದೆ. ಮಂಗಳೂರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅರಣ್ಯ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅರಣ್ಯ ವಲಯಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಮಂಗಳೂರು, ಬಂಟ್ವಾಳ, ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ, ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ, ಪುತ್ತೂರು, ಪಂಜ, ಸುಳ್ಯ ಮತ್ತು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಣ್ಯ ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಸುಳ್ಯ, ಪುತ್ತೂರು, ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ, ಬಂಟ್ವಾಳ ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರು.

ಮಂಗಳೂರು ಅರಣ್ಯ ವಿಭಾಗವು ವೈವಿಧ್ಯ ಸಸ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಂದಾಜು ೧,೧೨,೮೧೬ ಹೆಕ್ಟೇರು ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಸುಮಾರು ೪೦೦ ಔಷದ ಸಸ್ಯಗಳ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು, ೧೮೦ ಖಾದ್ಯ ಸಸ್ಯಗಳ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಆರ್ಕಿಡ್ ಸಸ್ಯಗಳ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಈ ಅರಣ್ಯ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಜಿಲ್ಲೆಯು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮುಂಗಾರಿನ ಮಳೆಯಿಂದಾಗಿ ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಮಂಗಳೂರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅರಣ್ಯವಿಭಾಗದ ವಲಯವಾರು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವನ್ನು (ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ) ಮುಂದಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದೆ

ಕೋಷ್ಟಕ ೧.೯ : ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ವಿವರ

ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ		ವಲಯದ ಹೆಸರು	ಸೆಕ್ಷನ್ ೧೬ ರಂತೆ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ	ಸೆಕ್ಷನ್ ೧೭ರಂತೆ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ	ಒಟ್ಟು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ (ಹೆ)	ಇತರೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಭೂಮಿ	ಒಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ (ಹೆ)
೧	ಬಂಟ್ವಾಳ	೧೦೩೫.೩೬	೮೫೩.೪೨	೩೧೫.೫೩	೨೨೦೪.೩೧	೨೪೫.೪೦	೨೪೪೯.೭೧
೨	ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ	೮೧೪೫.೭೫	೨೫೨೧.೫೫	೧೩೧೭.೭೯	೧೧೯೮೫.೦೯	೩೦೫೪.೦೧	೧೫೦೩೯.೧೦
೩	ಮಂಗಳೂರು	೦	೦	೦	೦	೩೩೪.೩೫	೩೩೪.೩೫
೪	ಪಂಜಾ	೧೦೩೮೬.೮೨	೧೫೨೧.೭೦	೫೪೬.೬೦	೧೨೪೫೫.೧೨	೪೫೫.೯೩	೧೨೯೧೧.೦೫
೫	ಪುತ್ತೂರು	೮೮೭೪.೪೬	೩೦೩೩.೩೬	೯೭೦.೮೯	೧೨೮೭೮.೭೧	೧೩೭೯.೩೩	೧೪೨೫೮.೦೪
೬	ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ	೩೦೩೮೬.೦೫	೫೨೦.೭೪	೦	೩೦೯೦೬.೭೯	೨೩೨.೧೧	೩೧೧೩೮.೯
೭	ಸುಳ್ಯ	೧೪೨೬೩.೧೩	೧೯೦೭.೪೮	೭೮.೦೦	೧೬೨೪೮.೬೧	೧೧೩೪.೬೨	೧೭೩೮೩.೨೩
೮	ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ	೨೩೦೦೩.೯೭	೨೧೩೧.೫೮	೧೦೦೧.೮೩	೨೬೧೩೭.೩೮	೧೩೪೪.೪೧	೨೭೪೮೧.೭೯
	ಒಟ್ಟು ವಿಭಾಗ	೯೬೦೯೫.೫೪	೧೨೪೮೯.೮೩	೪೨೩೦.೬೪	೧೧೨೮೧೬.೦೧	೮೧೮೦.೧೬	೨೦೯೯೬.೧೭

ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿರುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೧.೧೦ : ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ವಿವರ

ಕ್ರ ಸ.	ವಲಯದ ಹೆಸರು	ಒಟ್ಟು ಅಧಿ ಸೂಚಿತ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ (ಹೆ)	ಕೆಪಿಎಫ್‌ಡಿಸಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ (ಹೆ)	ಕೆಸಿಡಿಸಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ (ಹೆ)	ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ (ಹೆ)	ಇತರರಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ (ಹೆ)	ಅರಣ್ಯೇತರ ಪ್ರದೇಶ (ಹೆ)	ಲಭ್ಯವಿರುವ ನಿವ್ವಳ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ (ಹೆ)
೧	ಬಂಟ್ವಾಳ	೨೨೦೪.೩೧	೦	೬೦೨.೮೯	೦	೦	೦	೧೬೦೧
೨	ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ	೧೧೯೮೫.೦೯	೦	೩೬೩.೨೪	೦	೮೭.೫೭	೦	೧೧೫೩೪.೨೮
೩	ಪಂಜ	೧೨೪೫೫.೧೨	೫೬.೭೬	೪೮೪.೭೭	೦	೯.೭೧	೧.೩೨	೧೧೯೦೨.೫೬
೪	ಪುತ್ತೂರು	೧೨೮೭೮.೭೧	೨೨೧೨.೪೯	೧೯೭೯.೦೨	೮೦.೯೪	೮.೫೦	೦.೯೬	೮೫೯೬.೮೦
೫	ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ	೩೦೯೦೬.೭೯	೧೫೫೧.೫೮	೮೦.೯೪	೧೨೧.೪೫	೫೧.೪೦	೦	೨೯೧೦೧.೪೨
೬	ಸುಳ್ಯ	೧೬೨೪೮.೬೧	೫೨೯.೮೫	೩೬೪.೦೯	೦	೮೨.೪೪	೦	೧೫೨೭೧.೩೩
೭	ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ	೨೬೧೩೭.೩೮	೯೨.೬೪	೧೫೧೨.೦೭	೦	೧೦೫.೨೧	೦	೨೪೪೨೭.೪೬
	ಒಟ್ಟು ವಿಭಾಗ	೧೧೨೮೧೬.೦೧	೪೪೪೩.೩೨	೫೩೮೭.೯೨	೨೦೨.೩೯	೩೪೪.೮೩	೨.೨೮	೧೦೨೪೩೫.೨೭

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಚೌಬೀನೇತರ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಮರಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮರಗಳು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಔಷದಿಗಾಗಿ, ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಾಧನಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೧.೧೧ : ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ವಿವರ

ಕ್ರ. ಸಂ	ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರು	ಸ್ಥಳೀಯ ಹೆಸರು	ಮರದ ಉಪಯುಕ್ತ ಭಾಗ
೧	*Acacia Sinuate*	ಸೀಗೆಕಾಯಿ	ಹಣ್ಣು
೨	*Artocarpus gomezianus*	ವಾಟೆಹುಳಿ	ಹಣ್ಣು
೩	*Cinnamomum verum*	ದಾಲ್ಚಿನ್ನ	ಎಲೆ, ಹೂವು, ಮೊಗ್ಗು, ಚಕ್ಕೆ
೪	*Garcinia gummigutta*	ಉಪಗಿಮರ	ಹಣ್ಣು
೫	*Garcinia indica*	ಪುನರ್‌ಪುಲಿ	ಹಣ್ಣು
೬	*Garcinia xanthochymus*	ಜಾರಿಗೆ	ಹಣ್ಣು
೭	*Myristica malabarica*	ರಾಮಪತ್ರೆ	ಹೂವು, ಬೀಜ
೮	*Emblica officinaļi*	ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ	ಹಣ್ಣು
೯	*Sapindus laurifolia*	ನೊರೆಕಾಯಿ	ಹಣ್ಣು
೧೦	*Strychnos nuxvomica*	ಕಾಸರ್ಕ	ಬೀಜ, ಚಕ್ಕೆ
೧೧	*Tamarindus indica*	ಹುಣಿಸೆ	ಹಣ್ಣು
೧೨	*Terminalia bellirica*	ಶಾಂತಿ	ಹಣ್ಣು
೧೩	*Terminalia chebula*	ಅಳಲೇ ಕಾಯಿ	ಹಣ್ಣು
೧೪	*Zanthoxylum rhetsa*	ಗಮಟಮರ್	ಹಣ್ಣು

ಔಷಧಿ ಸಸ್ಯಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಪ್ರದೇಶ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಮುಂಡಾಜೆ (ಎಂ.ಪಿ.ಸಿ.ಎ Medicinal Plants Conservation Area MPCA)

ಆರ್ಯ ವೈದ್ಯ ಶಾಲಾದವರು ೧೯೯೩–೧೯೯೬ ರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಔಷಧ ಸಸ್ಯಗಳಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ೬೦೦ ಸಸ್ಯ ಪ್ರಭೇಧಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩೨೦ ಸಸ್ಯಪ್ರಭೇಧಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಮುಂಡಾಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಫ್.ಆರ್.ಎಲ್.ಎಚ್.ಟಿ (Foundation for the Revitalisation of Local Health Traditions FRLHT) ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಔಷಧ ಸಸ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನ ಎಂ.ಪಿ.ಸಿ.ಎ. ಯ ಪ್ರದೇಶ ೨೦೦ ಹೆಕ್ಟೇರು ಮತ್ತು ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಮುಂಡಾಜೆ ಎಂ.ಪಿ.ಸಿ.ಎ. ಯ ಪ್ರದೇಶ ೨೫೦ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಾಗಿದೆ.

ಮಂಗಳೂರು ಅರಣ್ಯ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಅರಣ್ಯ ನರ್ಸರಿಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳು ಮಂಗಳೂರು ವಲಯದ ಪಡೀಲ, ಬಂಟ್ವಾಳ ವಲಯದ ಶಾಂಬುರ, ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ವಲಯದ ಮುಂಡಾಜೆ, ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ವಲಯದ ಉದಾನೆ, ಪುತ್ತೂರು ವಲಯದ ಕನಕಮಜಲು, ಪಂಜ ವಲಯದ ಯೆಣೆಕಲ್ಲು, ಸುಳ್ಯ ವಲಯದ ಮೆದಿನಡ್ಕ ಮತ್ತು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ವಲಯದ ಕಲ್ಲಾಜೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಮಂಗಳೂರು ವಲಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೋಟೆಕಾರ್ ಬಳಿ, ಪುತ್ತೂರು ವಲಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜಾಲ್ಸೂರಿನಲ್ಲಿ, ಪುತ್ತೂರು ವಲಯದ ಜಿಲ್ಲಾ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಉಕ್ಕುಡದಲ್ಲಿ, ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಗುಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಚಾರ್ಮಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ತಪಾಸಣಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ.

ವಾಯುಗುಣ

ಸಾಗರದಿಂದ ಇರುವ ದೂರ, ಮಾನ್ಸೂನ್ ಗಾಳಿಗಳು, ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು ರಾಜ್ಯದ ವಾಯುಗುಣವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ನೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಶುಷ್ಕ ಲಘು ಮಳೆಯ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಬರಸಂಭವ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮಧ್ಯ, ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳು ವಾಯುಗುಣ ವಿಭಾಜಕದಂತೆ ಇವೆ. ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟವು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ವಾಯುಗುಣವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹರಿವ ನದಿಗಳ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದು ಈ ನದಿಗಳೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ನೈರುತ್ಯ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಮಾರುತಗಳಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಉತ್ತರ–ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳು ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡಿನ ಭಾರೀ ಮಳೆಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳೇ ನಮ್ಮ ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮೂಲಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಬೆನ್ನೆಲುಬು ಎಂದೇ ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆ, ಹೆಚ್ಚು ಆರ್ದ್ರತೆ ಮತ್ತು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಹವಾಗುಣ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಹವಾಮಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವರ್ಷವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಮೇ ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲ, ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ನೈರುತ್ಯ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಕಾಲ, ಅಕ್ಟೋಬರ್–ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳುಗಳು ಹಿಂಗಾರು ಮಾರುತದ ಕಾಲ ಹಾಗೂ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಈಶಾನ್ಯ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಕಾಲವೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದು. ಈಶಾನ್ಯ ಮಾರುತದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದೆರಡು ತಿಂಗಳು ಮಳೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ರಾಜ್ಯದ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖ ವಾಯುಗುಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಾಯುಗುಣ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

೧) **ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶ :** ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಅರಬೀಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳ ಮಧ್ಯ ಇದ್ದು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ, ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೈರುತ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೩,೦೦೦ ಮಿ.ಮಿ.ಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು

೨) **ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳು ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶ :** ಈ ಪ್ರದೇಶವು, ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳ ಪಶ್ಚಿಮ ಅಂಚಿನಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಇರುವ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಕಾಡುಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಮಳೆಯ ಹಂಚಿಕೆಯ ಕೆಲ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನೈರುತ್ಯ ಮಾನ್ಸೂನ್ (ಜೂನ್‌ನಿಂದ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್): ಸಮವರ್ಷ ರೇಖೆಗಳು ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳಿಗೆ ಸಮನಾಂತರವಾಗಿವೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾದ ಏಶಿಯಾ ಭೂಖಂಡ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವರಿದಿರುವ ತಣ್ಣನೆಯ ಸಾಗರಗಳ ವಾಯುಗಳ ಒತ್ತಡವೇ ಈ ನೈರುತ್ಯದ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಮಾರುತದ ಪರಿಚಲನೆಗೆ ಕಾರಣ. ಪೂರ್ವ ಆಫ್ರಿಕದ ಸೂಡಾನ್‌ನಿಂದ ರಾಜಾಸ್ತಾನ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿರುವ ದಕ್ಷಿಣ ಏಶಿಯಾದ ಭೂಖಂಡದಲ್ಲಿನ ಭಾಗವು ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಾಯುಒತ್ತಡವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ವಾಯುಒತ್ತಡವು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ (ಏಪ್ರಿಲ್–ಮೇ) ತೀರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಗೆ ಆಗ್ನೇಯ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಾರುತಗಳು, ಭೂಮಧ್ಯ ರೇಖೆಯ ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಉತ್ತರದತ್ತ ತೇವಭರಿತವಾದ ನೈರುತ್ಯ ಮಾರುತವಾಗಿ ಅರಬೀಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿಗಳೆಡೆ ಚಲಿಸುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನೇ ನೈರುತ್ಯದ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನೈರುತ್ಯದ ಮಾರುತಗಳು, ಕರಾವಳಿಯನ್ನು ತಲುಪುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು, ಸಾಗರದ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದು ಬರುವಾಗ ಗಣನೀಯ ಎತ್ತರದವರೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ತೇವವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಆರ್ದ್ರ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಪ್ರವಾಹವು ಘಟ್ಟಗಳಿಗೆ ಡಿಕ್ಕಿ ಹೊಡೆಯುವುದರಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ನೆರೆಯ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹೊಡೆತದ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಪ್ರವಾಹವು ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ತೀವ್ರ ಶೈತ್ಯೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ದಟ್ಟವಾದ ಮೋಡಗಳು ರೂಪಗೊಂಡು, ನಂತರ ಆರ್ದ್ರತೆಯು ಘನೀಭವಿಸಿ ಭಾರೀ ಮಳೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ.

ಭಾರೀ ಮಳೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಳೆಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮಳೆಯ ದಿನಗಳು ನಾಡಿಯ ಮಿಡಿತದಂತೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಕೆಲಕಾಲದ ಭಾರೀ ಮಳೆಯನಂತರ, ಕೆಲ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅಥವಾ ಒಂದೆರಡು ವಾರಗಳವರೆಗೆ ಮಳೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಧ್ಯಂತರಗಳು ಜೂನ್ ಅಥವಾ ಆಗಸ್ಟ್ ಅಥವಾ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ; ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಇರುವುದು ಅಪರೂಪ. ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ೩,೨೦೦ ಮಿ.ಮಿ. ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಈ ಋತುವಿನ ಮಳೆಯು ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಘಟ್ಟಗಳ ಪ್ರದೇಶಗಳ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆಯ ಶೇಕಡ ೮೦ ರಿಂದ ೯೦ರಷ್ಟು ಆಗುವುದು. ಮಳೆಯ ದಿನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು (೨೪ ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ೨.೫ ಮಿ.ಮಿ. ಮಳೆ ಬಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಒಂದು ಮಳೆಯ ದಿನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು) ಭಾರಿ ಮಳೆಯ ಭಾಗಗಳಾದ ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ೯೫ ರಿಂದ ೧೦೫ರವರೆಗೆ ಇದೆ

ಈಶಾನ್ಯದ ಮಾನ್ಸೂನ್ (ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ನಿಂದ ಡಿಸೆಂಬರ್): ಈಶಾನ್ಯದ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದರೆ, ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೈಋತ್ಯದ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ದಕ್ಷಿಣ ಏಶಿಯಾದಲ್ಲಿ ವಾಯುಒತ್ತಡದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮಾರ್ಪಾಟಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಡವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಡವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನೈಋತ್ಯದ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಒತ್ತಡ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿಯ ದಕ್ಷಿಣದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಡವು ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮಾರುತಗಳ ಓಟದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿ ಈಶಾನ್ಯ ಮಾರುತಗಳು ಭಾರತ ಮತ್ತು ಅದರ ನೆರೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಸುತ್ತವೆ. ಈ ಭೂ ಸಂಜಾತ ಮಾರುತಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶುಷ್ಕವಾಗಿದ್ದು ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದ ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿಯಿಂದ ತೇವವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಪೂರ್ವ ಕರಾವಳಿಯನ್ನು ಈ ಮಾರುತಗಳು ತಟ್ಟಿದಾಗ ಈಶಾನ್ಯ ಮಾರುತದ ಮಳೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ರಾಜ್ಯದ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ೨೦೦ ರಿಂದ ೩೦೦ ಮಿ.ಮಿ. ಗಳಷ್ಟು ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವೃಷ್ಟಿಯು ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆಯ ಶೇಕಡ ೧೦ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಟೋಬರಿನಲ್ಲೇ ಈ ಋತುವಿನ ಮಳೆಯ ಅರ್ಧಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗವು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೫೦ ರಿಂದ ೨೦೦ ಮಿ.ಮಿ. ನಷ್ಟು ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ; ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಇನ್ನೂ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಳಿಗಾಲ (ಜನವರಿ ಫೆಬ್ರವರಿ): ಇದು ಶುಷ್ಕ ಋತುವಾಗಿದ್ದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅಲ್ಪ ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲ(ಮಾರ್ಚಿನಿಂದ ಮೇ): ಮಾರ್ಚಿ ತಿಂಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಣ ಹವೆಯ ಕಾಲವಾಗಿದ್ದು ಆಗ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದಕ್ಷಿಣದ ತುದಿಗಳಲ್ಲಿ ೧೫೦ ಮಿ.ಮಿ. ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಋತುವಿನ ಒಟ್ಟು ಮಳೆಯ ಅರ್ಧಭಾಗವು ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

ವಾಯು ಕುಸಿತ ಮತ್ತು ಬಿರುಗಾಳಿಗಳು

ಬಿರುಗಾಳಿಗಳು ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಎರಡು ಬಿರುಗಾಳಿಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಪೂರ್ವದ ಕರಾವಳಿಯನ್ನು ತಾಕುತ್ತವೆ. ಅಥವಾ ಅದರ ಸನಿಹಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸರಾಸರಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿರುಗಾಳಿಯೂ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯನ್ನು ತಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಬಿರುಗಾಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ಕರಾವಳಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ನಂತರ ದುರ್ಬಲಗೊಂಡು ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪವನ್ನು ದಾಟಿ ಅರಬೀ ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ತೀವ್ರಗೊಂಡು ಬಿರುಗಾಳಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಬಹುದು. ಇದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಸುಗಾಳಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವ್ಯಾಪಕ ಮಳೆ ಬೀಳಬಹುದು. ಇಂಥ ತೀರ ಅಪರೂಪದ ಘಟನೆಗಳು ಮೇ ಮತ್ತು ಅಕ್ಟೋಬರ್, ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಬಹುದು. ಮೂರು ಅಥವಾ ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲ ಇಂಥ ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸುವ ಸಂಭವವುಂಟು. ೧೮೭೨ರ ಮೇ ೨, ೧೮೭೪ರ ಮೇ ೪, ೧೮೮೦ ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯ ಭಾಗ, ೧೮೮೫ರ ನವೆಂಬರ್ ೧೬, ೧೯೦೯ರ ಮೇ ೩, ೧೯೧೬ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೧೬ ಮತ್ತು ೨೩ ಈ ದಿನಗಳಂದು ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿಯ ಬಿರುಗಾಳಿಗಳು ಕರಾವಳಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದು ಭಾರೀ ಮಳೆ ಮತ್ತು ಬೀಸುಗಾಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದುವು. ಕೇರಳದ ಕರಾವಳಿಯಾದ ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ

ಮುಂಚೆ ಮೇ ತಿಂಗಳ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಅರಬೀ ಸಮುದ್ರದ ನೈಋತ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಬಿರುಗಾಳಿಯು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆದರೆ ತೀರ ವಿರಳವಾಗಿ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಚಲಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಮಳೆ ಮತ್ತು ಬೀಸುಗಾಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು.

ಮಳೆ

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಮಳೆಮಾಪನ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಜಾಲವಿದ್ದು, ಸುಮಾರು ೯೦ ರಿಂದ ೧೨೦ ವರ್ಷಗಳವರೆಗಿನ ಅಂಕಿ–ಅಂಶಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ೧೯೦೧ ರಿಂದ ೧೯೫೦ರ ವರೆಗೆ ಮಳೆಯಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೋಷ್ಟಕ ೧.೧೨ ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದೆ. ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳವರೆಗಿನ ಕಾಲ ಪ್ರಮುಖ ಮಳೆಗಾಲದ ಅವಧಿಯಾಗಿದೆ. ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಸರಾಸರಿ ೩,೯೫೦ಮಿ.ಮೀ. ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮಳೆಯು ಕಡಲ ಕಡೆಯಿಂದ ಪೂರ್ವದ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳೆಡೆ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆಯ ಶೇ. ೮೭ ರಷ್ಟು ಭಾಗ ನೈಋತ್ಯ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜುಲೈ ತಿಂಗಳು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ತಿಂಗಳಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೧.೧೩ : ಋತುವಾರು ಮಳೆಯ ವಿವರಗಳು (ಮಿ.ಮೀ)

ಕ್ರ.ಸಂ	ವಿವರ		ಸಾಮಾನ್ಯ	೧೯೯೯–೨೦೦೦	೨೦೦೦–೦೧
೧.	ನೈಋತ್ಯ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಕಾಲ	ಜೂನ್–ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್	೩,೩೬೧.೫೦	೩,೨೩೦.೦	೨,೮೯೬.೦
೨.	ಈಶಾನ್ಯ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಕಾಲ	ಅಕ್ಟೋಬರ್–ಡಿಸೆಂಬರ್	೩೫೩.೪೦	೫೩೭.೦	೩೦೭.೦
೩.	ಚಳಿಗಾಲ	ಜನವರಿ–ಫೆಬ್ರವರಿ	೫.೨	೪೯.೦	೧.೦
೪.	ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲ	ಮಾರ್ಚ್–ಮೇ	೨೩೩.೨೦	೨೮೧.೦	೩೨೮.೦
	ವಾರ್ಷಿಕ		೩,೯೫೩.೨೦	೪,೦೯೭.೦	೩,೫೩೨.೦

ಆಧಾರ : ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಖ್ಯಿಕ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಒತ್ತಡ ಮತ್ತು ಗಾಳಿಗಳು

ನೈಋತ್ಯ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಋತುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯು ಪಶ್ಚಿಮ ಅಥವಾ ನೈಋತ್ಯ (ಒಳನಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಯುವ್ಯ) ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಈಶಾನ್ಯ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಋತುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯ ಅಥವಾ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬೀಸುತ್ತವೆ. ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿನ ಒತ್ತಡ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಇದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ವಾಯುವಿನ ಒತ್ತಡದ ಇಳಿತದ ಪ್ರಮಾಣವು ದುರ್ಬಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಗಾಳಿಯು ಈಶಾನ್ಯ ಅಥವಾ ಪೂರ್ವದಿಂದ ಬೀಸುತ್ತವೆ. ಮಾರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಒತ್ತಡವು ಕ್ಷೀಣಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಪ್ರಿಲ್ ವೇಳೆಗೆ ಒತ್ತಡದ ಇಳಿತದ ತಿರುವು ಮುರುವಾಗಿ ಉತ್ತರಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಡವು ಕಡಿಮೆಯಾದರೇ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾರ್ಚಿ ಮತ್ತು ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಒತ್ತಡದ ಇಳಿತ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ದುರ್ಬಲವಾಗಿದ್ದು, ಲಘುವಾದ ಗಾಳಿ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತದೆ; ಬೇಸಿಗೆಯು ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಉತ್ತರಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಲಘು ಒತ್ತಡವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಘು ಒತ್ತಡದ ಇಳಿತದ ಪ್ರಮಾಣವು ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ತೀವ್ರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಮಭಾರರೇಖೆಗಳು (ಸಮನಾದ ಒತ್ತಡಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ರೇಖೆಗಳು) ವಾಯವ್ಯದಿಂದ ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಗಾಳಿ ಬೀಸುವಿಕೆಯು ಮೇ ತಿಂಗಳಿಗಿಂತ ಜೂನ್ ಮತ್ತು ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿದ್ದು ಪಶ್ಚಿಮ ಅಥವಾ ನೈಋತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೀಸುತ್ತವೆ. ಗಾಳಿ ಮತ್ತು ಒತ್ತಡ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಆಗಸ್ಟ್ ಮತ್ತು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಒತ್ತಡದ ಇಳಿತವು ತಿರುವು ಮುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪುನ: ಒತ್ತಡ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒತ್ತಡದ ಇಳಿತ ಮತ್ತು ಗಾಳಿಗಳು ಅಕ್ಟೋಬರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ನಂತರ ಈಶಾನ್ಯದ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯು ಈಶಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವದಿಂದ ಬೀಸುತ್ತದೆ. ಒತ್ತಡದ ಇಳಿತವು ಸ್ವಲ್ಪ ತೀವ್ರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉಷ್ಣತೆ

ಉಷ್ಣತೆಯು ಜನವರಿಯ ಆದಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದು ಕ್ರಮೇಣ ಏರುತ್ತಾ ಹೋಗಿ, ಫೆಬ್ರವರಿಯ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಿಂದ ಅಥವಾ ಮಾರ್ಚಿಯ ಆದಿಭಾಗದಿಂದ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಏರುತ್ತದೆ. ಅತಿ ಉಷ್ಣತೆಯು ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಜನವರಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದಿನದ ಸರಾಸರಿ ಗರಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆಯು ೩೧ ರಿಂದ ೩೨ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್ ಇರುತ್ತದೆ. ಘಟ್ಟ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇದು ೨೮ ರಿಂದ ೩೨ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆ. ಇರುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯದ ಬಹುಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉಷ್ಣ ಮಾಸವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಮೇ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣತೆಯು ೩೫ ರಿಂದ ೩೬ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆ. ಇರುತ್ತದೆ. ಮೇ ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಉಷ್ಣತೆಯು ಇಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಉಷ್ಣತೆಯು ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ೨೮ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆ. ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇದು ೨೦ ರಿಂದ ೨೪ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆ. ಇರುತ್ತದೆ. ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹಾಸನದವರೆಗೆ ಇರುವ ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜುಲೈ ತಿಂಗಳ ಗರಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆಯು ಜನವರಿ ತಿಂಗಳ ಗರಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ವಿಷಯ. ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಆಕಾಶವು ಮುಗಿಲಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ್ದು, ಆಗಾಗ ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಆಕಾಶ ಶುಭ್ರವಾಗಿದ್ದು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಗರಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆಯು ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಏರುತ್ತದೆ. ಏಪ್ರಿಲ್ ಮತ್ತು ಮೇ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಯ ಉಷ್ಣತೆಯು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೂ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ದೈನಂದಿನ ಗರಿಷ್ಟ ಉಷ್ಣತೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ದಿನದ ಸರಾಸರಿ ಕನಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆಯು ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೨೦ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆ. ಇದ್ದರೆ, ಘಟ್ಟ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ೧೩ ರಿಂದ ೧೪ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆ.ಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದುವರೆಗೂ ದಾಖಲಾದ ಅತಿ ಕನಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆಯು, ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ೧೬ ರಿಂದ ೧೮ ಡಿಗ್ರಿ.ಸೆ. ಇದೆ. ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣತೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು (ಅಂದರೆ ಸರಾಸರಿ ದಿನದ ಗರಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆ ಮತ್ತು ಸರಾಸರಿ ದಿನದ ಕನಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆಯ ನಡುವಿನ ಅಂತರ) ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ (ಸುಮಾರು ೬ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆ.) ಇರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶ. ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣತೆಯು (ಅಂದರೆ ೧೨ ತಿಂಗಳ ಸರಾಸರಿ ಮಾಸಿಕ ಉಷ್ಣತೆಯು) ಘಟ್ಟ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ೧೮ ರಿಂದ ೨೮ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆ. ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ೨೬ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆ. ಇದೆ. ಕೋಷ್ಟಕ: ೧.೧೪ ರಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣತೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ

ಆರ್ದ್ರತೆ: ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಆರ್ದ್ರತೆಯು ಜುಲೈ ಮತ್ತು ಆಗಸ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮತ್ತು ಮಾರ್ಚಿ–ಏಪ್ರಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಆರ್ದ್ರತೆಯು ವಾತಾವರಣ ದಲ್ಲಿರುವ ನೀರ ಆವಿಯನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಉಷ್ಣತೆಯನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕರಾವಳಿ, ಘಟ್ಟಗಳು ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಬಯಲುನಾಡಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆರ್ದ್ರವಾಗಿವೆ. ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ ರಿಂದ ೪೦ ರಷ್ಟು ಸಾಪೇಕ್ಷ ಆರ್ದ್ರತೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಚಿ–ಏಪ್ರಿಲ್ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಜುಲೈ ಮತ್ತು ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡುಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೯೦ಕ್ಕೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಸಾಪೇಕ್ಷ ಅರ್ದ್ರತೆಯು ಇರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆರ್ದ್ರತೆ. ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ನಂತರ ಆರ್ದ್ರತೆಯು ಕ್ರಮೇಣ ನವೆಂಬರ್‌ವರೆಗೆ ಇಳಿದು, ನಂತರ ಇಳಿತವು ಇನ್ನೂ ತೀವ್ರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮುಗಿಲ ಮುಸುಕು: ಮುಗಿಲ ಮುಸುಕುವಿಕೆ (cloudiness)ಯನ್ನು ಓಕ್ಟಾಗಳಲ್ಲಿ ಅಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಓಕ್ಟಾ ಎಂದರೆ ಮೇಘಾಚ್ಛಾದಿತ ಆಕಾಶದ ಎಂಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗ. ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮೋಡಗಳಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆಕಾಶವನ್ನು ೮ ಓಕ್ಟಾಗಳಷ್ಟು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿದೆ ಎಂದೂ ಮತ್ತು ಅರ್ಧ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆಕಾಶವನ್ನು ೪ ಓಕ್ಟಾಗಳಷ್ಟು ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿದೆ ಎಂದೂ ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗುವುದು. ನೈಋತ್ಯ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲ ಮುಸುಕು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, ಜನವರಿ ಮಾರ್ಚಿ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದು ಆಕಾಶವು ಶುಭ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ದೊಡ್ಡ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಮೋಡಗಳು ತೇಲುತ್ತವೆ. ಕರಾವಳಿ ಘಟ್ಟಗಳು ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜುಲೈ–ಆಗಸ್ಟ್ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವು ಅತಿಯಾಗಿ ಮುಸುಕಿದ್ದು ಮೋಡಗಳು ತೀರ ಕೆಳಗೆ ತೇಲಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳ ೨೦ ದಿನಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಳೆಯು ಬೀಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಸೂರ್ಯನ ದರ್ಶನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹವಾಗುಣದ ಇತರ ಸಂಗತಿಗಳು: ಸಿಡಿಲು, ಬಿರುಗಾಳಿ, ಆಲಿಕಲ್ಲು, ಮಳೆ, ಧೂಳಿನ ಬಿರುಗಾಳಿ, ಚಂಡಮಾರುತ ಮತ್ತು ಮಂಜು ಇವು ಇತರ ಪ್ರಮುಖ ಹವಾಗುಣ ಸಂಬಂಧೀ ಸಂಗತಿಗಳು. ಸಿಡಿಲು ಬಿರುಗಾಳಿಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಸಿಗೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ (ಏಪ್ರಿಲ್–ಮೇ) ಮತ್ತು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್–ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಸುತ್ತವೆ. ನವೆಂಬರ್–ಮಾರ್ಚ್ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲು ಬಿರುಗಾಳಿಗಳು ತೀರ ವಿರಳ. ಆದರೆ ಜೂನ್–ಆಗಸ್ಟ್ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಿಡಿಲು ಬಿರುಗಾಳಿ ಬರುವುದೂ ಉಂಟು. ಆದರೆ ಇದು ತೀರ ಅಪರೂಪ. ಆಲೀಕಲ್ಲು ಮಳೆ ವಿರಳ. ಏಪ್ರಿಲ್–ಮೇ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಲ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್–ಅಕ್ಟೋಬರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲು, ಬಿರುಗಾಳಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿದ ಭಾರೀ ಮಳೆಯೊಡನೆ ಆಲೀಕಲ್ಲು ಬೀಳುವುದುಂಟು. ಜೂನ್‌ನಿಂದ ಆಗಸ್ಟ್‌ವರೆಗೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲು ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸು ಕೆಲವು ಸಲ ಸಿಡಿಲು ಬಿರುಗಾಳಿಗಳು ಚಂಡಮಾರುತದೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಹಠಾತ್ತನೆ ಅಂದರೆ ೩ ರಿಂದ ೫ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿ ಗಂಟೆಗೆ ೫೦ ಕಿ.ಮೀ.ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಾಯುವೇಗವನ್ನು ಪಡೆದು, ಸುಮಾರು ೧೦ ನಿಮಿಷಗಳ ಕಾಲ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಚಂಡಮಾರುತವೆಂದು (squall) ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಕೋಷ್ಟಕ ೧.೧೫ ಮತ್ತು ಕೋಷ್ಟಕ ೧.೧೬ರಲ್ಲಿ ಹವಾಮಾನದ ಇತರ ಸಂಗತಿಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟ ೧.೧೪ : ಮಾಸಿಕ ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣತೆ, ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಗೂ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಉಷ್ಣತೆ, ಸಾಪೇಕ್ಷ ಆರ್ದ್ರತೆ, ಮಂಗಳೂರು.

ತಿಂಗಳು	ಸರಾಸರಿ	ದೈನಂದಿನ	ಗರಿಷ್ಟ	ದಾಖಲಾದ ಉಷ್ಣತೆ	ಕನಿಷ್ಟ	ದಾಖಲಾದ	ಸಾಪೇಕ್ಷ	ಆರ್ದ್ರತೆ
ಜನವರಿ	೩೧.೬	೨೧.೫	೩೬.೧	೨೧–೧–೧೯೫೭	೧೬.೭	೧೩–೧–೧೯೧೧	೬೯	೬೩
ಫೆಬ್ರವರಿ	೩೧.೨	೨೨.೬	೩೭.೮	೨೮–೨–೧೯೨೦	೧೬.೭	೮–೨–೧೯೧೧	೭೪	೬೭
ಮಾರ್ಚ್	೩೨.೦	೨೪.೪	೩೭.೩	೭–೩–೧೯೫೮	೧೮.೩	೪–೩–೧೯೧೧	೭೫	೬೮
ಏಪ್ರಿಲ್	೩೨.೮	೨೫.೯	೩೫.೬	೨೮–೪–೧೯೨೧	೨೦.೦	೨೩–೪–೧೯೫೪	೭೨	೬೯
ಮೇ	೩೨.೬	೨೬.೧	೩೬.೭	೨–೫–೧೯೨೧	೧೮.೯	೬–೫–೧೯೧೧	೭೫	೭೨
ಜೂನ್	೨೯.೨	೨೩.೮	೩೪.೪	೫–೬–೧೯೨೩	೨೦.೦	೧೬–೬–೧೯೨೦	೮೮	೮೭
ಜುಲೈ	೨೮.೬	೨೩.೫	೩೧.೭	೨೫–೭–೧೯೫೪	೨೦.೬	೨೫–೭–೧೯೩೧	೯೦	೮೯
ಆಗಸ್ಟ್	೨೮.೭	೨೩.೫	೩೨.೨	೨೬–೮–೧೯೩೨	೨೦.೬	೧೨–೮–೧೯೧೧	೯೧	೮೮
ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್	೨೮.೯	೨೩.೫	೩೧.೭	೨೩–೯–೧೯೫೫	೨೧.೧	೯–೯–೧೯೫೦	೮೮	೮೫
ಅಕ್ಟೋಬರ್	೩೦.೦	೨೩.೭	೩೪.೪	೩೧–೧೦–೧೯೪೧	೨೦.೦	೨೩–೧೦–೧೯೩೩	೮೪	೭೯
ನವೆಂಬರ್	೩೧.೧	೨೩.೨	೩೫.೬	೩–೧೧–೧೯೪೧	೧೮.೩	೩೦–೧೧–೧೯೫೦	೭೬	೭೨
ಡಿಸೆಂಬರ್	೩೧.೭	೨೧.೮	೩೫.೦	೧–೧೨–೧೯೫೩	೧೬.೭	೧೦–೧೨–೧೯೫೦	೬೮	೬೩
ವಾರ್ಷಿಕ	೩೦.೭	೨೩.೬					೭೯	೭೫

ಕೋಷ್ಟ ೧.೧೫ : ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಸಿಕವಾರು ಗಾಳಿ ಬೀಸುವ ಸರಾಸರಿ ವೇಗ (ಗಂಟೆಗೆ ಕಿ.ಮೀ.ಗಳಲ್ಲಿ)

ಜನವರಿ	೭.೯	ಮೇ	೯.೦	ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್	೬.೪
ಫೆಬ್ರವರಿ	೮.೨	ಜೂನ್	೮.೭	ಅಕ್ಟೋಬರ್	೬.೬
ಮಾರ್ಚ್	೭.೯	ಜುಲೈ	೯.೦	ನವೆಂಬರ್	೬.೬
ಏಪ್ರಿಲ್	೮.೨	ಆಗಸ್ಟ್	೭.೪	ಡಿಸೆಂಬರ್	೭.೪
				ವಾರ್ಷಿಕ	೭.೮

ಕೋಷ್ಟಕ ೧.೧೬ : ಹವಾಮಾನದ ಇತರ ಸಂಗತಿಗಳು – ಮಂಗಳೂರು

ಇರುವ ದಿನಗಳು	ಜನವರಿ	ಫೆಬ್ರವರಿ	ಮಾರ್ಚ್	ಏಪ್ರಿಲ್	ಮೇ	ಜೂನ್	ಜುಲೈ	ಆಗಸ್ಟ್	ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್	ಅಕ್ಟೋಬರ್	ನವೆಂಬರ್	ಡಿಸೆಂಬರ್	ವಾರ್ಷಿಕ
ಸಿಡಿಲು ಬಿರುಗಾಳಿ	೦.೦	೦.೩	೦.೫	೪.೧	೫.೮	೩.೭	೧.೦	೦.೪	೦.೯	೬.೯	೫.೩	೧.೨	೩೦.೧
ಆಲಿಕಲ್ಲು	೦.೦	೦.೦	೦.೦	೦.೦	೦.೦	೦.೦	೦.೦	೦.೦	೦.೦	೦.೦	೦.೦	೦.೦	೦.೦
ಧೂಳಿನ ಬಿರುಗಾಳಿ	೦.೦	೦.೧	೦.೦	೦.೦	೦.೦	೦.೦	೦.೦	೦.೨	೦.೧	೦.೦	೦.೦	೦.೦	೦.೪
ಚಂಡಮಾರುತ	೦.೨	೦.೦	೦.೦	೦.೫	೦.೯	೨.೯	೧.೯	೦.೩	೦.೧	೦.೩	೦.೪	೦.೧	೭.೬
ಮಂಜು	೦.೫	೦.೧	೦.೭	೦.೨	೦.೦	೦.೦	೦.೨	೦.೧	೦.೫	೦.೫	೦.೨	೦.೨	೩.೬

* ಎರಡು ದಿವಸಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಆಧಾರ: ಭಾರತ ಹವಾಮಾನ ಇಲಾಖೆ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ೧೯೮೪

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಸರದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಜೀವಿಗಳ ಉಳಿವು ನೈಸರ್ಗಿಕ (ಪ್ರಾಕೃತಿಕ) ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಈ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಉಪಯೋಗವು ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿರುವ ಪರಿಸರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ. ನೀರಿನ ಉಪಯೋಗವು ಅದರ ಮಾಲಿನ್ಯಕ್ಕೆ ಎಡೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಇದ್ದಿಲು, ಎಣ್ಣೆ, ಖನಿಜಗಳು ಮತ್ತು ಲೋಹಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಬರಿದಾಗುತ್ತಿದೆ. ನೀರಿನ ಬಸಿಯುವಿಕೆಯು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕ ನೀರಾವರಿಯು ಮಣ್ಣನ್ನು ಕ್ಷಾರ ಅಥವಾ ಜವುಗು ಮಣ್ಣಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಜ್ವಲಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಇಂಗಾಲಾಮ್ಲದ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಉಂಟಾಗಿ ವಿಶ್ವದ ಶಾಖ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು (ಗ್ಲೋಬಲ್ ವಾರ್ಮಿಂಗ್) ದಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಈ ರೀತಿಯ ಉಪಯೋಗ ಮತ್ತು ಬರಿದುಮಾಡುವಿಕೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಪರಿಸರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಸ್ಯವರ್ಗವು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟ ಹೊಂದಿದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ಸ್ಥಳದ ವಿಶೇಷ ಗುಣದ ಸಸ್ಯವರ್ಗವು ಅಂದರೆ ಕುರುಚಲು ಕಾಡುಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಜಾಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳೂ ಕೂಡಾ ತೊಡೆದು ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಹಾಗೆಯೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಸ್ಯವರ್ಗದ ತುಂಡು ತುಂಡಾಗುವಿಕೆ ಈಗಾಗಲೇ ಅಪಾಯ ಸೂಚಕ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತಲುಪಿದೆ ಮತ್ತು ಸಸ್ಯ ಜಾತಿಗಳ ನಿರ್ನಾಮದ ದರದ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರವಾದ ಪರಿಣಾಮವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳು ನಾಶಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ತೀವ್ರ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದರ ಕಾರಣ ಅವುಗಳ ವಾಸಸ್ಥಳದ ನಷ್ಟ ನಿರಂತರ ಹಂಚಿಹೋಗುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಾನೂನುಬಾಹಿರವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲುವುದೆ ಆಗಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಏಲಕ್ಕಿ, ಕೋಕೋ, ಕಾಫಿ ಮತ್ತು ಚಹ ನೆಡು ತೋಪುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮರ–ಮುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಉರುವಲು ಜಾತಿ ಮರಗಳ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಉಷ್ಣವಲಯದ ಕಾಡುಗಳು ಬರುತ್ತಿವೆ. ಈ ನೆಡು ತೋಪುಗಳು ವಾಣಿಜ್ಯ ರೀತಿಯಿಂದ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಜೀವರಾಶಿ, ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸಸ್ಯವರ್ಗ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗದ ವಾಸಸ್ಥಳಕ್ಕೂ ಕೂಡಾ ತುಂಬಾ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಡೆಯಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ನಿರಾಶ್ರಿತ ಜನರ ಪುನರ್ವಸತಿಗಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ಇನ್ನೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪುನರ್ ನವೀಕರಣವಾಗುವ ಮತ್ತು ಪುನರ್ ನವೀಕರಣವಾಗದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಪರಿಸರದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಉಂಟು. ಖನಿಜಗಳ ಹೆಚ್ಚಾದ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಸ್ಥಳ, ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಮಾಣದ ಮೇಲೆ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗಣಿ ಸುತ್ತ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶವೂ ಕೂಡಾ ಅಲ್ಲಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಕೆಲಸಗಾರರಿಂದ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ

ಒಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪರಿಸರ ಪರಿಗಣನೆಯಿಂದ ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯ ವಿಸ್ತಾರ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ಮಾಲಿನ್ಯವೆಂದರೆ ಹೊರಗಿನ (ಅಪ್ರಕೃತ) ವಸ್ತುಗಳು ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅದರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುವಂತಹುದು. ಜಲ ಮಾಲಿನ್ಯವು ನಿರುಪಯುಕ್ತ ನೀರನ್ನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧ ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಮಾನವನ ವಾಸಸ್ಥಳದಿಂದ ನೀರು ಮಲಿನವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಹೊರಹಾಕುವ ಮಾಲಿನ್ಯವು ಸಾವಯವ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಮತ್ತು ಅಪಾಯಕರವಾದ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನೂ ಕೂಡಾ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಆಯಾ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಮಾಲಿನ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಲ (ಮಾಲಿನ್ಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ತಡೆ) ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ೧೯೭೪ರ ಮಾರ್ಚ್ ೨೩ರಿಂದ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿರುವುದು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೀರಿನ ಮಾಲಿನ್ಯವು ನಗರ ಸಮುಚ್ಚಯಗಳಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಚರಂಡಿಯ ಕೊಳಚೆಯನ್ನು ಹೊರಬಿಡುವ ಮೊದಲು ಅದನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಬೇಕಾದುದು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯ

ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಹೊರಬರುವ ಹೊಗೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಣಗಳು ಹಾಗೂ ವಿಷಪೂರಿತ ಅನಿಲಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಕೊಳವೆಯಿಂದ ಹೊಗೆ ಹೊರಬರುವುದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಸೈಕ್ಲೋನುಗಳು, ಸ್ಕ್ರಬ್ಬರ್‌ಗಳು, ಎಲೆಕ್ಟ್ರೋಸ್ಟಾಟಿಕ್ ಪ್ರೆಸಿಪಿಟೇಟರ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಅಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಮಟ್ಟವನ್ನು ನಿಗಧಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉಳಿದಿರುವ ಕಣರೂಪದ ವಸ್ತುವು ಚರಂಡಿ ರೊಚ್ಚನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ತೊಲಗಿಸಬೇಕು. ಮಂಗಳೂರು ಸೂಪರ್ ಥರ್ಮಲ್ ಶಕ್ತಿ ಘಟಕವು ಒಂದು ದಿವಸಕ್ಕೆ ೨೦ ಸಾವಿರ ಟನ್ನುಗಳಷ್ಟು ಬೂದಿಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಅಂದಾಜಿದೆ. ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಪರಿಸರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸನವಾದ ವಾಯು (ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ತಡೆ) ಕಾಯಿದೆ ೧೯೮೧ ರಿಂದ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವುದು.

ಶಬ್ದಮಾಲಿನ್ಯವು ೧. ಕೈಗಾರಿಕಾ ಸದ್ದು, ೨. ಸಂಚಾರ ದಟ್ಟಣೆಯ ಸದ್ದು, ೩. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಆಗುತ್ತಿದ್ದು, ಇದು ಕೂಡಾ ವಾಯು (ಮಾಲಿನ್ಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ತಡೆ) ಕಾಯಿದೆ ೧೯೮೧ರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಮಲಿನವಾದ ವಾಯು ಮತ್ತು ನೀರಿನಂತೆ ಶಬ್ದ ಮಾಲಿನ್ಯವೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರ ಒಂದು ತಪ್ಪು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಏನೆಂದರೆ ಕಿವಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದ ಶಬ್ದಮಾಲಿನ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ. ಆದರೆ ಅದು ಹಾಗಲ್ಲ. ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಯಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಕಿವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೇ ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಪರಿಸರದ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಒಂದು ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಪರಿಸರ (ಸಂರಕ್ಷಣೆ) ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು. ೧೯೮೬ರ ಮೇ ೨೩ರಿಂದ ಇದು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಯು ಮತ್ತು ಜಲ ಮಾಲಿನ್ಯದ ತಡೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ಮತ್ತು. ಇತರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ೧೯೮೧ರ ಮಾರ್ಚ್‌ನಲ್ಲಿ ಜೀವಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಇಲಾಖೆಯು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ೧೯೮೬ರ ನವೆಂಬರ್‌ನಿಂದ ಪರಿಸರ (ಸಂರಕ್ಷಣೆ) ಕಾಯಿದೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಪರಿಸರ ಕಾನೂನಿನ ಹೊಸ ಅದಿನಿಯಮಗಳನ್ವಯ, ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು ಜೀವಿ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಇಲಾಖೆಯು ವಿಷಪೂರಿತ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಮಾಲಿನ್ಯ ತಡೆಗಳಿಗೆ ಈಗ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಕಡಲ ತೀರಗಳ (ಬೀಚ್) ರೇವುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗೂ ಕೂಡಾ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಾಲಿನ್ಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿ ೧೯೭೪ ರಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಮಂಡಳಿಯು ನೀರಿನ ಕಾಯಿದೆ, ವಾಯು ಕಾಯಿದೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯಿದೆಯ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೧ ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಾಲಿನ್ಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಛೇರಿಯು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡಿತು.

ಜಲ(ಮಾಲಿನ್ಯ ತಡೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ) ಕಾಯಿದೆ ೧೯೭೪,

ಜಲ (ಮಾಲಿನ್ಯ ತಡೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ) ಕರ ಕಾಯಿದೆ ೧೯೭೭,

ವಾಯು (ಮಾಲಿನ್ಯ ತಡೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ) ಕಾಯಿದೆ ೧೯೮೧,

ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯಿದೆ ೧೯೮೬,

ಅಪಾಯಕಾರಿ ತ್ಯಾಜ್ಯ (ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು) ನಿಯಮಗಳು ೧೯೮೯,

ಜೈವಿಕ ತ್ಯಾಜ್ಯ (ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು) ನಿಯಮಗಳು ೧೯೯೮,

ನಗರಗಳ ಘನ ತ್ಯಾಜ್ಯ (ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು) ನಿಯಮಗಳು ೨೦೦೦,

ಬ್ಯಾಟರಿಗಳ (ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು) ನಿಯಮಗಳು ೨೦೦೧,

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತಯಾರಿಸುವುದು, ಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ನಿಯಮಗಳು ೧೯೯೯,

ಇವುಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಜಲ, ವಾಯು, ಭೂಮಿ, ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಉದ್ದಿಮೆಗಳು, ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತೆ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಛೇರಿಯ ಮುಖ್ಯ ಧ್ಯೇಯೋದ್ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾಗಿವೆ.

♦♦♦